

Стенографски дневник

НА

64. заседание

Вторник, 8 април 1947 г.

(Открито в 9 ч. 27 м.)

Председателствували подпредседателите Атанас Драгиев и Петър Каменов. Секретари: Димитър Георгиев и Димитър Корбаджиев.

СЪДЪРЖАНИЕ

Съобщения:	Стр.	Говорили:	Стр.
Отпуски	1243	д-р Вяра Златарева	1263
Питане	1243	Недялко Атанасов	1264
По дневния ред:		М-р Александър Оббоа	1268
Доклад на бюджетарната комисия по бюджетопроектите за разходите през 1947 бюджетна година по:		Иван Андреев	1269
1. Министерството на индустрията и занаятите. (Одобрение)	1243	Димитър Цветков	1271
Говорили: Христо Юруков	1245	Яни Янев	1275
Д-р Георги Петков	1248	Владимир Арнаудов	1277
Тодор Иванов	1251	Ефрем Митев	1278
Петко Франгов	1254	3. Дирекция на въздушните съобщения. (Одобрение)	1284
М-р Христо Лилков	1257	4. Министерство на войната. (Одобрение)	1284
2. Върховно правителство. (Одобрение)	1263	Предложение на председателствувашия да бъде изключен за едно заседание народният представител Борис Бумбаров (Приемане)	1276
		Дневен ред за следващото заседание	1284

Председателствуваш Атанас Драгиев: (Звъни) Има нужното число народни представители. Обявявам заседанието за открито.

На заседанието отсъствуват следните народни представители: д-р Александър Георгиев, Александър Найденов, Анастасия Вълкова, Ангел Бъчваров, Андрей Михайлов, Андрей Пенев, Асен Стамболийски, Атанас Добревски, Благой Николов, Борис Николов, Борис Стефанов, Борис Тасков, Васил Павурджиев, Васил Иванов Василев, д-р Васил Ханджиев, Васил Милушев, Венера Клиничарова, Веселин Дашин, Витан Цветанов, Витко Иванов, Вълчо Цанков, Ганчо Минев, Ганю Златинов, Георги Генов, Георги Костов, д-р Георги Славчев, Георги Босолов, Георги Даскалов, Горан Ангелов, Господин Гочев, Грудю Атанасов, Деню Попов, д-р Димитър Хаджиев, Димитър Котев, д-р Диню Гочев, Дончо Досев, Дочо Шинков, Запрян Ташев, Иван Василев, Иван Л. Димитров, Иван Попов, Иван Делев, Иван Зурлов, Илия Добрева, Илия Игнатов, Йордан Попов, д-р Йордан Чернев, Йордан Русев, Кирил Клисурски, Костадин Кожухаров, Кръстан Раковски, Кръстю Стойчев, Кръстю Добрев, Кръню Георгиев, Лалю Ганчев, Любен Гумнеров, Макра Гюлева, Манахил Стоянов, Марин Маринов, Мата Тюркеджиева, д-р Михаил Геновски, Мустафа Хасапов, Мустафа Билялов, Никола Алексиев, Никола Разлоганов, Никола Ефтимов, Никола Станев, Никола Толров, Никола Палагачев, Никола Янев, Пско Таков, Пело Пеловски, Петко Деков, Петър Запрянков, Петър Попиванов, д-р Петър Поппасов, Петър Русев, Петър Панайотов, Сава Дълбоков, Спаска Воленичарска, Станю Станев, Стела Благосева, Стефан Цанов, Стоян Петровски, Стоян Павлов, Таню Цолов, Тодор Живков, Христо Джонджоров, Христо Попов, Цветан Гаджовски, Цветан Максимов, Цола Драгойчева, Юсни Еминов, Яни Манева, Янчо Георгиев, Янко Димитров и Янко Комитов.

Съобщавам на г-да народните представители, че председателството е разрешило отпуски на следните г-да народни представители: Ахмед Якубов — 6 дни, Гочо Грозев — 2 дена, Елисавета и Антонова — 1 ден, Захари Захариев — 1 ден, Иван Тренчев — 1 ден, Иван Гинчев — 1 ден, Исмаил Халилов — 5 дни, Кирил Николов — 2 дена, Константин Шопов — 2 дена, Младен Големански — 2 дена, Петър Цветков — 2 дена, Петър Панайотов — 2 дена, Стоян Петровски — 1 ден, Васил и. Василев — 1 ден, Иван Пенчев — 3 дни, Янко Атанасов Димов — 1 ден, Георги Божков — 2 дена и Спас Найденов — 1 ден.

Постъпило е заявление от народния представител Васил Караджов, с което моли да му се разреши три дни отпусък. Същият досега се е ползвал с 28 дни отпусък. Следва Народното събрание да разреши въпроса за неговия отпусък. Моля ония г-да народни представители, които са съгласни да се разреши на народния представител Васил Караджов три дни отпусък, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Постъпило е заявление от народния представител Иван Попов, с което моли да му се разреши пет дни отпусък. Същият се е ползвал досега с 17 дни отпусък. Моля ония г-да народни представители, които са съгласни да се разреши на народния представител Иван Попов 5 дни отпусък, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Постъпило е заявление от народния представител Никола Разлоганов, с което моли да му се разреши 1 ден отпусък. Същият се е ползвал досега с 22 дни отпусък. Моля ония г-да народни представители, които са съгласни да се разреши на народния представител Никола Разлоганов 1 ден отпусък, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Съобщавам на г-да народните представители, че е постъпило питане от народния представител Рангел Василев Даскалов до г-на министъра на вътрешните работи относно извършени масови арести на сдружени земеделци от гр. Пловдив и околността.

Това питане ще бъде изпратено на г-на министъра, който ще определи кога ще отговори.

Пристъпваме към точка първа от дневния ред:

Доклад на бюджетарната комисия по бюджетопроекта за разходите по Министерството на индустрията и занаятите за 1947 бюджетна година.

Моля докладчика да докладва бюджетопроекта.

Докладчик Никола Балканджиев (к): (Чете)

„БЮДЖЕТ

за разходите по Министерството на индустрията и занаятите за 1947 бюджетна година“.

Председателствуваш Атанас Драгиев: Които приемат заглавието на бюджетопроекта, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Никола Балканджиев (к): (Чете)

„Министерство на индустрията и занаятите

Гл. I. Лични разходи

§ 1. Заплати на личния състав (Виж обяснителната таблица) — 298.110.000 лв.“

Комисията увеличи кредита по този параграф на 306.911.600 лв. В обяснителната таблица към този параграф комисията направи следните промени:

На стр. 7:

В „I. Централно управление“ главните инспектори от 1 увеличиха 3; машинописците от 3 намаля на 2 и прибави „2 машинописци-специалисти“, 26—20, с 8.500 лв. месечна заплата.

В „II. Бюджетно-контролен отдел“, вместо „машинописци“, прибави един „машинописно-специалист“, 26—20, с 8.500 лв. месечна заплата.

Заложиха цялата таблица на „III. Отделение съдебно-контролно“ и прибавиха шат за нови отдели, както следва:

III. Отдел за качествен контрол по промишлеността

Началник на отдела	25-8	17.000	1	204.000
Главен инспектор	25-6	14.500	1	174.000
Секретар	8-160	10.500	1	126.000
Машинописец	6-48	7.000	1	84.000
Прислужници	5-4	5.500	2	132.000
Всичко			6	720.000

а) Отделение за контрол на качеството по промишлеността.

Началник на отделението	25-7	15.500	1	186.000
Главни инспектори	25-6	14.500	7	1.218.000
Инспектори	25-4	12.000	21	3.024.000
Контрольори по фабриците	6-79	7.500	66	6.177.000
Деловодители	6-55	7.500	2	180.000
Машинописец-специалист	26-20	8.500	1	102.000
Машинописец	6-48	7.000	1	84.000
Архивар	6-46	7.000	1	84.000
Всичко			100	11.055.600

б) отделение за контрола на разхода на материалите по промишлеността.

Началник на отделението	25-7	15.500	1	186.000
Главни инспектори	25-6	14.500	3	492.000
Инспектори	25-4	12.000	7	1.008.000
Контрольори по промишлеността	7-145	10.500	22	2.772.000
Деловодители	6-55	7.500	2	180.000
Машинописец-специалист	26-20	8.500	1	102.000
Машинописец	6-48	7.000	1	84.000
Архивар	6-46	7.000	1	84.000
Всичко			38	4.908.000

Всичко за отдел за качествен контрол по промишлеността 144 16.683.600

IV. Отдел планово ръководство на индустрията.

Началник на отдела	25-8	17.000	1	204.000
Началник на служба	25-5	13.500	1	162.000
Инспектори	25-4	12.000	6	864.000
Статистик	6-84	7.800	1	93.600
Деловодители	6-55	7.500	3	270.000
Машинописец-специалисти	26-20	8.500	2	204.000
Регистратори	5-37	6.300	2	151.200
Прислужник	5-4	5.500	1	66.000
Курьер	5-4	5.500	1	66.000
Всичко			18	2.044.800

а) отделение техническо планиране на индустрията, проучване и статистика

Началник на отделението	25-7	15.500	1	186.000
Главен инспектор	25-6	14.500	1	174.000
Инспектори	25-4	12.000	3	432.000
Всичко			5	792.000

Всичко за отдел планово ръководство на индустрията 23 2.836.800

Всичко за централно управление 225 25.870.800

Пред „Дирекция на индустрията“ римската цифра „IV“ става „V“. В тази дирекция, вместо „машинописец“, става „машинописец-специалист“, 26-20, с 8.500 лв. месечна заплата.

В „1. Отдел за индустрията“ се заличава „контрольори по промишлеността“ — 145 души.

На стр. 8 в „а) Отделение за текстилна индустрия“ машинописците от 3 се намаляват на 2 и се предвижда „1 машинописец-специалист“, 26-20, с 8.500 лв. месечна заплата.

В „б) Отделение за хранителна индустрия“ машинописците от 2 се намаляват на 1 и се предвижда „1 машинописец-специалист“, 26-20, с 8.500 лв. месечна заплата.

В „в) Отделение за кожарска, каучукова и обувна индустрия“ машинописците от 3 се намаляват на 1 и се предвиждат „2 машинописец-специалисти“, 26-20, с 8.500 лв. месечна заплата.

Таблицата за „г) Отделение метална индустрия“ с предвидения за нея персонал се заличава и вместо нея се предвижда:

г) Отделение за металодобивна и металопереработвателна индустрия.

Началник на отделение	25-7	15.500	1	186.000
Началници на служби	35-5	13.500	2	324.000
Инспектори	25-4	12.000	4	576.000
Машинописец-специалист	26-20	8.500	1	102.000
Статистик	6-84	7.800	1	93.600
Деловодител	6-55	7.500	1	90.000
Архивар	6-46	7.000	1	84.000
Регистратор	5-37	6.300	1	75.600
Всичко			12	1.531.200

д) Отделение за машиностроене и електропромишленост

Началник на отделение	25-7	15.000	1	186.600
Началници на служба	25-5	13.500	2	324.000
Инспектори	25-4	12.000	3	432.000
Статистик	6-84	7.800	1	93.600
Деловодител	6-55	7.500	1	90.000
Машинописец	6-48	7.000	1	84.000
Регистратор	5-37	6.300	1	75.600
Всичко			10	1.285.200

„д) Отделение строителна индустрия“ става „е) Отделение за строителни материали“. Машинописците в това отделение от 2 се намаляват на 1 и се предвижда „1 машинописец-специалист“, 26-20, с 8.500 лв. месечна заплата.

Буквата „е“ пред „Отделение химическа индустрия“ се заменя с буквата „ж“, като машинописците в това отделение се намаляват на 1 и се предвижда „1 машинописец-специалист“, 26-20, с 8.500 лв. месечна заплата.

На стр. 9:

В „а) Отделение за администриране на държавната индустрия“ вместо „машинописци“ става „машинописци-специалисти“, 26-20, с 8.500 лв. месечна заплата.

Таблиците за „3. Отдел планово ръководство на индустрията“, както и „а) Отделение техническо планиране на индустрията, проучване и статистика“ с предвидения за тях персонал се заличава.

„4. Отдел за индустриална регламентация и собственост“ става „3. Отделение за индустриална регламентация и собственост“, като вместо „началник на отдела“ се предвижда „началник на отделението“ с 15.500 лв. месечна заплата; машинописците се намаляват от 3 на 2 и се предвижда „1 машинописец-специалист“, 26-20, с 8.500 лв. месечна заплата.

На стр. 10:

Цифрата „5“ пред „Отделение снабдяване индустрията с материали“ се заменя с цифрата „4“; машинописците в това отделение се намаляват от 3 на 1 и се предвиждат „2 машинописци-специалисти“, 26-20, с 8.500 лв. месечна заплата.

Цифрата „V“ пред „Отдел за замятчийско регламентиране и замятчийска политика“ се заменя с цифрата „VI“, като вместо „машинописец“ става „машинописец-специалист“, 26-20, с 8.500 лв. месечна заплата.

Цифрата „VI“ пред „Промислено-технологичен институт“ се заменя с цифрата „VII“.

В „а) Отделение за органо-технологически изследвания“ вместо „2 инженер химици“ се предвиждат „5 инспектори“, 25-4, с 12.000 лв. месечна заплата и се заличава „4 химици“.

В „б) Отделение за неорганно-технологични изследвания“ вместо „2 инженер-химици“ се предвиждат „5 инспектори“, 25-4, с 12.000 лв. месечна заплата и вместо „2 машинописци“ се предвиждат „2 машинописци-специалисти“, 26-20, с 8.500 лв. месечна заплата и се заличава „4 химици“.

На стр. 11:

Цифрата „VII“ пред Дирекция на проф. образование и промишлено-техническите кадри се заменя с цифрата „VIII“ като машинописците се намаляват от 3 на 1 и се предвиждат „2 машинописци-специалисти“, 26-20, с 8.500 лв. месечна заплата.

В края на таблицата за „1. Институт за проф. учители“ се прибавя: (Чете)

„Прибавка към основната месечна заплата по чл. 19 от закона за щатните таблици на държавните служители:

На 4 редовни учители-инженери (архитекти) по 1.500 лв. месечно, като образцови гимназиални учители.

На 11 редовни преподаватели по 1.500 лв. месечно, като образцови гимназиални учители.

На 12 учители-специалисти по 1.500 лв. месечно, като образцови гимназиални учители.“

В „2. Средни механо-електротехнически и индустриални училища“ накрая се прибавя: (Чете)

„Прибавка към основната месечна заплата по чл. 19 от закона за щатните таблици на държавните служители:

На 1 директор на средно механо-електротехническо и индустриално училище над 15 паралелки по 2.000 лв. месечно.

На 12 директори на средно-механоелектротехнически и индустриални училища до 15 паралелки по 1.500 лв. месечно.

На 4 редовни учители-инженери и 4 учители специалисти, като образцови гимназиални учители, по 1.500 лв. месечно.

На 4 редовни прогимназиални учители и 4 редовни учители по новите езици или технически предмети по 500 лв. месечно.“

На стр. 12 в „3. Средни технически по дървообработване и вътрешна архитектура превозни средства и пр. училища“ накрая се прибавя: (Чете)

„Прибавка към основната месечна заплата по чл. 19 от закона за щатните таблици на държавните служители:

На 1 директор на средно техническо по дървообработване и пр. училище над 15 паралелки по 2.000 лв. месечно.

На 18 директори на средни технически и по дървообработване и пр. училища до 15 паралелки по 1.500 лв. месечно.

На 17 редовни прогимназиални учители, като преподаватели в средни училища, по 500 лв. месечно.“

На стр. 13 в „4. Непълни средни промишлено-технически училища“ накрая се прибавя: (Чете)

„Прибавка към основната месечна заплата по чл. 19 от закона за щатните таблици на държавните служители:

На 15 директори на непълни средни промишлено-технически училища до 15 паралелки по 1.500 лв. месечно.

На 7 редовни прогимназиални учители, като преподаватели в непълни средни училища, по 500 лв. месечно.

На стр. 14:

В „5. Занаятчийски гимназии“ накрая се прибавя: (Чете)

„Прибавка към основната месечна заплата по чл. 19 от закона за щатните таблици на държавните служители:

На 1 директор на занаятчийската гимназия до 15 паралелки по 1.500 лв. месечно“.

В „6. Девически професионални гимназии“ накрая се прибавя: (Чете)

„Прибавка към основната месечна заплата по чл. 19 от закона за щатните таблици на държавните служители:

На 74 директори на средни училища до 15 паралелки по 1.500 лв. месечно.

На 57 редовни прогимназиални учители, като преподаватели в средни училища, по 500 лв. месечно“.

На стр. 16:

В „7. Непълни девически професионални гимназии“ накрая се прибавя: (Чете)

„Прибавка към основната месечна заплата по чл. 19 от закона за щатните таблици на държавните служители:

На 11 директори на непълни девически професионални гимназии до 15 паралелки по 1.500 лв. месечно“.

В „8. Помощи на професионални училища“ вместо „учители по промишленост или занаят“ се предвиждат „учители специалисти“, 25—10, с 10.000 лв. месечна заплата — броят им не се променя — а накрая се прибавя: (Чете)

„Прибавка към основната месечна заплата по чл. 19 от закона за щатните таблици на държавните служители:

На 10 редовни прогимназиални учители, като преподаватели в средни училища, по 500 лв. месечно“.

Всичко за заплати на външните служби при Дирекция на професионално образование и промишлено-техническите кадри 242.625.000 лв.

Всичко за заплати по министерството 300.911.600 лв.

Председателстващ Атанас Драгиев: Има думата народният представител Христо Юруков.

Христо Юруков (р): (От трибуната. Посрещнат с ръкоплескания от мнозинството) Г-да и г-жи народни представители! При разискванията, които станяха по законпроекта за двегодишния стопански план на държавата, се посочиха достатъчно данни, които характеризират нашето стопанство като изостанало, твърде бедно, преди всичко дребно земеделско, със слабо развита индустрия. Нашата има отделни сектори на индустрията ни, значително развити и почти в състояние да догонят пълното задоволяване на нуждите на вътрешния пазар, като: текстилната, кожарската, каучуковата, консервната, захарната и др. Каменноугленото производство и то, при голямо напрежение и извършване на известна рационализация, които сега са в ход, ще може също така да задоволи както индустрията, така и електроосветлението и отоплението на народа ни. С други думи, нашата национална индустрия играе известна роля в стопанския ни живот, но общо взето тя не е цялостно развита и стои далеч назад в сравнение с индустрията на много други страни в Европа.

Политиката на двореца и на реакционните стопански и политически ореди у нас в течение на много години до 9 септември 1944 г. ни бе поставил в пълна икономическа зависимост от индустриално развитата, реакционна и агресивна Германия. Бе определено да бъдем завинаги припадък на германското стопанство, припадък като селско стопанство, като градина, бостан, от който да се изнесат за нуждите на германското население зърнени храни, животни, птици, яйца, плодове, тютюн и други сурови материали.

Изкован бе един железен обръч, който строго ограничаваше и дори унищожаваше възможността за каквото и да е развитие не само на стопанството, но и на целия ни обществен живот.

Независимо от това, противонародната прелателска политика на Кобургите и реакционните клики, която предизвика две национални катастрофи и ни изпрати пред трета, като взе огромни човешки жертви и унищожил несметни материални богатства на народа ни, на свой ред допринесе да се тикне нашето стопанство назад и да се поставят върху му тежки вериги. Народът ни бе изтерзан и оgrabен, стопанството — разстроено, изостанало.

За успешното развитие на дадена страна и за осигуряване на нейната политическа и икономическа независимост, основна предпоставка е съществуването в нея на добре развита не само лека, но и тежка индустрия: металодобивна, електродобивна, машиностроителна и химическа. А такава у нас липсва и някои клонове, които съществуват, са в крайно назаднало състояние. Достатъчно е да се спомене, че за нуждите на народното ни стопанство са внесени и ще трябва да се внесат годишно с десетки и стотици хиляди тона метали, метални произведения, машини, химикали и т. н., които струват с десетки милиарди левове.

Така, от статистическите данни, които имаме за нашия внос през 1938 г., се вижда, че през тази година е внесено: необработено желязо 36.415 тона, обло желязо за бетон — 12.393 тона, желязна ламарина — 7.369 тона, шина и чамберлен — 7.850 тона, релси и други за ж. п. и трамвайни линии — 7.043 тона, железни водопроводни тръби — 4.195 тона, разни форми стомана — 4.839 тона, чугун и чугунови изделия — 9.174 тона и т. н., общо 127.450 тона за около 920.000.000 тогавашни лева, или сегашни няколко милиарда лева.

Внесено е през същата 1938 г. и: целулозна маса — 15.553 тона, амбалажна хартия — 503 тона, хартия за печат и писане — 987 тона, вестникарска хартия — 2.663 тона и др., или общо 20.391 тона на стойност над един милиард сегашни лева. Направен е внос и на: натриев карбонат 2.188 тона, сода каустик — 2.697 тона, глауберова сол — 1.016 тона, сярна киселина — 2.438 тона, син камък — 4.884 тона, креозот и други подобни — 4.736 тона и други химикали общо 22.124 тона, на сума също над един милиард лева.

Тези статистически данни ни показват кои индустрии ни липсват и е необходимо да ги създадем.

Ще спомена за нуждата от сярна киселина, която е основата за производство на син камък, от който тъй много се нуждае нашето лозарство. Сярната киселина е нужна и за производството на изкуствения тор, толкова голяма необходимост за нашето земеделско стопанство.

За сапунацията ни индустрия е нужна сода каустик. По преценка на вещи лица имаме налични условия за производство на креозот, необходим за медицински цели и за импрегниране на траверси и т. н.

Стопанската политика на Отечествения фронт винаги е поставяла на предно място, като една от основните задачи за разрешаване, възстановяването и разширяването на нашата индустрия и преди всичко създаването на тежка електродобивна, машиностроителна и химическа индустрия. Нашата родина трябва да се превърне в недалечно бъдеще в напреднала индустриално-аграрна страна, която ще осигури независимостта, благоденствието и мошата на народа ни.

Въпреки крайно тежките условия, създадени в резултат на продължителното ни ограбване от германците, на отечествената война и двете суши, управлението на Отечествения фронт от 9 септември 1944 г. до днес е отбелязало значителни успехи и в стопанската област. Що се отнася до индустриалното производство, красноречиво говорят следните данни за движението на обема. При индекс за 1939 г. 100, имаме: за 1940 г. — 111.5, за 1941 г. — 118.2, за 1942 г. — 113.9, за 1943 г. спада на 110.5, за 1944 г. спада на 96.7, за да отице по време на управлението на Отечествения фронт в 1945 г. на 105.9 — значи с 5.9 нагоре — и в 1946 г. на 115.5 — с 15.5 пункта над равнището за 1939 г. Обемът е изчислен, като е умножено количеството производство на стойността от 1939 г.

Този успех е отгласно указание, че зад чите, които са поставени от двегодишния стопански план, са в рамките на възможностите на нашата народна република, на нашия народ, на нашето народно отечественофронтовско правителство.

Приказките на господата от опозицията, че стопанството ни въобще и специално индустриалното ни производство замирало, писанията на проф. Петко Стоянов, че комините не пушили вече, нямат нищо общо със самата истина.

Благодарение на търговските ни договори с великия Съветски съюз, с Чехия, с Полша, с Югославия и на други договори, които ще се сключат в бъдеще, нашите фабрики пушат и ще пушат все повече и повече.

Благодарение на ентузиазма на работническото, на съревноваанието и ударничеството в работата му.

Д-р Георги Петков (сЛ): (Казва нещо)

Христо Юруков (р): Ще чуете Вие. Вашата глава я познаваме като объркана глава. Тя е излизала няколко пъти, за да губи времето на Великото народно събрание, под маската на някаква професорска титла. Ще чуете и това.

Благодарение на съревноваанието и ударничеството в работата, ние сме свидетели на едно голямо и неспрестанно увеличение на производителността на труда и на производството. Нека спомена само няколко случая, отбелязани през последните дни в нашата преса. Тези само няколко случая дано запълнят Вашата претенциозна професорска глава.

В Габрово от 1 януари до края на март т. г., фабрика „Рашев“, акционерно дружество, повече от половината на която от началото на тази година е собственост на държавата, е произвела 275.248 м. памучни и ленени платове, вместо 248.500 м., предвиден по плана. Памучно-предачната фабрика „Пенчев“ е дала 9.846 кг. прежда над нормата. Вълнено-тъкачната фабрика „Иван Калпазанов“ е произвела 46.337 м. вълнени платове вместо 44.900 м. по плана. Вълнено-тъкачната фабрика „Троица“ е произвела 1.700 м. в повече. Трикотажната фабрика „Брета Георгиеви“ е произвела 2.470 броя трикотажни предмети над нормата. Памучно-предачницата „Бъдещност“ е произвела 14.000 кг. прежда над нормата. Памучно-предачницата „Балкан“ е произвела, освен предвидените по плана 103.500 кг. памучна прежда, още и 1.500 кг. за сметка на втoтoтo трoмoтo и 20.920 кг. памучна прежда ишлеме. В тази фабрика само две бригади са дали през тримесечието 47% над нормата. Така е навсякъде. Това са блискъви резултати. Това е отговорът, който дават нашите героини, прекрасни работници на реакционните брътвежи на господата отгласно. (Ръкоплескания от мнозинството)

Зедно с разширяването на нашата индустрия трябва да разрешим и задачата за нейното възстановяване. Ако имаме още занемарени и до известна степен повредени от войната машини и инсталации, трябва да се поставят в ред и да се използват. Ако дадено предприятие не може да изправи това, да се дадат на други предприятия, които имат нужда от тях и са в състояние да извършат ремонта.

Един голям въпрос във връзка с увеличаване на производството е този за работните смени. Това вече е направено на много места, особено в текстилната индустрия, но не е напълно достатъчно. Някои ръководители и собственици на частни предприятия не са разположени да въвеждат допълнителни работни смени, особено нощните, като преценяват, че не били достатъчно производителни. Трябва да се направи всичко, за изглавяване и ликвидиране на това несправилно и вредно отношение. Втора и трета смяна съществуват във всички индустриални страни. Въпросът за нормалната продуктивност на труда и в допълнителните работни смени ще се решава сполучливо с помощта на ръководната и организационна отговорност на собствениците и ръководителите на предприятията и от издигнатото и затвърдено отечественофронтовско съзнание на самите работници.

Стои открит и въпросът за снабдяване на работниците с жилища. Истината трудно е това да стане бързо и цялостно, но трябва да се направи всичко възможно, за да се тръгне с решителни стъпки по този път.

Същото внимание е необходимо да се отдели и за укрепване на трудовата дисциплина. Тежки са условията, в които е работел и продължава още да работи нашият работник, но той знае, че днешната държава е и негова, че тя ще направи всичко, за да осигури и на него едно хубаво човешко съществуване. Такова съзнание е отлична предпоставка за увеличаване на трудовата дисциплина. Но не само за това, но и за развиване на едно широко съревнование и ударничество.

Тие сме свидетели на небивал в това отношение ентусиазъм сред работниците. В някои случаи са допуснати и продължават да се допускат грешки, но те ще отпаднат с течение на времето. Така съревнованието и ударничеството трябва да стават по посока на по-голямо производство, но като се държи сметка и за качеството. Уместно е създаването на специален отдел в Министерството на индустрията за контрол на качеството в производството, а също и на изразходването на материалите.

Христо Лилков: Създаден е.

Христо Юруков (р): Да, създаден е, това изменение стана в комисията. — По-нататък трябва също крайно внимателно да се определят резултатите от работата, за да се избягва недоволството сред работниците. Съществено условие за увеличаване на производството е и правилното определяне на трудовите норми. Те трябва да бъдат възприети от работничеството като наистина справедливи. За това ще изиграе голяма роля изяснителната работа на профкомитетите.

Още една задача, която заслужава внимание и трябва да получи разрешение, е следната. Нашият работник често пъти, макар и дълго време да работи в дадено предприятие, не познава производствения процес, а това не бива повече да продължава. Този, който седи при машината, трябва да я познава, да бъде съзнателен, образован, достатъчно квалифициран работник. Той трябва да бъде творец. Това може да се постигне, като се уредиат постоянни съвещания между работниците, курсове, реферати под ръководството на специалисти, добре запознати с производствения процес. По този път ще се улесни естественото изникване на отлични майстори и дори инженери-практици от самото работничество.

Създаването на добре обучени, високо квалифицирани работнически и ръководни кадри за индустрията и занаятите е задача на средните механо-електротехнически, промишлени, занаятчийски, дехиски професионални и други училища, ръководството на които е в обсега на Министерството на индустрията и занаятите.

Една важна задача, която не бива да се забравя, е сработването на работници с работодатели, на работници с технически и ръководен персонал и на технически и ръководен персонал, с работодатели — задача колкото сериозна, толкова и деликатна. За нейното сполучливо разрешение са необходими съзнание за обществен дълг, т.к. и политичност от страна на профкомитетите и самите работодатели. Това сработване е може би най-същественото условие за пълното възстановяване и придвижване напред на индустриалното ни производство.

Една основна задача на отечественофронтовската стопанска политика, както вече казах, е създаването на тежка индустрия. Ако това не е направено досега, погрешно се търсят причините в липсата на природни условия и материални средства. За създаване на тежка индустрия са нужни сурова материали, работници, пазар и финансови средства. Имаше ли ги?

Според проучванията, макар и непълни, които са правени досега, имаме залежи с над 10 милиона тона железни руди. Намират се също мед, олово, цинк, сребро, злато, и т. н. Залежите от въглища са значителни. Например имаме антрацит над 10.000.000 тона, черни въглища — 50.000.000 тона, кафяви въглища — над 150.000.000 тона и лигнитни — над 3 милиарда тона. Очевидно при цялостни проучвания тази цифра ще се окаже много по-голема.

Работна ръка имаме. Нашето селско стопанство страда остро от скъпия безработица и развитието на индустрията ни ще разреши тази криза, като привлече големи маси от селото в града. Налице са и значителен брой квалифицирани работници, инженери и техници, на които не липсват трудолюбие и ентусиазъм.

Според официалните данни на Дирекцията на статистиката през 1939 г. са внесени в страната ни метали, машини, апарати и други технически произведения за около 30 милиарда съвременни лева. Днес, когато се отива към модернизирани и механизирани на нашето селско стопанство, ще са необходими десетки хиляди трактори, плугове, релосеялки, вършички, брани и др. Пазарът следователно, който ще има да задоволява нашата индустрия, е твърде широк.

Що се отнася до необходимите средства за изграждане на тази индустрия, размерът на които ще е твърде значителен, тях ще търсим в народните състояния и във възможностите на държавата, а при случай, когато можем, ще потърсим и външни заеми, които нито на косъм не ще засегнат нашата национална, стопанска и политическа независимост. Тогава ще прибегнем и до външните заеми.

Двегодишният стопански план, който гласувахме преди няколко дни, предвижда и в областта на индустриалното ни производство една решителна, широка стъпка напред. Поставено е като задача за разрешение увеличаването на това производство за 1947 г. с 34% и за 1948 г. с 67% в сравнение с 1939 г. Това не е една произволно поставена задача. Предвидени са редица възможни по силите на държавата ни, на стопанството ни, на народа ни мероприятия, които ще дадат като естествен резултат постигането на така посочените процентни увеличения.

За провеждането на голямата част от тези мероприятия ще има грижата Министерството на индустрията и занаятите. Това министерство ще дава годишни и тримесечни планове на всяко предприятие; ще концентрира изработването на суровите материали — особено дефицитните в оня предприятия, които са технически добре оборудвани и представляват гаранция за добро качество на

продукцията и евтини цени; ще изработва норми за изразходване на суровите и основно-спомогателни материали на единица готова стока. Ще контролира със своите служби качеството на производството и изразходването на материалите; съвместно с Дирекцията на външната търговия ще изработи план за износ на произведените на експортната ни промишленост; ще установи кои предприятия ще следва да бъдат приведени на нощни смени, поради сегашната недостатъчност на електроенергията; ще извърши районирани и рационализирани на горската и консервна индустрия; ще се грижи за подготовката на индустриални кадри и още много други мероприятия.

Трябва да кажа няколко думи и за нашите занаяти. Колкото и да понесат ударите на икономическото развитие и да са обречени на упадък, а някои от тях и на изчезване, те запазват и за дълго време ще запазят значението си в нашето стопанство. Така, днес се наброяват повече от 100.000 занаятчийски работилници, с заети в тях около 150.000 занаятчии, които заедно с семействата си представляват една значителна част от народа ни. Само по пътя на кооперирането и рационализиранието изобщо ще се постигне оживяването на производствените разноски в занаятчийското производство и оттук — намаляването на цените на занаятчийските услуги и произведения.

Докато през 1934 г. е имало само 233 занаятчийски кооперации, днес, за чест на отечественофронтовското управление, броят на тези кооперации надминава 700. Държавата ще полага все по-големи грижи за снабдяването на занаятчиите с необходимите им материали.

В двегодишния стопански план се предвижда, занаятчийското производство през 1948 г. да порасне в сравнение с 1939 г. с 40.2%. За целта ще бъдат реализирани редица мероприятия. Че е отделено необходимото внимание на този значителен фактор в нашето народно стопанство личи и от това, че в бюджета на министерството е предвиден специален отдел за занаятчийско регламентиране и занаятчийска политика с две отделения — отделение за регламентиране и проучване на занаятите и отделение за занаятчийско производство и услуги.

Ето в общи линии индустриалната и занаятчийска политика на нашето отечественофронтовско правителство. Но какво е отношението на опозицията към тази наша политика? Разбира се, отрицателно. Може ли да бъде иначе? Те биха изневерили на себе си, на назначението си да защитават интересите на едно загиващо малцинство от спекуланти, лихвари, черноборсалжи и други прикрити в миналото паразитни елементи. (Ръкоплескания от мнозинството. Възражения от опозицията) (Към опозицията) Чуйте ме, това сте вие! Целият народ ви познава, с изключение на една малка част добри, но заблудени българи, които ще се оправят.

Помислете си, кое от мероприятията на нашето отечественофронтовско управление тия господа не са отrekli, не са атакували? Техният инстинкт, техният нюх, тяхното угодничество на върви агенти на господарите си — реставраторските и реакционни слоеве у нас — винаги изправило ли е ориентирало да насочват отровните си стрели срещу народополезните, дълбоко преобразователни политически, стопански, социални и културни мероприятия на Отечественния фронт. (Възражения и смех от опозицията)

(Към опозицията) Не се хилете вие, г-да! На ума си и на аргументите си се хилете! По-достойно ще бъде това хилене за там. (Ръкоплескания от мнозинството. Възражения от опозицията) Няма кого да заблудите вие с това си хилене. Вие прикривате смущението си, ако въобще имате малко чувство да се смущавате.

Г-жи и г-да народни представители! Те са против аграрната реформа, която гласувахме в началото на миналата година в XXVI Народно събрание. Те са срещу трудовите кооперативни земеделски стопанства. Те са против закона за конфискуване незаемно поземлението, против държавния монопол на тютюна, против Държавния застрахователен институт, против държавните магазини, против прогресивно-подоходния данък, против стапалата обмяна на старите банкноти, против режима на безкасовите плащания, против еднократния данък, против язовирите, електрификацията, против индустриализацията на родината ни, против двегодишния стопански план, против бюджетите — против всичко са тия непоразимии агенти на реакцията! (Ръкоплескания от мнозинството и аплодисменти „Вярно!“)

Това сте вие, опозицията! З. що се чудите? И много естествено е, че сте това. Затуй сте дошли тук. Затова сте пратени тук от вашите господари. (Ръкоплескания от мнозинството. Възражения от опозицията.)

Те не виждат например, че прогресивно-подоходният данък освобождава напълно 40% от земеделските стопани, а по-чувствително ще платят заможните; че от еднократен данък се освобождават над 65% от населението, а почти всички останали собственици ще внесат поносими малки суми, и то в срок от три години, на шест пъти. Запишете си го това и разправете туй а не другото, което вие обикновено сте сякаш да разправяте за да заблудите нашия народ. (Ръкоплескания от мнозинството) Вие любите народа. Например едно четиричленно семейство, което има 50 декара ниви и 10 декара ливади от средно за селото качество, една къща, оценена в 1939 г. за 70.000 лв., което нека има още 30 овце, два вола, две крави, луг и друг инвентар, нека има още 100.000 лв. стар влог в банката, 20.000 лв. облигации от заема на свободата и др., чието общо имущество възлиза най-малко на 1.500.000 лв. — такова семейство ще плати еднократен данък не повече от 8.500 лв. и то в течение на три години, което значи по 2.800 лв. годишно!

Друг пример. Едно селско стопанство с земя 100 декара ще плати за три години еднократен данък 17.250 лв. или годишно по 5.750 лв. Това прави 2.5% от годишния добив от пшеница, без да се засягат другите доходи.

Тия господа не вжидат, че бюджетът на държавата за 1947 г. отбелязва едно структурно изменение по демократична линия: първо, намаляват се косвените данъци, а се увеличават пряките; второ, предвидени са големи увеличения на разходите — во къде? — в министерствата на народното здраве, на просветата, на социалната политика, на благоустройството, на индустрията, на електрификацията, а са намалени разходите на министерствата на войната и на вътрешните работи, както чухте вчера от другаря министър на вътрешните работи Югов. (Ръкоплескания от мнозинството)

Те отричат всяко пародополезно дело на управлението на Отечествения фронт. За да постигнат целите си, служат си по най-безсрамния начин с лъжи, с фалшификации. Характерен е снощният случай с фамозния Копринков. Тия от вас, които снощи бяха тук, добре го чуха. Говори човекът върху бюджетопоекта на Министерството на електрификацията. От 21.000.000 през 1946 г. тази година бил пораснал на 1.250.000.000 лв.! Административен и консумативен бюджет бил той! 200.000.000 лв. наднически кредит имало, дублираща се служба имало и т. н.

А фактите, както ги чухте — тези, които бяха снощи — от уважаеми другар министър инженер Сакеларов, и както сами можете да ги констатираме, ако надникнете в бюджета, са съвсем други. Първо, от 1.250.000.000 лв. за инвестиции, водни синдикати, за строежи, електрификации, за водни строежи, за машини, за уреди и инструменти, за материали, отиват около 1.000.000.000 лв. Това е истината. Второ, надническият кредит — за който Копринков говори и който, по доволите и обясненията на министъра, по естеството на работата е необходим, не е 200.000.000 лв., а много и много по-малко. Фалшифицирал е човекът с 50%. Направил е една лъжа, направил е една горчица от 50%. Нищо не е това! И действително за него не е нищо! Той е свикнал да борави с по-големи фалшификации. И, трето, няма никакви дублиращи се служби, а има отнемане на известни служби от дирекциите, които сега съществуват автономно, за да бъдат приведени по целесъобразност към министерството.

След блестящия отговор, който даде министърът, тия дръзки и нахални господа си бяха глътнали езичите, както се изразява нашият народ. Но бъдете спокойни, г-да народни представители! (Възражения от опозицията. Пререкания между отделни народни представители. Шум.)

Председателстващ Атанас Драгиев: (Силно звъни)

Един от опозицията: Я кажи ти, защо беше назначен за директор на германска фирма?

Христо Юруков (р): Това глътване на езичите е съвсем кратко-трайно явление. Те наново пак ще ги развържат. Тяхната природа е такава. Тази история е стара, тя е постоянно повтаряща се.

Същият от опозицията: Я кажете, на коя германска фирма бяхте директор?

Христо Юруков (р): Аз не съм потурнак. На трибуната е един скромнен борец, един скромнен деятел на Отечествения фронт, един човек, който, откак се помни, стои на прогресивни позиции и е мразил винаги реакцията в тая страна и нейните аргати. Това съм аз. (Ръкоплескания от мнозинството) А вие, които имате претенциите — някои от вас — че преди 9 септември са били борци, сега сте предатели! (Пререканията, възраженията и шумът продължават)

Председателстващ Атанас Драгиев: (Звъни)

Същият от опозицията: Отговорете ясно: не бяхте ли агент на германците?

Христо Юруков (р): Кой? Аз? Агент на германците? Безсрамен лъжец си ти! Мене ме познават в кръга, в който съм бил с моите другари. Винаги съм бил против германците. (Силни възражения от опозицията и големи пререкания. Шумът продължава)

Председателстващ Атанас Драгиев: (Продължително звъни)

Христо Юруков (р): Ето кой съм аз. На тази лъжа човек може само да се смее.

От опозицията: Ще мълчите вие, ние вие познаваме! (Възражения от мнозинството. Шум.)

Председателстващ Атанас Драгиев: (Продължително звъни)

Христо Юруков (р): Тя е плод на вашето безобразие. (Пререкания между народния представител Владимир Арнаудов и представители от опозицията)

Един от опозицията: (Към Арнаудов) Вие ще се срамувате от него. Той е лъжец!

Владимир Арнаудов (р): Ти имаш ли човешки образ преди всичко, бе! Маймуната с маймуната!

Христо Юруков (р): Винаги съм стоял на прогресивни позиции. Не всеки може да бъде герой, но всеки е длъжен да бъде честен, а не да бъде подлец и предател на страната, на народа си, каквито сте вие. (Ръкоплескания от мнозинството. Възражения от опозицията. Шумът продължава)

Председателстващ Атанас Драгиев: (Силно и продължително звъни)

Христо Юруков (р): Такива сте вие — запомнете го това! Целият народ ви знае! Народът дръжи сметка за това! Много от вас ще плачат пред този народ, за да искат извинение, но малко по-късно.

От опозицията: Тебе Никифоров те назначи в Дирекцията на професиите. Защо викаш толкова?

Христо Юруков (р): Веднага след 9 септември аз бях член на комитета на Отечествения фронт при Върховната стопанска камара. В тази камара, мимо волята на нашите другари, са се загнездили реакционерите, и ние сме се борили против тях. Тя ги бе приютявала доста широка мярка. Познават ме добре. (Ръкоплескания от мнозинството) Те писаха — кондовци, кямилевци и тутиквантовци в тая камара — от това, което беше след 9 септември. Това е истината. (Възражения от опозицията) Не е удобно да приказвам повече за моята малка, скромна личност, защото ме е срам пред тия герои (Сочи мнозинството) в съпротивителното движение. Аз съм скромнен деятел, но вие сте подлеци, вие сте предатели! Срам ме е, че не съм бил герой, срам ме е, че не съм ззел шмайзера през 1941 и 1944 г. Затова ме е срам пред тях. А пред вас какво имам да се срамувам! Напротив, в сравнение с вас аз мога да съм съвсем горд. (Възраженията от опозицията продължават, също и шумът) Ах, вие, непоправими, вие, реакционерни! Народът ще ви търси сметка! Непоправими! Безвъзвратно непоправими!

Един от опозицията: (Казва нещо)

Христо Юруков (р): Ти и още няколко други! (Възраженията и пререканията продължават. Голям шум.)

Председателстващ Атанас Драгиев: (Непрекъснато звъни)

Един от опозицията: Може да си приготвите пайтонът вече!

Христо Юруков (р): Ние сме отечественофронтови. И друг път съм ви казвал: предпочитаме хиляди пъти предпочитаме да сме в малка партия, но честномислещи, на борческите позиции на Отечествения фронт (Ръкоплескания от мнозинството), отколкото в някаква въображаемо голяма, надута от реакционните сили партия, която служи на реакцията в тая страна и на реакцията отвън. Това предпочитаме: да бъдем от малките, но честни и верни другари на другарите от Отечествения фронт. (Продължителни ръкоплескания от мнозинството)

А вие сте дали доказателства тук, че от камшика на думите никога не разбирате. (Възраженията и пререканията от опозицията продължават)

Председателстващ Атанас Драгиев: (Силно звъни)

Христо Юруков (р): Цял час вчера ви чука и удря една градунка от другаря Югов и вие бяхте занемели. Сега пак штръкнете. Вашата природа е същата. (Шумът, вследствие на пререканията и възраженията, продължава)

Председателстващ Атанас Драгиев: (Непрекъснато звъни) Моля, тишина, г-да!

Христо Юруков (р): Против всичко е тая опозиция, защото е напълно в плен на най-черната реакция у нас, реакция, която се бори на смърт и на живот с Отечествения фронт и не се интересува от жизнените интереси на българския народ. Нека с България, с прекрасната ни родина да става каквото ще, но да го няма този дяволски Отечествен фронт, който, осъществявайки програмата си, осигурява благоденствието на народа ни и носи едновременно унищожителен смъртен удар на всички тъмни сили! Ето коя е вашата линия!

И ако тия господа отдавна дават понякога вид, че нямат нищо против дадено мероприятие, защото — видите ли — приложението му било не както трябва, това е фалшива, лицемерна маска, която тяхната колкото коварна, толкова наивна реакционна политическа тактика им подсказва да слягат върху изкривените си от безсилие и озлобение лица. (Ръкоплескания от мнозинството)

Тазя опозиция много скоро ще се изпари, но когато преминат тежките последни на войната и главно на незапомнените суши. Не е глупава реакцията в нашата страна да не знае това. (Възражения от опозицията) Какво ѝ остава тогава на тая реакция? Остава ѝ да разчита само на помощта на външния свят. Но и там са станали промени. (Възражения от опозицията) В него господствуват силите на демокрацията. Народите от Изток и Запад, и от цялото земно кълбо, премиснали през изпитанията на опустошителните военни години, желаят решителен мир и разбирателство помежду си.

Не, всичко не е загубено за тях! Съществуват и международни реакционни сили, които желаят да хвърлят наново човечеството в кървави унищожителни стълкновения. Ето къде е действителната опора на нашата реакция и на нейните аргати. (Ръкоплескания от мнозинството)

Вътре в страната ни реакцията скоро, много скоро ще остане сама със себе си, след като заблудените се откажат да бъдат повече в нейна услуга. Но макар и сама, илч по-право, точно защото ще бъде сама, тя още повече ще очаква изключително на външната реакция и ще продължава да смущава вътрешното и външното положение на отечеството ни. Но докога? Докато управлението на Отечествения фронт, провеждайки смело своята прогресивна стопанска политика, я ликвидира напълно, като унищожи нейната икономическа база.

Да се върна на бюджетопоекта на Министерството на индустрията и занаятите.

От опозицията: Хайде, върни се! (Оживление)

Христо Юруков (р): Той, сравнен с миналогодишния, е още едно доказателство за големите грижи на отечественофронтовското правителство да се върни по пътя на превръщане страната ни от изостанала предимно земеделска, в напреднала, богата индустриално-аграрна страна.

Докато за 1946 г. бе предвидено да се изразходват общо 271.055.000 лв., а действително бяха изразходвали 226.506.420 лв., за 1947 г. тази сума е увеличена над 800.000.000 лв., т. е. близо четири пъти повече. Ще посоча и някои разходни параграфи, които много добре обрисуват характера на бюджета. Така, за закупуване и поправки на машини, уреди, сечива, необходими за професионалните училища, през миналата година са похарчени 12.000.000 лв., а сега се предвиждат 20.000.000 лв. За обезвреждане на промишленотехнически институт с машини и уреди през 1946 г. са изразходвани 500.000 лв., а сега се предвиждат 30.000.000 лв. За награди на рационализаторски предложения във връзка с индустрията, вместо 100.000 лв., сега се предвиждат 500.000 лв. За възнаграждения по прочувания на нови стопански индустриални обекти се предвиждат за пръв път 1.000.000 лв. За материали, необходими за работа на учениците, като оборотен капитал — 20.000.000 лв. За обезвреждане на пенсион за 400 ученика от практическите промишлени и технически училища 5.000.000 лв. И накрая най-голямото разходно нещо, във връзка с двегодишния стопански план 200.000.000 лв., от които за строеж на азотно-торов завод 100.000.000 лв. и за стоманоледарен и валцов завод — 100.000.000 лв.

Естествено, е при тях големи задачи, които стоят пред Министерството на индустрията и занаятите, да имаме и значително увеличение на личния състав. Но докато увеличението на общите разходи по бюджета, лични и вещевни, в сравнение с миналата година е с 250%, увеличението на личния състав е само с 58%.

Накрая искам да изкажа някои пожелания, осъществяването на които ще допринесе за по-правилното ръководене и развитие на нашия индустриален живот.

В Министерството на индустрията трябва да се съсредоточи изцяло контролът върху индустриалните предприятия. Не бива, както това е досега, този контрол да се извършва и от много други ведомства, например от Министерството на земеделието — върху дървесинната индустрия, от Дирекция „Храноизнос“ — върху мелничарската от Министерството на финансите, железниците, благоустройството и т. н. Налага се да бъдат събрани под ръководството и контрола на Дирекцията на професионалното образование и професионалните училища, които сега са при министерствата на търговията и благоустройството.

Трябва да се помисли също дали не е целесъобразно да се изземат някои функции от областните стопански камари и да се дадат на службата „Занаяти“ при Министерството на индустрията и занаятите.

Екка се надяваме, че съществуващата правителствена комисия по реорганизация и рационализация на държавните и автономно-държавните учреждения, която продължава да прави своите проучвания, не ще пропусне да излезе със съответни препоръки и по споменатите случаи.

С името на парламентарната група на Радикалната партия заявявам, че ние ще гласуваме представения ни бюджетопроект на Министерството на индустрията и занаятите за 1947 г. (Ръкоплескания от мнозинството)

Един от опозицията: Той не е радикал.

Христо Юруков (р): Отечествофронтовци сме ние, а вие знаете какво сте! Народът ви знае какво сте!

Председателстващ Атанас Драгиев: Има думата народният представител д-р Георги Петков.

Д-р Георги Петков (сЛ): (От трибуната. Посрещнат с ръкоплескания от опозицията) Г-жи и г-да народни представители! Не е една случайност, че при разглеждането било на общия бюджет на държавата, било на бюджетите на отделните министерства, неизбежно е приета практиката да се поставя на разглеждане и преценка било общата политика на държавата, било пък конкретно политиката на съответното министерство. Затова сега, когато ни е представен бюджетопроектът на Министерството на индустрията и занаятите, ние с пълно право бихме могли да направим един трезв и съответстващ на нашата отговорност преглед на политиката на това министерство днес в нашата страна.

Наглед бюджетът на това министерство е околосмиларден, несъизмерим с огромни милиардни средства, но зад тези около 800.000.000 лв., които се предвиждат по този бюджет, както и зад отделните му пера, се крие една политика от огромно значение за нашия обществено-политически живот. Ние трябва да разбираме огромното значение на нашата промишленост за материалната и духовната култура на нашата страна, за да ни стане ясно какво се крие зад този бюджет и до колко неговите предложения са в състояние да отговорят на тези големи нужди.

Основните стълбове на нашата национална икономика — това са земеделието и промишлеността, двата първични източника на ценности и блага, върху които се изгражда благосъстоянието на нашия народ и предпоставките за неговото развитие. Първото ни дава храната и първичните материали, а втората, промишлеността е, която преработва тези първични материали, за да ни ги поднесе в облягроден, а подходящ за консумация вид. От изграждането и съотношението на тези два основни стълба зависи и общата физиономия на националната икономика на всеки народ. Те са, които дават облик на стопанската структура на един народ и съобразно тяхното развитие и значение ние имаме народно стопанство

предимно земеделско-скотовъдно, или народно стопанство предимно промишлено, или пък, каквото е нашето, едно щастливо съчетание на земеделие и промишленост — казвам едно щастливо съчетание — до което се стигна в резултат на продължителни и мъчителни никакви теоретични и политически спорове у нас: земеделие или индустрия?

Беше някога време, когато у нас не се даваше и дума да стане за възможностите за развитието на една по-голяма промишленост, особено на модерно-фабрична промишленост. Предпочиташе се България да остане в положението на една земеделско-скотовъдна страна.

Един от комунистите: Каквото вие сега предпочитате.

Д-р Георги Петков (сЛ): Но разумът, здравият разум, геният на българския народ, подкрепен от логиката на самото развитие на нещата в нашата страна, стигна най-сетне до най-правилното решение на този въпрос, а именно, че България ще трябва да отива по пътя на развитието на своята материална култура към една основна задача: хармонично развитие на земеделие и промишленост, сиреч на земеделие и индустрия.

Без съмнение, в този спор трябваше да се подчертае една основна мисъл, че чрез индустрията, чрез високо издигане на модерната промишленост може да се гарантира не само една по-висша материална култура на българския народ, но и по-висша духовно-естетическа и политическа култура. Защото примерът на историята на другите народи сочи по един безспорен начин, че там, където има развита промишленост, е възможно да се изхранва едно по-голямо число население на определена териториална площ, а заедно с това да се гарантира и по-голямо благоденствие, като материална предпоставка на една висша духовна култура.

Един от комунистите: Това го кажи на Никола Петков.

Д-р Георги Петков (сЛ): Но заедно с това чрез този спор у нас се утвърди и една истина, че ако усилията на българската материална мощ трябва да бъдат насочени към изграждане на индустрия, то ще трябва да се обърне особено внимание на това, че не трябва да се поощрява развитието на една тъй наречена паразитна индустрия, която може да съществува само при изключителни условия и с цената на големи обществени и материални жертви. Не е случайно, г-жи и г-да народни представители, че аз зачекам този въпрос, за паразитната индустрия. Какво собствено ние разбираме под понятието паразитна индустрия?

Христо Юруков (р): Много стар, овехтял учебник сте вие.

Д-р Георги Петков (сЛ): Това е един въпрос, който никога не е бил така актуален, както сега, и вие ще видите защо. Какво значи паразитна индустрия? Мнозина мислеха, че критерий за характеризиране на една паразитна индустрия, това са суровите материали — едно съвършено погрешно понятие и представа. Паразитна индустрия е онази, която, безразлично откъде получава своите материали, може да съществува при ударите на чуждестранната конкуренция само под охраната на системата на протекционизма,...

Един от мнозинството: А Съединените щати?

Д-р Георги Петков (сЛ): ... т. е. онази индустрия, която, като не намира благоприятни обективни условия за съществуване, произвежда много по-скъпо, околното тези същите произведения могат да се намерят на международния пазар. За да бъде охранена, защитена тази паразитна индустрия, прибягва се към системата на митнически бариери, на протекционизма.

Стано Василев (к): Стара работа.

Д-р Георги Петков (сЛ): Този въпрос не е тъй стар, както пометна господинът, а е съвършено актуален. Ето защо, уважаеми г-жи и г-да народни представители, днес ние сме изправени пред един проект за индустриални строежи, за изграждане на нови индустрии. Преждоговореният току-що каза, че по силата на двегодишния план и на другите бъдещи планове у нас се предлага изграждане на тежка индустрия, метална, машиностроителна, високи пещи и пр. — проекти, върху които компетентни хора

Един от мнозинството: Не са много компетентни.

Д-р Георги Петков (сЛ): ... си казаха своята дума, проекти, които в по-голямата си част водят към изграждане на една чисто паразитна индустрия в нашата страна, индустрия, която ще трябва да съществува с цената на един протекционизъм.

Мара Станева (к): Всичко е паразитно у вас!

Д-р Георги Петков (сЛ): ... сиреч с цената на изкуствено високи стойности. Тези стойности българският народ ще трябва да ги плаща с цената на един неизбежен протекционизъм, който ще трябва да защити тази повопланирана тежка метална индустрия у нас единствено — защо? — за да сме станели икономически независими от чуждия свят!

Един от мнозинството: А вие какво искате?

Д-р Георги Петков (сЛ): Аз мога да бъда безкрайно доволен, че гук се мъчат да утвърдят един аргумент, който навремето употребяваше нашата българска буржоазия, когато искаше да изтръгне

стоции милиони лева от българския народ и от българската държава за изграждане именно на паразитна индустрия у нас. (Ръкоплескания от опозицията. Възражения от мнозинството)

Един от комунистите: Ти си защитник на паразитната индустрия.

Председателстващ Атанас Драгиев: (Звъни)

Д-р Георги Петков (сЛ): Ето един случай на утвърждаване безспорната истина, че курсът на днешната стопанска политика на Отечествения фронт не е нищо друго, освен курс на икономически автаркизъм, който беше възприет от Хитлер и от Мусолини като характерен белег на тоталитаризма. (Ръкоплескания от опозицията. Възражения от мнозинството)

Христо Юруков (р): Германските икономисти, германските фашисти теоретизираха така. Няма никаква разлика между това, което ти събориш, и тях.

Д-р Георги Петков (сЛ): За да се види голямото значение на нашата промишленост, позволете ми да ви приведа някои данни за националния ни доход. От 242.000.000.000 лв. приблизително национален доход през 1945 г., дохотът, паричен и натурален, от земеделието възлиза на 123.000.000.000 лв., тоя от индустрията на 22.628.000.000 лв., от занаятите — 14.865.000.000 лв. или общо от промишлеността, дребни и едри — 37.493.000.000 лв. Процентно изразено, това прави от земеделието — 54%, а от занаятите и индустрията — 15,5%. Но ако се вземат тази преценка с оглед на първичния или така наречен противодатен доход, дохотът от преса на производството, където единствено е възможно създаването на ценностите и материалните блага, а именно земеделието и промишлеността, в отличие от вторичния доход, дохода от размяна и търговия на кредит и пр., ...

Ана Розенберг (к): Игра на думи и софизми.

Д-р Георги Петков (сЛ): ... доходът от земеделието е 77%, а от индустрията — 23%. Следователно близо 1/4 от първичното творчество на нашите материални ценности в националното стопанство се дават от промишлеността. Само в индустрията има инвестирани над 19.000.000.000 лв. в сгради, машини и съоръжения.

За да се разбере какво е социалното значение на промишлеността у нас, ще посоча броя на активно участващите хора в тази промишленост. В занаятите имаме самостоятелни занаятчии 107.500, помощници и работници — 95.600, или общо 203.100; в индустрията, без господарите, помощници — 25.570, работници — 105.740, или общо 131.310 души наемници в индустрията. Общо взето, 334.410 души намират редовно своята прехрана в българската промишленост.

За да се разбере културното предимство на промишлеността над земеделското производство, дължен съм да посоча индивидуалния или единичния паричен доход, който през 1945 г. за земеделието възлиза на 24.479 лв. на глава, а на работниците в промишлеността средно около 101.000 лв., или съотношението на паричния доход между земеделския активно зает работник и тоя в индустрията е 1:4.

През 1945 г. в България е имало 4.338 индустриални едри предприятия и 104.500 занаятчийски предприятия. Тоя съпоставенията в областта на българската промишленост в резултат на усилията на българския народ, на неговото трудолюбие и творчески гений в продължение близо на 60 години. Но това положение и състояние в българската промишленост се твърде много нарушават вследствие на войните — европейската и специално последната. Разрушенията се отразяват в областта на техниката на производствената възможност, както и в областта на финансовото състояние на българската промишленост.

За да се разбере и да се получи една ясна картина за това разрушение в областта особено на индустрията, аз ще си позволя да посоча данни за 1946 г., процентно изразяващи състоянието на производството в индустрията по големина или по количество. Мини и карнери, като се вземе за база 1939 г. — за 1946 г. 164%, метална индустрия — 79%, керамична — 121%, химична — 110%, хранителна 91%, текстилна — 81%, дърводелство — 330%, кожарство — 36%, хартия 167%; или средно производственото положение по количество на тези посочени девет индустрии за 1946 г. спрямо положението в 1939 г. е 106% — едва с 6% надвишава нивото на това производство през 1939 г.

Нисим Исаков (с): В левове или в количество?

Д-р Георги Петков (сЛ): В количество. Но като се има предвид, че тук имаме две индустрии, които са твърде много набъбнали, дърводелската и керамичната, по понятни причини, общо взето, от 9-те посочени индустрии четири по обем са под състоянието от 1939 г. Но не е достатъчно това, за да получим ясна картина за истинското положение на нашата индустрия, което е големият въпрос, който ще трябва да роли особената загриженост на ония задачи, които трябва да си постави нашето Министерство на промишлеността.

Ако вземем данните за пласмента на същите тези индустрии, ние ще установим, че пласментът за 1946 г. на минерали и карнери е 148% спрямо 1939 г., на металната индустрия — 66%, керамичната — 122%, химичната 66%, хранителната — 63%, текстилната — 62%, дърводелската — 180%, кожарската — 24%, хартийната — 124%, или средно 76%.

Уважаеми г-жи и г-да народни представители! Това е реалната жътва действителност.

Един от мнозинството: Да! заключи.

Д-р Георги Петков (сЛ): Защо трябва да говорим общи приказки, че българската индустрия била обзета от един просперитет, от един подем, че навсякъде димят комини, ...

Един от мнозинството: Само слепците не го виждат това.

Друг от мнозинството: Разбира се, в сравнение с предишния застой.

Д-р Георги Петков (сЛ): ... че навсякъде прълъ работа, че ние можем да бъдем само доволни и предволни. Не го казвам това, за да подчертая някакъв безнадежден песимизъм, а за да подчертая сериозността на положението днес. Българската индустрия се намира в действителен упадък и застой. (Възражения от мнозинството)

Един от мнозинството: Ха, така кажи!

Христо Юруков (р): От 1944 г. до днес българската индустрия отбелязва непрекъснато развитие.

Един от мнозинството: Особено от пролетта на 1945 г. след първата сделка със Съветския съюз.

Председателстващ Атанас Драгиев: (Звъни)

Д-р Георги Петков (сЛ): На какво се дължи това истинско положение, което поражда за нас непосредствената проблема на индустриалната политика в България? За да се разбере това, аз съм длъжен да изтъкна няколко причини.

Първо, това са обективните причини, резултат на голямата война, на разрушенията и изтошенията, на невъзможността в продължение на 6 години, ...

Един от комунистите: Резултат на вашата политика е това.

Д-р Георги Петков (сЛ): ... българската промишленост да набави не само необходимите свои материали, но и да поднови своя машинен инвентар и съоръжения и на липсата на сурови материали.

Ана Розенберг (к): Дайте указания как може да се премахне тази работа. Не давайте само констатации

Райко Дамянов (к): Оставете го.

Д-р Георги Петков (сЛ): Тия обективни причини са създадени като резултат на международното политическо положение днес.

Но аз ще бъда несправедлив и неизчерпателен, ако аз подчертая изказаната от мене по-рано мисъл, че тук не само обективни причини са виновни за това, но и специално външнотърговската политика на днешното правителство. (Възражения от мнозинството)

Димитър Георгиев (к): Ха така! Вашето злорадство!

Д-р Георги Петков (сЛ): Тая политика досега не можа да се справи с големия въпрос за създаване на един нормални търговски отношения и размяна.

Константин Русинов (к): С кого?

Д-р Георги Петков (сЛ): С чуждия свят. (Възражения от мнозинството)

Един от комунистите: С Гърция ли?

Д-р Георги Петков (сЛ): За да разберете, г-жи и г-да народни представители, докълде ни е докарала тая външнотърговска политика, аз ще ви посоча данни, взети от Дирекцията на статистиката.

По количества, в тонаж нашият износ се движи както следва: през 1939 г. имаме износ 455.277 тона стоки.

Един от комунистите: За къде? За Германия ли? Кажете за къде!

Д-р Георги Петков (сЛ): В 1943 г. тонажът на износа. ...

Същият комунист: За къде?

Д-р Георги Петков (сЛ): ... възлиза на 548.600 тона.

Същият комунист: Кажете за къде, бе!

Друг от комунистите: За коя държава? За къде е изнасяно?

Д-р Георги Петков (сЛ): 1945 г. тонажът спада катастрофално на 157.936 тона.

Един от комунистите: Кажете, за къде са изнасяни стоките?

Д-р Георги Петков (сЛ): А през 1946 г., през третата година, ...

Един от мнозинството: Не ще да каже!

Д-р Георги Петков (сЛ): Не ще да каже, защото не съм апологет на фашизма от миналото, който докара положението, шото 83% от българския износ да върви в Германия. Не съм аз, който не стгозарям за това. (Възражения от мнозинството)

Един от мнозинството: Такава като тебе бяха и другите.

Председателстващ Атанас Драгиев: (Звъни)

Д-р Георги Петков (сЛ): В 1946 г. износьт спада още повече — . . .

Стоян Попов (к): Ти беше катраница на фашизма.

Д-р Георги Петков (сЛ): . . . на 121.593 тона, с други думи: близо на 14 от износа в 1939 г.

Един от комунистите: Няма вече 1939 г.! Умря Марко!

Д-р Георги Петков (сЛ): При това положение, като се знае, че днес ние не разполагаме с финансови средства и авоари в чужбина, тъй като и г-н финансовият министър каза, че ние не можем и няма защо да правим външни заеми (Възражения от някои от мнозинството), единственият източник на нашите девизни авоари в чужбина днес може да се създаде само чрез износа.

Какъв внос можете вие да реализирате, да осъществите? Най-елементарните нужди за нашата индустрия какво изискват? Оставям вашите планове, когато ние имаме едно катастрофално спадане на нашия износ, от който единствено можем да черпим средства за нашия внос.

Георги Данков (з): Снощи тебе те нямаше. Министър Секеларов го каза.

Д-р Георги Петков (сЛ): Ето това е самата действителност, която ни докара дотам, щото металната индустрия да чувства липса от сурови материали — около 60%, кожарската индустрия — 70%, вълнената — 50%, каучуковата — 40%, сапунената — 40%.

Какво липсва на тия разни индустрии у нас? Например на чорапната индустрия й липсват игли. На трикотажната индустрия й липсват тоже игли и тя се намира вече пред угрозата след 2-3 месеца да спре — по преценка на самото Министерство на индустрията. А значителна част вече от тия фабрики в Габрово почват да се затварят.

На текстилната индустрия липсват совадки, зъбци за дараците и пр. Хранителната индустрия, една от най-големите и най-съществени наши индустрии, от която една част, консервната индустрия, може да стане — и аз с гордост го заявявам — една експортна раг ехеленсе индустрия (Ръкоплескания от опозицията), една индустрия, която ще даде възможност, огромно количество от плодовете на нашето земеделие да се изнасят в облагороден вид в чужбина — тази индустрия днес чувства страшна липса на амбалажни материали, тенек и калай, които материали няма да се внесат по-рано от Димитровден. А понеже тази индустрия има нужда през м. май да разполага с тези материали, тя няма да бъде в състояние да изпълни даже една десета от възложените й наряди по новия план.

Уважаеми народни представители и народ. представители! Говоря го не за да критикувам и да отричам, говоря го от загриженост, . . .

От мнозинството: Ей-й-й!

Д-р Георги Петков (сЛ): . . . тая същата загриженост, която вървам има и г-н министърът, че непреодолими пречки днес, резултат на една погрешна външна политика и търговска външна политика, ни доведоха дотук.

Стоян Попов (к): Крокодилски сълзи!

Д-р Георги Петков (сЛ): Похабените машини и съоръжения са толкова много, че за да се възстановят в предвоенното състояние, за да се подменят машините, съоръженията и необходимите части, са потребни около 30 милиарда лева. Но с какво разполага българската индустрия днес? Според данни, събрани пак от Министерството на индустрията, в резултат на едно окръжео-възроствик, което беше издадено преди един-два месеца, а се установи, че днес българската индустрия разполага с налични оборотни средства, свободни, свои 7—8 милиарда лева и чужди, от банки и частни лица — 12.000.000.000. С други думи, от оборотните средства, с които разполага днес българската индустрия, само 40% са собствени, а останелите 60% са чужди, когато през 1938 г. и 1939 г. положението е било обратно: българската индустрия е разполагала със собствени оборотни средства 75—80%, а чужди 20—25%.

Казан, една от причините са този общообществени резултат от войната и политиката, търговската и външна, на днешното правителство. Но има и други, бих казал, вътрешнополитически и субективни причини. Това е едно нарушение на тъй наречената трудова дисциплина в нашта индустрия. Вие знаете, че скоро след 9 септември се направи един опит да се проведе системата на профкомтетите и упрежняването чрез тях не само контрола, но и дирижиране на производството в нашата промишленост.

Петко Стоенчев (к): Имаше ли черноборсаджии между фабрикантите? Трябваше ли да се вземат мерки?

Д-р Георги Петков (сЛ): Ето една система, която, така или иначе, беше проведена и разбрана по един най-презрителен начин. И трябваше в това отношение да се стигне дотам, че да се явят в резултат на тоя социален опит най-отрицателни последици и в дванадесетия пленум на Централния комитет на Работническата партия (комунисти) да се направи следното отчитане от докладчика:

„XII пленум на Централния комитет, като констатира, че развилникът за уреждане отношенията между профкомтетите и индустриалците, приет през м. март т. г. от Централния комитет на ОФНС и Съюза на индустриалците, често не се прилага, особено що се

касае до ония негови разпоредения, които предвиждат взаимните задължения на двете страни; че в резултат на това в някои зрени на нашия производствен апарат все още съществуват елементи на дезорганизация и разхайтеност, . . .

Един от мнозинството: Откри Америка!

Райко Дамянов (к): Я викни още по-силно!

Д-р Георги Петков (сЛ): . . . срещу които не се води достатъчно борба от профорганизациите; че все още съществуват търкания и нездравни отношения между работници и служещи и техните профкомтети, от една страна, и индустриалци и ръководители на предприятията — от друга, които спъват сериозно правилния ход на предприятията. . .

Христо Юруков (р): Това е много остаряло!

Д-р Георги Петков (сЛ): Това е от 1947 г.

Райко Дамянов (к): Хайде де! Нещо си събркал! От 1946 г. е!

Ана Розенберг (к): Объркал си се.

Д-р Георги Петков (сЛ): Признавам, че направих грешка, 1946 г. е.

От мнозинството: Е-е-й!

Д-р Георги Петков (сЛ): Но фактът е неоспорим.

„Те трябва да поведат — казва се по-нататък — енергична борба срещу законенията, самозолните отлъчки, разтаканията, неизпълнение наредданията на началниците, небрежното отношение към машините и прахосването на материалите, срещу произвеждането на недовъзможествени и бракувани изделия и пр.“

Това е докладът пред XII пленум на Работническата партия (комунисти). Кой са тези разхайтени, нередовни елементи, кои са тия, които разхищават, като небрежно си служат с машините! За честта на българското работничество аз съм длъжен да кажа, че това не е масовото българско работничество, това не е българският пролетариат, а това са ония смозабравили се елементи, които, нахвърлени с титута членове на Работническата партия (комунисти), можаха да помислят, че в производствения процес могат да проявят своята разхайтеност. (Ръкоплескания от опозицията) Ето къде беше деморализацията.

Константин Русинов (к): По-силно реви!

Д-р Георги Петков (сЛ): Тая деморализация, която се прояви не само в отделните частни предприятия, но и в държавните предприятия, каквото е Железопътната работилница, тракционите и депта, предизвиква заповедта — познатата и незабравима за вас и за българския народ заповед — за чистка на висши чиновници от българските държавни железници, в която заповед изрично се казва, че разхайтеността, дезорганизацията, безначалието в тия държавни работилници са довели до положение до един нечуван упадък в тия държавни предприятия. Следствие на това липсват машини, локомотивите не се поправят, вагоните стоят с месеци непочинати и се предвижда да се престане с намесата на профкомтетите, за да се възстанови авторитетът на началството.

Райко Дамянов (к): За да се развържат ръцете на такива търгаши като тебе! Няма да се позволи тази работа!

Д-р Георги Петков (сЛ): Това е едно признание, че този социален експеримент не на българското работничество, . . .

Константин Русинов (к): Няма да го подкупиш с хвалба!

Д-р Георги Петков (сЛ): . . . а на комунизирани елементи, трябваше да доведе до тези печални резултати и да се получи това самопризнание.

Петко Стоенчев (к): Комунистите стоят начело на българския пролетариат. Те са челният отряд на работничеството. Обиждат ги тук.

Райко Дамянов (к): Ще престанеш да провокираш.

Константин Русинов (к): Провокираш! Не те е срам!

Един от мнозинството: Вие фалшифицирате смисъла на решенията на XII пленум.

Константин Русинов (к): Говориш глупости!

Д-р Георги Петков (сЛ): Като трета голяма причина, трябва да признаем, е и тази, създадена от несигурността, правна и стопанска, която се всади в нашите промишлени среди на занаятчий и индустриалци, резултат на безогледно провеждания закон за конфискацията.

От мнозинството: А-а-а!

Петко Стоенчев (к): И това ли те пари?

Минчо Минчев (к): Там ли те боли?

Петко Стоенчев (к): Г-н Петков! Има ли незаконно забогатели в България?

Д-р Георги Петков (сЛ): Има незаконно забогатели индустриалци, търговци, чернобосаджии. Има ги.

Петко Стоенчев (к): Тогава трябва ли да има закон за конфискация?

Д-р Георги Петков (сЛ): Този закон никой не оспорва, но вие проведохте този закон по един безогледен начин.

Петко Стоенчев (к): Не е вярно! За честта на българските съдии не е вярно това нещо. Много редовно са наказани тези незаконно забогатели.

Д-р Георги Петков (сЛ): Уважаеми г-жи и г-да народни представители! Аз щял престижа и достойнството на Великото народно събрание, за да не си служи с такива площадни апострофи и изказвания.

Петко Стоенчев (к): Не са площадни. Площадно е това, което вие говорите.

Д-р Георги Петков (сЛ): Ето, четете днес вестниците, специална делегация от Индустриалния съюз се явила при г-н Трайчо Костов, за да му изтъкне безспорната истина, че законът за незаконно забогателите не се прилага в духа на неговите първоначални поводи и предвидения, а напротив, че той се провежда днес с оглед на това кой е опозиция и кой може да даде 10—20 милиона тук или там. (Възгласения от мнозинството)

Петко Стоенчев (к): Не е вярно! С данни ще Ви докажем, че не е вярно.

Д-р Георги Петков (сЛ): Уважаеми г-да народни представители! Идете проверете...

Петко Стоенчев (к): Че опозиционерите са най-големите чернобосаджии, това е вярно. Затуй има повече осъдени от тях.

Д-р Георги Петков (сЛ): Не се касае дори за приложението на окръжното на Националния комитет на Отечествения фронт, с което се наемнаше, че не трябва съдебните и следствените власти да се поддават на каквито и да са внушения, случайни и необосновани от този или онзи. И като се забравя това окръжно, днес вече се праведат под отговорност не само незаконно забогателите, но по списък. Вие няма да намерите някоя индустриална фирма, която да не е обявена за заподозряна.

Димитър Георгиев (к): Лъжеш!

Д-р Георги Петков (сЛ): Това са действителните факти.

Димитър Георгиев (к): Много вулгарно лъжеш! Въобще мошенически си служиш с тия работи.

Д-р Георги Петков (сЛ): При тази атмосфера на правна и стопанска несигурност, какво творчество искате от ръководителите и сътрудниците на тези индустриални предприятия? И резултатите ги виждаме: индустриалните предприятия почват едно след друго да се затварят.

Един от мнозинството: Не бой се! Ще се намери някой да ги отвори.

Д-р Георги Петков (сЛ): Вие ще имате случай да чуете конкретни данни за Габрово.

Петко Стоенчев (к): Шом се затворят, ще има кой да ги отвори. И Вашата фабрика ще отворим, г-н Петков.

Д-р Георги Петков (сЛ): Ето да застанем вече на тази база. Тук аз бих искал да се разбера с вас...

От мнозинството: А-а-а!

Д-р Георги Петков (сЛ): „Ще ги затворят — ние ще ги отворим.“ Добре, „Има кой да ги отвори.“ Чухме ви.

Димитър Георгиев (к): Няма да ги затворят. Вам ви се иска туй.

Д-р Георги Петков (сЛ): На какви начала? Ние в това отношение констатираме тенденцията на вашата политика.

Стоян Попов (к): Провокираш!

Д-р Георги Петков (сЛ): И досега вие не се изманихте, етатизация или социализация?

Един от мнозинството: Тя нали си социалист?

Д-р Георги Петков (сЛ): За вас това не е още ясно определен въпрос.

Един от мнозинството: В твоята глава не е ясно. На нас е ясно.

Д-р Георги Петков (сЛ): Вие провеждате политиката на етатизация. Вие сте устремили всички усилия чрез конфискации да пренесете предприятията в държавни.

Петко Стоенчев (к): Не е вярно това нещо!

Д-р Георги Петков (сЛ): Вие не само това искате. Вие проектирате бъдещето стопанско строителство да го изградят на принципа на етатизацията. Ето оня ден уважаваният и от мен лично г-н министър на търговията ви каза за всички тия проектирания организации, която ще обхванат зърната на търговия. Какво представляват те — всички са държавни творения.

Един от мнозинството: Смесени.

Д-р Георги Петков (сЛ): Ние, социалдемократите,...

Димитър Георгиев (к): Национал-демократи — прибави гова.

Д-р Георги Петков (сЛ):... на нашия принцип за етатизация противопоставяме принципа за социализация. Ясна ли ви е разликата между етатизация и социализация? Това е разликата между тоталитаризъм и социализъм (Ръкоплескания от опозицията) Хитлер и Мусолини изграждаха своите стопански планове на базата на етатизацията. По този път отивате и вие, за да се създаде държавен капитализъм.

Райко Дамянов (к): Г-н председателю! Трябва да се предупреди. Той е провокатор! Той постоянно провокира.

Председателствуваш Атанас Драгиев: (Звъни) Г-н Петков! Имате на разположение само две минути.

Д-р Георги Петков (сЛ): Добре. Ако вие искате конкретни мерки, ние казваме между другото: пред печалната действителност на една разложена индустрия, на една изтощена и изнемошала индустрия, вместо да покарвате големите планове за вашите фантастични мотори, дайте да ожирим и засилим нашата българска съществуваща индустрия, защото тя не е на частния капиталист, не е на този или на онзи, а тя е българска национална индустрия, там са вложени жизнените интереси на нашата страна и на представките и възможностите за изхода от този хаос, в който ни поставиха политическите събития и вашата политика днес.

И нашето заключение е следното. Тоя бюджетопроект, който ни се предлага, не отразява тази всеотпадна реалистична политика и ние не можем да го гласуваме. (Ръкоплескания от опозицията)

Д-р Иван Пашов (к): Трябваше в началото да го кажеш, за да се свърши работата.

Димитър Георгиев (к): От забъркани главни друг съвет не можем да получим.

Председателствуваш Атанас Драгиев: Има думата народният представител Тодор Иванов.

Тодор Иванов (к): (От трибуната. Посрещнат с ръкоплескания от мнозинството) Г-жи и г-да народни представители! Когато се разглежда бюджетът на едно министерство, от досега протеклата работа на Великото народно събрание се вижда голямото различие, което съществува в становищата по отношение на бюджетите от една страна, на представителите на отечественофронтовските партии и от друга страна, на тия на опозицията. И много естествено и лесно обяснимо е за нас това положение. Както често пъти сме казвали, опозицията критикува бюджетите на разните министерства с цел да прави плитка политика и лошо скроена демagogия, да zlepоставя и да се мъчи да компрометира и уязви политиката на Отечествения фронт пред българския народ.

Освен това предложените бюджетопроекти на разните министерства в своите цифрови данни се коренно различават от тия на миналия фашистки режим. Те всяка година показват велик плюс от дештазирания, едно твърдо и решително провеждане на делото политиката на Отечествения фронт.

И сега, когато пред нас е поставен за разглеждане бюджетопроектът на Министерството на индустрията и занаятите, ние няма да бъдем учудени — както и не бяхме учудени — ако той бъде всецяло отречен от страна на опозицията. За нея няма нищо добро нищо хубаво — нищо добро се не върши от днешното правителство. Критикувайки бюджета, нейните представители не ще пропуснат даже и дребните факти и нишожните пропуски в това ведомство, за да се нахвърлят с всичката си ярост и да отрекат из основни целия бюджетопроект. Както вече има изобилен материал от техни изказвания по различните бюджети, миналите режими според тях по-добре са управлявали страната и повече грижи са полагали за нашия народ.

Райко Дамянов (к): (Към няколко души опозиционни депутати, които напускат залата) Бягайте, бягайте!

Тодор Иванов (к): За тях не съществува никаква разлика между миналите фашистки режими и днешното отечественофронтовско правителство. В своето умопомрачение те стигнаха дотам, че ние сме свидетели тук, в тая Камара, да чуем нахалството на един от опозиционните представители да нарече цялото велико народно събрание фашистка.

Иван Гинчев (ЗНП): А вие строшите ребрате на народни представители от опозицията.

Председателствуваш Атанас Драгиев: (Звъни).

Тодор Иванов (к): И наистина, това ние... потвърди за днешен път, че и с предлаганите и гласувани във Великото народно събрание

бюджети правителството на Отечествения фронт правилно на дело провежда своята политика за укрепване на нашата държава. Миналите ф. шистки режими нямаша почти никаква национална политика по отношение на нашата индустрия и на нашите занаяти. Законодателната дейност на старите буржоазни партии се състоеше в създаване на законоположения, които гарантираха и осигуряваха плодотворе на нашата индустрия за шепи експлоататори, а по отношение на занаятите се поставяха все по-ограничителни мерки, които пречеха за тяхното правилно развитие.

Няма защо да правим дълъг исторически преглед на миналите законодателства в областта на нашата индустрия, за да се убедим в това. Не само че не се потихваше всякаква инициатива, рационализация и пр. в нашата индустрия, но с закони за привилегии, безмитен внос и пр. се създаваше една инертност, незаинтересованост в средата на индустриалците, като им се даваше възможност да огрбват държавните каси чрез разните доставки, да оголват българския народ и трупат несметни богатства. Индустрията не бе родна, както обичаха да я наричат, тя не бе национална, тя бе протизонародна, хищническа, изсмукваща труда на нашия народ.

И по този случай аз искам да се спра върху току-що изказаните становища от г-н д-р Петков във връзка с общата теоретическа постановка по отношение на този въпрос в нашата страна, за нашата индустрия. Г-н д-р Петков се спря най-напред върху въпроса какво е било становището на миналите наши общественици върху развитието на нашата индустрия, за да дойде до положението и да съчетае, да постави една основа, от която той впоследствие изхожда, за да може да стигне до тия умозаключения, до които дойде впоследствие, като отрече всецяло политиката на правителството по отношение индустриализацията и електрификацията на нашата страна.

Г-жи и г-да народни представители и представители! Спорът за индустриализирането на нашата страна е доста стар. Тия от възрастните, които са по-възрастни, познават този теоретически спор още от преди 40 и 50 години, тогава, когато родоначалникът на Българската работническа партия — комунисти, многоуважаемият наш Дядо в сп. „Ново време“ водеше теоретически спор, може ли България да бъде индустриализирана, или тя ще остане вечно дребнобуржоазна и с дребно стопанство страна. Още тогава представителите на реакционните елементи в своя зорилиш в нашата страна се решително противопоставяха и оборваха становището, на което представителите на социализмът тогава, нашият Дядо, заставаха и искаше да подчертае, че наистина нашата страна, въпреки политическите режими, които съществували тогава начело със Стамболовия режим, може и ще създаде условия и предпоставки за едно индустриално прогресивно развитие на нашата страна, което впоследствие ще създаде и работническата класа, на която социалистическата партия ще се опира за реализирането на своите идеи. Още тогава, повтарям, този спор се повдига и се водеше, от една страна, от хората на прогресивната мисъл, хората предимно от социалистическото движение и, от друга страна, от хората, които, както тогава, така и сега, защитават старото, регрoградното, статуквото в нашата страна, плашейки се както от икономическото, така също и от културното и прогресивното развитие на нашия народ, затуй защото те знаеха, че всяко прогресивно развитие събужда творческите сили на народните маси, които се възправят в своята сила, в своята мощ и проявяват решително и смело своите права за съществуване и за свобода.

Разбира се, г-н д-р Петков сега иска да постави въпроса на съвършено друга почва, като казва, че той не е бил и не е против едно и против другото становище, но че при някакво си съотношение между икономическите бази на нашия стопански живот — индустрията и земеделието — се създавало и хармоничното развитие в нашата страна, за да дойде вече до положението да разгледа тий наречената паразитна индустрия. И според него тая паразитна индустрия може да се характеризира също като такова, която може да виее при системата на протекционизма, на защитата, на митническите тарифи във всяка отделна национална държава. И разглеждайки народостопанския държавен план, който правителството на Отечествения фронт представи във Великото народно събрание, за индустриализацията на нашата страна, той се опита да очертая нашата бъдеща национална народна индустрия като индустрия паразитна, която, без съмнение, не може да има абсолютно никакво бъдеще и не може да има абсолютно никакви резултати в полза на трудовите маси в нашата страна.

Но г-н докторът забрави едно. Неговата политическа икономия е едностранчива, когато разглежда въпроса за индустриалното развитие в нашата страна на основите, които чертае Отечествения фронт, затуй защото паразитната индустрия, на тия основания, на които той говори, може да съществува само тогава, когато и политическата, и икономическата власт в дадена страна се намират в ръцете на експлоататорите. Но тогава, когато политическата власт се намира в ръцете на трудовите маси, когато тя се намира в ръцете на целия отруден български народ, чрез законодателната дейност той ще съумее да обвърже достатъчно добре тая индустрия, не само да не бъде пакостна, но и да бъде полезна за целия български народ. Нейните блага, които ще бъдат създавани, ще отиват не за шепата капиталисти, не за шепата експлоататори, спекуланти и черноборсаджии. Принциплът, който още от самото начало постави правителството на Отечествения фронт — че всяка частна инициатива ще трябва да се съобразява с обществения и народния интерес — а принцип, на който ще трябва да почива и бъдещото устройство на нашата родна индустрия. (Ръкоплескания от мнозинството)

Един от мнозинството: Те защитават картелите на Хитлер и Мусолини.

Тодор Иванов (к): Но, разбира се, това становище на г-н д-р Петков иде да подчертае и другата, скритата мисъл, която характеризира реакционните елементи в нашата страна. Разсъждавайки и идвайки до заключението, че у нас не може да има една чисто национален възходен напредък на индустрията, за благото на целия български народ, ние ще трябва, както той формално се изрази,

не да скръстим ръце, но да потърсим в рамките на възможностите на нашата обективна действителност да създадем такава индустрия, която наистина ще съчетае земеделското производство и индустриалното развитие, а цялата останала индустрия, от която българският народ има достатъчно голяма нужда и за която той даваше и продължава да дава маса средства, за да има нейните артикули, ние ще трябва да я оставим на големите капиталистически държави — т. е. ние ще трябва да останем да продължаваме да бъдем пак пазарище на западноевропейските капиталистически хищници, които, уловили страната ни икономически, без съмнение, ще могат да наложат и своето политическо вмешателство в нашата страна, за да реализират плановете съгласно техните искания и тяхното становище за чужда намеса, независимо от формата, в която тя ще се прояви — чужда намеса вътре в нашия обществен, стопански и политически живот. И тук е именно реакционното становище на тий наречената демокрация на опозицията, представлявана от г-н д-р Георги Петков.

Слирайки се върху това положение, и г-н проф. Петко Стоянов навремето, при разглеждането на стопанския план, застава на становището, че ние не се съобразяваме с националния доход, като хвърляме грамадни спорове тия средства за развитието на нашата индустрия в рамките на двегодишния държавен стопански план. Разбира се, това становище е съвършено погрешно, затуй защото едногодишният национален доход на нашата страна не може и не е в състояние да реализира всичките тия мероприятия. Но паричните средства, финансовата мощ, която се изразява в материални блага, които ще способствуват за реализирането на тия индустриални предприятия, не са единственият фактор, който, ще способствуват за реализирането на индустриалния план на нашата страна. Преди всичко те забравят, че след 9 септември като основен, обществен стопански и необходим фактор в нашата страна се явява преди всичко трудът на българския работник, на българския селянин, на българския занаятчия (Ръкоплескания от мнозинството), който ще съдействува за реализирането по-нататък на този индустриален план.

Стоян Попов (к): Те не знаят какво е труд.

Тодор Иванов (к): Индустрията у нас, според г-н д-р Георги Петков, била в застой. Причини? Обективни причини: войната, липсата на сурови материали и погрешната външна търговска политика на нашето правителство. Ние слушахме г-н доктора да развива този въпрос още преди дебатите — при друг случай. Обиче тая политика, която той иска да ни препоръча, ние не я виждаме. И аз казах в самото начало, че те само критикуват, без да дадат известни конкретни предложения във връзка с поставените за разглеждане въпроси от Великото народно събрание. Те вечно отричат, отричат, без да дадат известни упътвания, без да излязат с известна програма в туй отношение. Но, разбира се, те си правят много добре сметката, защото те ще трябва само да пуснат — както се казва — в средата на българския народ тая критика за несъстоятелността не, но за застой, за упадък на нашата индустрия, за да могат да предизвикат долу, в низините на българския народ, критики и разисквания по този въпрос, за да видят и да докарат вече до мисълта на българския народ това заключение, че допреди войната, тогава, когато ние бяхме в търговски връзки с хитлеристка Германия, просперитетът в нашата страна отива все по-напред и по-напред. И за да докаже погрешността на нашата външна търговска политика, той се базира на цифрите от 1939—1943 г., когато предадските тогавашни наши правителства, обвързани с хитлеристкия режим, продаваха не, но харизваха без пари продуктите и труда на българския народ на германската военна машина за борба срещу околните народи. Благодарение на този ние имаме нес да вземаме — на книга, разбира се — повече от 70.000.000.000 български лева, които не са нищо друго, освен кондензиран труд на българския селянин, на българския занаятчия и на българския работник.

Следователно заключението му е, че до тази дата външната търговска политика на правителствата тогава е била насочена правилно. И иска да каже, че след 9 септември 1914 г., след почивката от страната на Отечествения фронт, тази политика, разбира се, била погрешна, вследствие на което се явил и този застой, този упадък в нашата индустрия.

Нямаме, казва той, чужда валута за доставки. Обаче аз казах и по-рано: доставките, както каза и снощи др. министър инж. Сакеларов, ще бъдат извършени преди всичко, въпреки всички тия теоретично-погрешни постановки и от гледище на финансовата наука, и от гледище на политическата икономия. Те ще бъдат извършени, защото основен принцип не само в общодържавната политика, но и в частния стопански живот е: когато един човек има потребност, той може да бъде кредитиран, защото кредиторът знае, че той ще изпълни честно и лоялно своите задължения. И българският народ днес, начело със своето отечественофронтовско правителство, с ентусиазма и трудовото съревнование в средата на всички обществени слоеве, дава доказателство пред чуждите кредитори, че той е способен да посрещне всички задължения, направени по доставки, били те в областта на индустрията, били те в областта на електрификацията или в областта на който и да е сектор на нашето стопанство. Защото този ентусиазъм, това трудово съревнование е единствената гаранция за платежеспособността на нашия народ.

Тия теории, които развива г-н д-р Петков, са теории според финансовата наука на буржоазията и когато се гледат въпросите тажа, отгоре. Обаче промяната, която настъпи не само у нас, но и във всички останали свободни и демократични народи, измени както конюктурата на тяхното стопанство, така също и становището и разбиранята по отношение на тези въпроси. Всички тия изводи в финансовата и икономическата наука не са нищо друго освен отражение на самата действителност, която не стои на едно място, тий както е останал може би г-н Петков, който на това отгоре е учил преди 20 или преди 30 години.

Финансовата и икономическата науки се развиват с икономическото, със стопанското и, ако искате, с политическото развитие на отделните народи. Науката не е нещо законотеняло, за да вземем едни норми, за да вземем едни постулати и да кажем: това е положението, от него по-нататък не можем да отиваме — и да направим заключение, че наистина политиката на Отечествения фронт не се е съобразила с постановките на икономическата и финансовата науки, за да ориентира своята външна търговия по желанията, тъй както г-н д-р Петков ги чертае в настоящия момент.

Оборотните средства на нашата индустрия според него по-рано били 75%, а сега са 45%. Разбира се, средствата които разполагаше нашата индустрия, бяха големи през военновременната конюнктура, тогава, когато черната борса, спекулата се вихреха безнаказано, неограничено. За да се уверим в това, няма защо да търсим статистики. Достатъчно е да погледнем живота около нас. Всеки един от нас живее по-близо или по-далеч от индустриален център и може да види на какво се дължеше това — дали на една погрешна стопанска политика на правителството на Отечествения фронт в настоящия момент, или това бяха временни конюнктурни положения, които без съмнение не могат да не дадат отражение върху цифровите данни. Но тия цифрови данни сами по себе си не говорят абсолютно нищо, ако те не бъдат свързани със самия живот, със самата действителност. Вярно е, макоим-та казва, че когато цифрите говорят, боговете мълчат. Но боговете стоят високо, а цифрите са резултат из самата действителност. И ние ще трябва да ги съчетаем, да търсим техния произход, да ги анализираме, за да видим, какво отразяват те в същност в нашия стопански и икономически живот.

Г-н д-р Петков говори че трудовата дисциплина в фабриките била твърде лоша. Аз съм дължен тук от името на партията, от която излизам да говоря, да протестирам най-силно срещу обвинението, което хвърля г-н д-р Петков, че трудовата дисциплина в средата на българските работници била отпаднала предимно всред партийците, предимно всред комунистите. Аз ще ви кажа, че тези, които в продължение на десетки години даваха своя живот и своето здраве, които рискуваха и обричаха на гибел и озоите семейства, и своето материално съществуване, днес, когато техният идеал е вече реализиран, за да отпадат и последните си сили за творчество и за величие на нашата родина, най-малко те ще бъдат, които ще саботират трудовата дисциплина. (Ръкоплескания от мнозинството) Напротив, ако можем да говорим с факти, ние ще ги изнесем.

Да се спрем на въпроса за железничарите. Кой потикваше железничарите към саботаж и към дезорганизация? Не бяха ли агитациите и на опозицията, не бяха ли съветничествата и действията на отделни опозиционери, които и днес, смърлуващи се в средата на отделни политически партии, се мълчат по един или друг начин да компрометират трудовата дисциплина в нашето производство и в нашите съобщителни средства, за да могат по този начин да пречат на работата на Отечествения фронт?

Не, г-да отбелязано! Комунистическата партия е давала, дава и ще продължава да дава доказателства, че тя е една организирана, дисциплинирана партия на обществения ред, партия, която нескъпна ще тържи за високото качество на работника, ще държи за високата дисциплина на работника (Ръкоплескания от мнозинството), затуй защото ние знаем, че без тази дисциплина и, ако искате, без този висок морал в средата на работниците, ние, каквито ще средства — за които ние говорите тук — и да имаме, не можем да реализираме делото на Отечествения фронт.

Най-после г-н д-р Петков, като говори за това, което той нарича правна и стопанска сигурност и упадък на нашата индустрия, цитира Габрово.

Аз бих желал да го заведа в Габрово, за да види по тия дела, които са разположени по закон за незаконно забогатяване, какви и колко индустриалци са засегнати. Аз ще ви кажа, че нито едно от големите индустриални предприятия, с установени индустриални традиции, което по пътя на своето мирновременено стопанско, индустриално и търговско развитие работи в продължение на 45—50, па може би и 60 години — изложен съм да го казва на г-н д-р Петков, за да го изобличи в лъжа — не е подведено по закона за незаконно забогатяване. Вярно е, има подведени индустриални предприятия, но това са конюнктурните индустриални предприятия от 1935 г., от 1939, от 1940, от 1941 г., когато разни чужди фирми, разни киндуралджии и пашукини забогатяха и днес имат фабрики за милиони и за десетки милиони лева, благодарение на тази черна борса. Нито имат индустриален опит нито имат ум, за да управляват фабриките. Само благодарение на това, че парите са се стекли у тях, напуснаха дюкянчетата, зарязаха и те камюни, за да станат индустриалци и да творят благо съществуването на нашата страна! Не, индустриалецът, преди всичко в нашата отечественофронтиска ера, освен средства, трябва да има и опит, вешина, познания в областта на индустрията, защото той ще трябва да вложи в полза и в услуга на българския народ. (Ръкоплескания от мнозинството) И само тогава, когато той тръгне в крак и разбере новото време след 9 септември, само тогава той ще се почувствува и като отделен човек щастлив и няма, както казва г-н д-р Петков, да бъде преследван, да бъде тормозен, да се убива в него всякаква инициатива.

Защо не се уби инициативата в индустриалеца Димитър Илев, един голям индустриалец, с граматно индустриално предприятие — фабрика „Бендиност“? Защо не се уби инициативата в братя Калпакчиеви? Защо не се уби инициативата на фабрика „Успех“? Защо не се уби инициативата във всички останали големи индустриални предприятия? Убива се инициативата в мародерите, които в мълното време натрупаха печалби и ги превърнаха в фабрики. Те ще трябва да знаят, че тези фабрики, по силата на този закон, не са техни, защото те са ограбени от народния пот (Ръкоплескания от мнозинството), че в тях те нямат абсолютно никакво място, затуй защото, аз ви казах, те нямат нито познанията, нито традицията,

нито каквато и да е друга способност, която да могат да вложат в организацията и в движението на тия фабрики.

Г-н д-р Петков говори, че днешното отечественофронтско правителство отивало към етатизация, а те били за социализация. Французите казват: Plus royaliste que le roi — по-голям монархист, отколкото царя. Разбира се, на тази работа аз няма да му отговоря, затуй защото с цялото свое изложение той доказва не само че не е за социализацията на големите индустриални предприятия и на едрата индустрия у нас, но че е отявтен защитник на чуждестранната капиталистическа система на производство и размяна. Всичко онова, което той изтъква тук, и в областта на търговията, и в областта на занаятите, и в областта на индустрията, показва че той в своята теоретична постановка за индустрията се явява привърженик не на една национална, социална индустрия, а защитник на големите империалистически западноевропейски и други капиталистически вълни, които в борбата си в настоящия момент търсят пазари за овладяване, а заедно с това и за пробаване на стелните народи. От цялата тая теория, която той разви във връзка с индустриализацията на нашата страна, за правилното нейно развитие и за правилното поставяне на въпроса във връзка с двегодишния стопански план, само това заключение може да се извади.

Нашата индустрия в миналото се развиваше до толкова, до колкото интересите, както казах, на западноевропейските капиталистически страни, които намираха своите агенти у нас в лицето на тая или оная властуваша партия под егидата на българския монарх. България трябваше да остане слабо развита индустриално и дребно-земледелска страна — теория, която се приближава и до теорията на г-н д-р Петков. Така тя по-лесно се владее политически от чужденците. Задолжаването на българския народ с индустриални произведения трябваше да лойде отвън. Българският народ трябваше да изнася своите земеделски произведения на чужденци и срещу никому ненужни, в известни случаи, индустриални артикули. Така по-лесно се поддържаха не само икономическата, но и политическата зависимост на нашия народ и се накриваше нашия държавен суверенитет. Така по-лесно ние бихме били играчка в ръцете на тая или оная голяма европейска страна.

Днес, когато нашата опозиция критикува цялостната политика на Отечествения фронт, ясно се очертава за българския народ нейната реакционна и реставраторска роля в нашия държавен и стопански живот.

Правителството на Отечествения фронт, поемайки властта на 9 септември, си постави за цел преди всичко политическата свобода и стопанското освобождение на целия български народ. Чрез създаването на чисто национална и силна индустрия у нас правителството на Отечествения фронт ще пресече всякакво домогване и посветелство срещу независимостта и суверенитета на новата република България. И за да изпълни на дело своята програма, правителството на Отечествения фронт днес представя на Великото народно събрание своите бюджетопроекти за разглеждане и гласуване. Но господата от опозицията, разглеждайки всеки един бюджет, заключават ринати, че той или не бил реален, или бил чисто консумативен. Откъде падат те заключение и откъде имат този кичав дъговън? Без съмнение идеолозите на реакцията у нас разглеждат бюджета на държавата изцяло и поотделно на министерствата по принципите на своята финансова наука, заключават, че няма съотношение, както казах, между общия национален доход и цифрите на държавния бюджет. По изводите на тяхната схоластика наука ние стъпим не можем да правим изводи за реалното положение в живота. Истинската положителна наука е отявнена на живота, на действителността и само пълното реализиране бюджета на държавата и бюджетите на отделните министерства ще опровергават техните догматични домогвания.

Като че ли практиката се е създала в Паламента, пои критикуването на един бюджет да се почне от цифровите данни, да се правят сравнения и в зависимост от това дали тия цифри са увеличени или намалени, да се съди за самия бюджет и най-вече за политиката, която се провежда чрез него — становище явно погрешно, извлечено от практиката при миналите, бившите политически режими. Цифрите са само цифри. Важното е как и в каква форма ще се конкретизират те. До 9 септември 1944 г., както казах и в самото начало, бюджетът на министерството, което управляваше индустрията и занаятите, провеждаше по отношение на индустрията една политика основана на принципите на либерализма, на тия, що упорядочаваха нашата страна. За тях индустрията и занаятите бяха откъснати от държавата. Тяхното развитие беше предоставено на частната инициатива, на нейния почин и за нейна сметка. Не се държеше абсолютно никаква сметка за връзката между индустрията и интересите на нацията. Безконтролното развитие на нашата индустрия и безгрижното отношение към занаятите докара нашето стопанство до анархизъм, до разхищение на суровите материали, до лошо качество на изработените артикули, до ограбването труда на работника и по. Ето, това ние наблюдавахме тогава. Никаква плановост, никаква рационализация и никакъв контрол от страна на държавата в това отношение. Министерството на търговията и промишлеността и труда, каквото съществуваше до 9 септември 1944 г., служеше да регистрира известия положения в тая област и да узаконява тая анархия.

Така ли е сега? Правителството на Отечествения фронт, свъздайки правилно своите задачи постави индустрията и занаятите в нашата страна на редите на една плановост, провеждайки съдновременно един строг контрол върху тях. Освен това за рационализация и подготовка на кадри и дума не можеше да става в миналото.

Разглеждайки предложения ни за одобрение бюджетпроект на Министерството на индустрията и занаятите, ние ясно забелязваме насоките на новата правителствена политика в това отношение. С въвеждането отдела за контрол на качеството и изразходване на материалите в индустриалното, а също и в занаятчийското производство, се поставя началото на оная плановост, прилагането на която се възлага на това министерство от двегодишния държавностопански план. При това в стремежа за индустриализиране на нашата страна в бюджета на министерството са предвидени средства за участие на държавата при строежа на обществени заводи и инсталации, какъвто е случаят със строежа на азотно-торовия завод, за който министерството предвижда 100.000.000 лв., и тоя на стомано-леярния и валцов завод — също 100.000.000 лв.

Г-жи и г-да народни представители! Достатъчно е да хвърлим един бегъл поглед върху различните отделения на това министерство и да направим едно сравнение на сумите, дадени за 1946, и тия, които се предлагат за 1947 г., за да се види голямата сериозност, с която Министерството на индустрията и занаятите се отнася към възложените му задачи. Така например отделението за текстилна индустрия миналата година е разполагало само с един кредит от 712.800 лв., а сега се предвиждат 1.994.400 лв.; отделението за металина индустрия е разполагало миналата година с един кредит от 517.200 лв., а сега се предвиждат 1.672.800 лв. — и т. н., като в край на крайщата общо за Дирекцията на индустрията, която е разполагала с 7.702.400 лв., сега се предвижда кредит 43.687.200 лв.

Г-жи и г-да народни представители! Друга важна и най-съществена задача, която се поставя на Министерството на индустрията и занаятите според бюджета, който ни се представя, е подготовката на кадрите. Ако има от какво да страда най-много нашата индустрия, а също и нашите занаяти, то е липсата на подготвен кадър и квалифициран персонал. Вярно е, че в процес на производството този кадър може да се създаде, но това става твърде бавно, вреди се на производството и количеството му е съвсем недостатъчно. Чрез създадените професионални училища към Министерството на индустрията се разрешава и този въпрос. Освен това министерството открива и курсове, в които се дава един минимум от технически познания на тия, които са заети в производството и не са имали възможност да следват професионалните училища.

В различните професионални училища, открити в страната, има няколко отдела: машинен, електротехнически, текстилен, земеделски машини, кожарски, мелничарски, трикотажен, керамика, графика и пр. В тях ще се подготвят бъдещите кадри на нашата промишленост, които, като влязат в предприятията, ще приложат своите знания за рационализиране на производството. В миналото, когато на труда се гледаше през черните очила на живота, в нашите професионални училища отиваха твърде малко ученици. Днес обаче, когато трудът стана важен и необходим обществено-стопански фактор, нашите професионални училища се пълнят с младежи, които се готвят да поемат с жар стопанското развитие на нашата страна.

Така ние имаме през учебната 1946—1947 г. в механо-техническите училища всичко 4.243 ученици, от които тази година ще завършат 897; в дървообработващите училища имаме 2.487 ученика, от които ще завършат тази година 475; в непълните средни професионални училища имаме 748 ученици. Освен това в цялата страна имаме 81 девически професионални гимназии с 11.787 ученички; непълни девически гимназии има 10 с 446 ученички а допълнителни занаятчийски училища за подготовка на бъдещите кадри в занаятите и в индустрията има 52 с 12.946 ученика. Това са бъдещи кадри за нашата индустрия и нашите занаяти. В тия училища обаче все още не може да се попълни преподавателският персонал, тъй като те са по-малко специалисти. От предвидените по миналогодишния бюджет места за 862 учители-специалисти имаме заети само 629, а от тях за 110 архитекти и инженери, които трябва да бъдат в механо-техническите училища, имаме заети само 43.

У нас има доста младежи, завършили гимназия, които поради своята обща подготовка не могат да пласират своя труд, тъй като повечето от тях търсят чиновническа служба. В изпълнение на двегодишния държавностопански план, на Министерството на индустрията е възложено за тая година да прибере от тия младежи 1500 души, на които да се даде специално промишлено-техническо, машинно и електротехническо образование, за да могат да бъдат подготвени като квалифициран персонал за нашата индустрия.

Едно от най-важните мероприятия, което министерството замисля да реализира още тази година, е откриването на практически промишленотехнически курсове при самите предприятия с цел да се подготвят специалисти-работници. Курсовете ще траят две години и в тях ще се приберат 600 души. Единият курс ще бъде организиран по предложението на Министерството на индустрията в Русе, при фабрика „Мюлхауп“, а другият — в Бургас при фабрика „Верига“.

Извън тези курсове министерството открива други четири курса: първо, за изолостъпващи, за да им се даде един минимум от технически познания; второ, курс за познаване на производствено-техническата; трето, курс за работниците, които ще се преквалифицират в един и същи бранш — работник, работил на една машина, да може при нужда да отиде на друга машина, т. е. да може да се преквалифицира във всеки момент съобразно с нуждите на самото производство. И най-после за да се разреши и въпросът за безработицата, устройва се курс, в който се преквалифицират работници от един бранш в друг — т. е., когато в един бранш изстъпва мотът сезон, работникът да не стои безработен, а въз основа на подготовката, която ще му се даде, да може да приложи своя труд в друг бранш, в който той досега не е работил.

Г-жи и г-да народни представители! В отечественофронтовска България съревнованието и ударничеството станаха основен фактор в нашата индустрия. Те повишиха производството и спомагат за разкриване на природно даровити хора, които, поставени в благоприятни за развитие на способностите си условия, биха били много полезни.

Вярно на своята програма, днешното правителство на Отечественния фронт чрез Министерството на индустрията открива подготвителни курсове за ударници и ударнички, които след прекарване на тия курсове да могат да влязат в средните, а после и във висшите училища на нашата страна.

Всичко това, разбира се, е залог, че нашата индустрия и нашите занаяти навлизат в една непозната на миналото фаза на развитие. Всичко това, без съмнение, смущава реакционерите и реставраторите, които са сред нас. Затова в критиките си по двегодишния държавностопански план те спят жупел срещу него. Те виждат, че конюнктурата на нашето стопанство не само външно, но и коренно се променя. И дотогава, докато в недра на българския трудов народ се крият неизчерпаеми извори за техническо-промишлени кадри, ние ще вървим напред към стопански възход. Учени, инженери и професори не вярват на силите на нашия народ и затова те не вярват и в изпълнението на двегодишния план. Тях обаче историческото развитие ще ги отмени и те ще трябва или да го догонват, или да останат в архивата.

От тази трибуна, разглеждайки бюджета на Министерството на благоустройството, един дипломиран инженер се провиква, че правителството на Отечественния фронт не могло да спечели българския народ за трудовия подем в нашата страна. И няма защо да му се стидим. Той не е влязъл в никоя фабрика, той не е отишъл на строителните обекти, в които младежта влага своя ентузиазъм за изпълнението на плана. Той е сляп и не винаги вижда по-далече от стените на своите апартаменти. Той и хората около него критикуват и отричат, отричат и само критикуват. Нека обаче да оставим на тях тази неблагоприятна задача, а ние, ведно с трудовия български народ, ръководен от своето правителство и своя министър-председател д-р. Георги Димитров, да се зиемем за изграждането здравите основи на нашата млада отечественофронтовска република България. (Ръкоплескания от мнозинството)

С ясното съзнание, че само по пътя на здравото стопанско строителство ще изведем страната ни от положението, в което я бяха докарвали миналите фашистки режими, аз заявявам от името на парламентарната група на Българската работническа партия (комунисти), че ние ще гласуваме за предложениния ни бюджетпроект на Министерството на индустрията и занаятите. (Ръкоплескания от мнозинството)

Председателстващ Атанас Драгиев: Има думата народният представител Петко Франгов.

Петко Франгов (ЗНП): (От трибуната) Г-жи и г-да народни представители! Пред вас е сложен за разглеждане и одобрение бюджетът на Министерството на индустрията и занаятите за 1947 бюджетна година. Това министерство у нас е новоформирано и съществува като самостоятелно вече втора година. Макар и несъобразно с основния закон, то трябва да остане като самостоятелно министерство поради голямата нужда, която времето налага, и голямото значение, което българската индустрия има за развитието на народното стопанство. Аз не мога да отрека нейното огромно значение. Тя израсна вече до нивото на местната консумация на по-масовите артикули. Една държава, каквато е нашата, в която паралелно с развитието на земеделието не върви и развитието на нейната индустрия, на нейните занаяти и нейната търговия, добива физиономия на колониална страна.

Българската индустрия, занаяти и търговия са, които ще дадат физиономия на българската държава, за да може да бъде наредена в редицата на културните страни. Нуждата от българска индустрия — една и самобитна — се почувствува най-осезателно от предимно-човешко и твърде изброително българско знайничество. Истински родоначалници на нашата индустрия ние намираме в далечното наше минало в средите на българските занаятчии. Те дадоха и най-популярната насока на индустрията, като насочиха усилията си и своя творчески гений в създаването на ония отрасли и клонове на нашата индустрия, които можаха непрекъснато и независимо от други страни да създават индустриални произведения като продукт на преработените сурови материали на нашето земеделско производство, каквито са текстилният, дърводелският, кожарският и хранителният отрасли.

Със създаването на нашата промишленост и бързото нейно развитие се гласна българското земеделие към по-модерно и по-интензивно развитие. Както индустрията, така и занаятите в нашата страна, за разлика от другите страни, в своето развитие и модернизирание, вместо да се самоизключат, те се взаимно подпомагат, което дава възможност на народното стопанство във всички свои отрасли да се активизира и нагоди към изискванията на индустрията и занаятите: земеделието да пристъпи към култивиране на интензивни и индустриални култури, да се издирват природните ресурси и да почне тяхното експлоатиране.

Основата на българското народно стопанство неоспоримо е земеделието, в което е вложен токузът на 82,4% от производителното население на страната, или 3.123.815 души. На второ място иде българският промишленост, която ангажира повече от 158.241 души занаятчии и индустриалци. Земеделското стопанство произвежда всички необходими сурови материали, които индустрията преработва в дава в готов вид индустриални произведения, необходими за задоволяване нуждите на населението;

Дълго у нас се е спорило дали трябва да останем земеделска страна или трябва да дадем предимство на индустрията. Обаче за нас споро не може да има. България е земеделска страна и паралелно с земеделието трябва да се развива и индустрията. Тя трябва да обслужва земеделието ни във всички направления. Нашата индустрия трябва по възможност да черпи суровите материали от нашата страна. Центърът на тежестта на нашата стопанска политика не може да бъде индустрията, а ще бъде българското земеделие с неговите продукти които единички поддържат равновесието на търговския баланс и с които можем да посрещнем нуждите на държавата. Това не значи да се отрече индустрията.

Нашата индустрия, създадена благодарение усилията и жертвите на целия поколения, е достигнала вече една степен, за която може спокójно българският народ — ако не за всички, за някои отрасли — да говори с гордост. За голямо съжаление обаче много от усилията и жертвите са отивали напрасно, тъй като е липсвал един добре проучен, обсъден и съобразен с нашите местни условия план за индустриализиране на страната. По този начин стотици браншове оставаха твърде назад, а други достигнаха до степен на преситеност. Днес се налага след като почти всички индустриални предприятия, поради интензивния живот, съзрото културно излизане на отделния гражданин, поради динамичността на самото време, не могат да оправдаят напълно своето съществуване, да се реформират технически, за да могат да отговорят на повелата на времето. Днес индустриалните предприятия, много от които са със стари изхабени машини, не могат да работят с пълен капацитет — което увеличава производствените разходи и поскъпва цените на самите произведения.

У нас има регистрирани индустриални предприятия 4.620. От тях има 35 държавни, 75 отържани изцяло и около 180 други, в които държавата има участие. За да пригледим нашата индустрия към изискванията на времето, налага се бързо сключване на търговски спогодби и договори със силно индустриални страни с оглед на първо време снабдяване на българската индустрия с всички онези резервни части, каквито отдавна вече липсват у нас и не сме в състояние сами да си ги произведем, нито да поставим от страните, с които търгуваме днес, а след това да внесем готови машини, необходими за модернизацията на индустрията. Нужно е освен това да се насочат грижите ни към създаване и развиване на онези отрасли от индустрията, които досега у нас се забелязват едва в зародиша си. Такива са химическата индустрия и по-специално индустрията за производство на изкуствени торове и индустрията за производство на сива камък.

Ето тук се поставя въпросът каква да бъде индустрията ни: частна, кооперативна или държавна. Частната собственост, гарантирана от основния ни закон, е станала основа за развитието на нашата индустрия. У нас, както и в други индустриални страни, изникнала върху занаятчийските предприятия, от самото й зараждане тя се развива на базата на частното стопанисване, където отделният човек със своята предприемчивост и предвидливост полага голям труд и много усилия, за да изкаже и твърде към развитието. Държавата трябва да подкрепи личната инициатива с цел развиване и доусъвършенстване на индустрията, а не да потиска и да се стреми с всички средства да спъва и унищожава личната инициатива с цел пълното отържаване на индустриалните предприятия. Частните предприятия наистина в повечето случаи просперират твърде бързо благодарение на личните качества било на стопаните, било на ръководителите — техни помощници.

Кооперативната индустрия за нашите условия е най-пригодна. При нея се запазва личната инициатива и се ограничават алчните апетити, които могат да се срещнат при частната индустрия. При кооперативната самоконтролът и самокритиката са най-главните елементи, които дават пълна гаранция за успешното провеждане на всяка инициатива и осъществяване на всяко полезно мероприятие. Само там, дето частната инициатива и кооперацията не могат да създадат индустрия, която е необходима за държавата, било поради това, че нямат достатъчно капитал, било по други държавно-стопански или държавнополитически съображения, следва държавата да изгради такива.

Държавата е харчила милиони средства в подкрепа на народополезните лични инициативи на нашите млади индустриалци, които успяха в кратко време да укрепят нашата индустрия. Последната коштува много усилия и много труд на нейните създатели и много жертви от страна на държавата. Жертви за индустрията са правени и ще се правят, но жертви само за тази индустрия, която е полезна за ролното стопанство, тази индустрия, която черпи суровите си материали от българското земеделие и от българската земя. Тя трябва да бъде подпомогната дотолкова, че да може да гарантира по-високи цени отколкото тия, които биха се добили при износа на суровите материали, за да се получи един плюс за народното стопанство.

Българската индустрия 60 години е подпомогана. Така от 1894 г. до 1912 г. тя е била подпомогната с 832.000.000 лв.; в 1912 г. — с 130.000.000 лв.; в 1913 г. — с 82.000.000 лв.; в 1914 г. — с 156.000.000 лв.; в 1915, 1916, 1917 и 1918 г. — с 500.000.000 лв.; в 1921 и 1922 г. — с 153.000.000 лв.; в 1923 — с 222.133.595 лв.; в 1926 и 1927 г. 170.000.000 лв., или от 1894 до 1928 г. с 2.245.136.595 лв. — това са жертвите, които държавата е направила за нашата национална индустрия.

Ето тук се поставя въпросът: каква да бъде нашата индустрия? Индустрията ни може, както вече казах по-горе, да постигне твърде големи и много добри резултати. Освен това, в своя стремеж да обхваща почти всички съществуващи отрасли на промишлеността в модерните индустриални държави, тя създаде у нас предприятия почти от всички браншове, така че подпомогна твърде много държавата ни в усилията й за задоволяване нуждите на народа.

Като имаме пред вид, че нашият национален доход, по статистическите данни за 1945 г., възлиза на 242.262.000.000 лв., а производственият доход — с 166.506.000.000 лв. — от земеделието 129.043.000.000 лв., от занаятите 14.835.000.000 лв., от индустрията 22.628.000.000 лв. — изчислено това в проценти, ни дава за занаятите и индустрията 25% и за земеделието 75%. Това иде да ни докаже, че у нас истинските творчески и единствени фактори върху които се гради нашата държава, са земеделието и промишлеността.

Несъмнено един от важните фактори, които се отразява върху развоя на индустрията, е войната. Тя дава особено големи страдания върху онези отрасли, които повече или по-малко са принудени да дият своите сурови материали от съседни или по-далечни страни. Нашата индустрия, за съжаление, не беше в състояние да задоволява нуждите на страната ни. Без да почерпи сурови материали от чужди източници, България има нещастното и през световната, и през последната война да не остане далеч и незасегната от разрушителните й действия. Войната се отрази твърде тежко и почти във всички прояви на нашия държавен, стопански живот. Не малко болезнено войната се отрази върху нашата индустрия, като й нанесе тежки поражения, изразяващи се най-напред в липсата на сурови материали, резултат на късогледство, непрегледливост и лошата стопанска политика на правителствата ни до 9 септември 1944 г.

Георги Данков (з): Тогава ти беше фашистки кмет.

Петко Франгов (ЗНП): Освен това тежките поражения, които бяха нанесени от бомбардирането на София и на други индустриални центрове, както и честите въздушни нападения — които, ако не всякога нанасяха тежки повреди, то причиняваха чести продължителни прекъсвания на работата в предприятията — се отразиха твърде зле върху индустриалното производство. За този период то отбелязва едно значително намаление.

За да илюстрирам тези мои твърдения, аз ще приведа, съобразявайки се с времето, само малка част от изобилните данни, с които разполагам.

При индекс на индустриалните произведения, по количество, приведени към 100 единици за 1939 г., ние отбелязваме в 1945 г. за минни и кариери — 164%; за метали — 52%; керамична индустрия — 102%; химична индустрия — 94.5%; хранителна индустрия — 107%; текстилна индустрия — 80.6%; дърводелска индустрия — 203%; кожарска индустрия — 61%; хартиена индустрия — 121%; или общо наблюдения — 112%.

За 1946 г.: минни и кариери — 164%; метали — 79%; керамика — 121%; химична индустрия — 110%; хранителна индустрия — 91%; текстилна индустрия — 81%; дърводелска индустрия — 330%; кожарска индустрия — 36%; хартиена индустрия — 167%; или общо наблюдения — 106%.

От тия данни посочени индустриални индексът на четири е под той на 1939 г., а на пет е над него.

Какво ни говорят тези данни? Несъмнено трябва да направим, преценявайки ги, заключение, колкото и неприятно да бъде то — че действително казаните по-горе условия са указали своето въздействие за намаляване на производството. Но най-важното е, че от 9 септември 1944 г. досега увеличението е малко или почти никакво, а за някои отрасли производството е под военновременното, макар че данните, които сочат, се отнасят и за две мирновременни години, а именно за 1945 и 1946 години.

Този факт искам да подчертая най-вече поради обстоятелството, че на българския народ вече от две години се поднасят съвършено неверни неща, целящи само пълното му заблуждаване и създаването на един с нищо неоправдан, но твърде вреден, както за държавното стопанство, така и за държавното управление авторитет на комунистическия отечественофронтовски режим.

Г-жи и г-да народни представители! Много индустриални предприятия са напълно разстроени; липсват им сурови и спомагателни материали; имат похабен инвентар и намалени оборотни средства. Нашето занаятчийство е в упадък поради липсата на материали.

Георги Данков (з): Какъв кмет беше ти?

Петко Франгов (ЗНП): Тук най-напред ще ми се възрази, че времената са изключителни...

Георги Данков (з): Кой те беше сложил тебе кмет?

Петко Франгов (ЗНП): ... и че както липсата на материали, така и похабеният им инвентар са резултат на следвоенната конюнктура и са във от възможностите на държавата да ги коригира в този период. Близък да отреажа подобни възражения, затова, защото отечественофронтовската власт, която провежда теснопартийната политика на единствения политически фактор на днешното управление — РП (к), никога не е мислила честно и държавнически да отстранява тъй важните причини, като пожертвува поне малко от своите груби партийни интереси за благото на българския народ, като демократизира управлението чрез едно свободно допитване до българския народ и по този начин създаде условията за влияние на България в тесни търговски връзки с всички демократични държави, откъдето сме черпили сурови материали и сме доставяли необходимите резервни части за нашата индустрия.

Не по-малко това разстройство на нашата промишленост се дължи на намаляването оборотни средства поради обезценяването на лева, както това признава и самият министър на индустрията, г-н генерал Лилков, и поради начина, по който се обмениха старите банкноти като при това старата един закон, който дава по-голям реализира разликата на купурата и да е била съществена грешка. Не по-малко лошо отражение дава върху нашия цялостен икономиче-

ски живот законът за еднократния данък върху вмушества, който достига до експроприация.

Георги Данков (з): Колко Захариев тъй ли те учи?

Петко Франгов (ЗНП): Причината, за да се докара българската индустрия и занаяти в това отчайващо положение, са преди всичко от политически характер и предимно от външнополитически характер. Ето две години откак се приключи отечествената война, в която България даде своя дан в огромни милиардни материални средства и десетки хиляди скъпи български синозе но за съжаление и до днес, благодарение на безогледната и груба партийна политика на комунизирания отечественофронтанско управление, не можахме да се постигнат абсолютно никакви резултати, чрез които да се даде поне малко удовлетворение морално и материално на българския народ.

И днес, поради безразсъдната външна политика на страната ни, България почти е изолирана от външния свят, без да може да намери база, върху която да подпори сътрудничеството и ценната подкрепа и на другите големи демократични държави, освен на Съветския съюз. Тази политическа изолация на страната ни е съпроводена и от икономическа такава. Нашата индустрия чувства истински глад за суровини, нашето занаятчиство — за материали. По кой път могат да бъдат получени тези жизнени за нашето стопанство материали? Трябва ли да се убеждава някой, че за да влезем в нормални търговски връзки, необходимо е преди всичко да имаме добри политически такива, които ще спомогнат за създаването на едно доверие към българския народ, още повече, че се очаква в близко време ратифицирането на мирния договор, след като Англия призна де jure нашето правителство.

Освен тези външнополитически причини, не по-малко влияние оказват вътрешнополитическите такива. България от две години продължава да се намира в един политически хаос. Начело на българското управление...

Георги Данков (з): Кой ти написа речта, та не можеш да я четеш?

Петко Франгов (ЗНП): ... са застанали представителите на РП (к), против волята и желанието на целия български народ, по начин, който напълно изложи България пред чуждия свят.

Георги Данков (з): А когато твоят господар Колю Захариев беше начело, тогава ти му беше агент!

Петко Франгов (ЗНП): Начините, по които се управлява и които целят духовното подчинение на целия български народ с необяснима грубост и налагане на една партийна идеология, целяща комунизирания на България, срещу което въстава народът, създава пълно недоверие към управлението и голяма несигурност сред народа за неговото самостоятелно и независимо съществуване. Исключителните закони за гарантиране на властта, на стечественофронтанската народна власт; тяхното грубо прилагане и най-често нарушаване от самите представители на властта, постоянните издевателства, жестокости и с нищо неоправдани насилия над мирните, честни и трудолюбиви български граждани, създава едно безпокойство и един страх в някои места към и от властта.

Ето при какво психологическо положение се намират българските творчески сили. Производителното население престава да мисли за производство, а само за собственото си съществуване.

Трудовата дисциплина в индустриалните предприятия е разколебана. Профгрупите и отечественофронтанските комитети при предприятията — смятам, че не бих сгрешил, ако кажа — със своето грубо вмешателство, възглавявани изключително от комунисти, — вместо да създават не само търпимост, но едно чувство на доверие към работодателите, насаждат омраза която пък става основата на недисциплинираност, да не кажа, на саботиране, но положително на манкиране от своя дълг, изостанало се в чести отсъствия от работа, постоянни закъснения, небрежност към работата, разхищение на материали — вместо икономии — и още много други отрицателни прояви от този род.

В фабриката на Христо Райков в гр. Габрово, на състоялата се конференция в края на миналата година, секретарят на профгрупата признава, че откак собственикът й Христо Райков отново е председателството на фабриката, производството се е увеличило твърде бързо и затова препоръчва на своите колеги в профгрупите да оставят ръководството на собствениците им, а те само да контролират дейността и да подпомагат ръководството.

От мнозинството: Така говореха фашистите.

Петко Франгов (ЗНП): Това е не само в частните предприятия. Държавната военна фабрика за обувки и облекло в Габрово, по признание на генерал Винзоров, не върви добре и е реализирала големи загуби. Същият е поискал съвет от габровските индустриалци, съвместно с членовете на отечественофронтанския комитет, а няколко месеца преди това партийци са носили плаката на първи май 1946 г., на която е било написано, че е постигнато голямо увеличение на производството.

Зле се отразява върху производството и постоянното отнемане на работниците от фабриките и заставянето им да ходят по митинги и бригади. Не ми е известно какво наложи ударничеството в фабриките, работниците и др. Та има ли по-трудолюбив народ от нашия? Нима досега работниците в България не показваха максимално усилие за родната индустрия? Ударничеството се създаде, ма да се вербуват партийци на Работническата партия — комунисти,

от каквито има нужда за провеждане идеята за комунизирание на страната, като заземат ключовите служби във всички министерства и институти. (Възражения от мнозинството) Обаче резултатите от така създаденото ударничество и особено от начина, по който се провеждаше, са отрицателни. Особено у нас диле лоши резултати бригадирството по селата, където отиваха повече да правят митинги, отколкото да помагат в ежедневиия тежък земеделски труд на селяните.

Един от мнозинството: Защо лъжеш? Лъжеш такъв! Не те е срам!

Петко Франгов (ЗНП): Нашият народ действително се радва, когато му се окаже помощ, но когато тя е искрена и честна. За съжаление обаче, вместо с това мероприятие на Работническата партия — комунисти да се даде наистина една помощ, от каквото българският селянин има нужда, под един примамлив и благовиден предлог се правят агитации и пропаганда за Комунистическата партия. И тук българският народ направи своята трезва преценка; той бързо разбра измамата, която му се прави, и взе напълно отрицателно становище към това мероприятие. Всичко, което се изразходва тъй щедро за бригадирите, автомобили, храна и др., далече не може да се покрие чрез работата, която те дават. (Възражения от мнозинството) Освен че българският селянин-данъкоплатец понася тези разходи, но той бива задължен против волята си да им установява тържества и събрания, малко нужни и без каквато и да било полза за селянина, който е научен по-малко да говори, а повече да работи. Не липсват и курьози, които надхвърлят всякаква граница на приличие. Така например в гр. Габрово се е формирала една бригада от 13 човека и задължават хиляди граждани да ги изпращат с плакати и цветя, дори са изкарвали учениците от основното училище и гимназията. (Възражения от мнозинството)

Един от мнозинството: Какъв е резултатът? Пожънха нивите на хората. Нито лев разходи не са били направени. Аз лично ходих.

Петко Франгов (ЗНП): Аз ще ви кажа. Този начин на действие, така добре замислен и още по-добре изпълняван от оф. власт, ръководена и възглавявана от РП (к), цели да се разстройват, раззоряват и унищожават частните индустриални предприятия и по този начин да се одържавяват, да се разчисти пътят за насаждаване на комунизма — което се явява най-опасно и най-разрушително за народното ни стопанство.

Стоян Попов (к): Трудово-културните бригади са гордост на отечественофронтанската България.

Петко Франгов (ЗНП): Конфискуването на придобитите чрез спекула и по незаконен начин имоти, след едно наистина строго и безпристрастно издирване на тези, които действително са използвали военновременното положение, би било един държавнически акт на справедливост. Но законът, цитиран по-горе и прилаган изключително срещу всички будни, икономически силни български граждани не комунисти, се явява като жестоко наказание на доблестното, патриотично гражданство и тежък удар върху народното ни стопанство.

Една от главните причини за упадък на нашата индустрия е липсата на достатъчно стопанска свобода и недоверие към нашето управление. Докато след европейската война управлението, оглавявано от Александър Стамболийски, даде стопанска свобода, сегашното управление с ограничение на свободата цели да подчини всеки един и да го направи зависим от Работническата партия — комунисти, която се отождествява с държавата. (Възражения от мнозинството)

При това положение двегодишният стопански план е невъзможно да бъде реализиран и ще остане само едно пожелание. (Възражения от мнозинството)

Стоян Попов (к): Много ти е празна главата!

Председателстващ Атанас Драгиев: (Звъни)

Петко Франгов (ЗНП): От тази трибуна се направи много обстойна и ценна критика на двегодишния стопански план, който правителството ни поднесе за одобрение. Аз не намирам за нужно да добавя повече към това, което се изнесе от мите другари, но не мога да отмина без да обръна вниманието ви, г-жи и г-ди народни представители, върху един факт, който най-красноречиво характеризира ролята, която им да изиграе така полнесеният ни от правителството стопански план за нашата индустрия. Преценката на компетентните лица даде израз на следната тяхна мисъл: явява се стрясък у нас не се създаде планоно, но сега, когато се посрещат върху мъртвия капитал, инвестирани в постройки, машини, държавна кива, които нямат резервни части, при непоносим еднократен данък, ограничени кредити и по-ограничени капитали, нашата индустрия планоно ще бъде унищожена.

Вместо да се предвидя в стопанския план създаване на индустрия, която да надхвърля възможностите на нашата страна, без оглед разполагемите сурови материали; вместо да се препоръчва и да се прави пропаганда и агитация за създаване у нас тежка индустрия, високи пещи — идеи, които са неосъществими в нашата малка и бедна страна при нейните ограничени възможности — трябва да погледнем по-реално на нещата и управляващите да слезат от този пиедестал, на който са застанали, за да видят нашата българска действителност и да съобразят интересите на страната ни с нейните възможности. (Възражения от мнозинството)

Вместо да говорим за създаване на тежка индустрия и да строим високи пещи, дълг се налага да издигнем висок глас на протест срещу несправедливите, извършени по отношение на нашата индустрия, и да отпочнем работа за премахване тежките и непоносими задължения.

Стоян Попов (к): Пред кого ще издигнете глас на протест?

Петко Франгов (ЗНП): Ще ви прочета един списък, за да видите, в какво положение са около 20 индустриални предприятия, които са представени за зикриване и част от техните машини ще трябва да бъдат иззети. Това показва, че няма у нас стопанска способност. Шом си до това положение тия индустриални предприятия, това говори много ясно. Аз бих замолил г-н министъра на индустрията да даде кратко обяснение. Тия фабрики са в Габрово: първо — Бозв и С-не Драшков; второ — Пенчо Първов; трето — Г. Георгиев и Лона Петров; четвърто — о. о. д-во „Руно“; шесто — Мичо Зихариев и Хачериян; шесто — Ковачев и Ботев; ...

Райко Дамянов (к): Ясно. Черноборсаджин!

Петко Франгов (ЗНП): ... седмо — Добри Ст. Кречев; осмо — Васил Рачев Колев; девето — Ст. Г. Хинков; десето — о. о. д-во „Нова прежда“; 11, о. о. д-во „Тунджа“; 12, Н. И. Савинев; 13, В. Моравяков и М. Денчев; 14, Стефан Големанов; 15, Бр. Марчеви, с. Бичкия; 16, Иван Ст. Бонев; 17, Кольо П. Баранков; 18, Иван Боранов о. о. д-во „Надежда“; 19, Иван Коев Недялков и 20, Иван Ив. Шумулов.

Бюджетът на Министерството на индустрията и занаятите, който ни се поднася за одобрение, е консумативен, а не творчески. В него няма отразени големите нужди на нашата индустрия, които се изтъкнаха.

Ние виждаме, че от общия бюджет в размер на 811.000.000 лв. личните разходи са 340.380.000 лв., като след това комисията е направила още корекции. Има предвидени служби, които са нужни. Също и те бяха сега, преди да почне разглеждането на бюджетопроекта, коригирани. Има, казвам, служби, които са нужни, а ще послужат само да бъдат назначени партийци, които имат единичния ценз, че са членове на партийни групировки, а други дългогодишни служители, без които службите не могат, не се повишават на по-големи служби.

За вестествени разходи са предвидени — 121.040.000 лв., помощи и насърчение 8.350.000 лв. и дългове — 16.000.000 лв. Това показва, че за творческа работа са предвидени само около 300.000.000 лв., или 70% от бюджета е консумативен, и затова ние не ще гласуваме тъй поднесенния на бюджетопроект. (Ръкоплескание от опозицията)

Председателстващ Атанас Драгисв; (Звъни) Давам отидх. (Заседанието след обед започна в 15 ч. 35 м.)

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни) Заседанието продължава.

Има думата г-н министърът на индустрията и занаятите.

Министър Христо Лялков: (От трибуната. Посрещнат с ръкоплескание от мнозинството) Г-жи и г-да народни представители! Установена парламентарна практика е, при разглеждане бюджета на държавата общо и бюджетите на отделните министерства да се подлага на пренесена цялата дейност на правителството, от една страна, и на отделните министерства и министри, от друга — и съвършено основателно — затуй защото общият бюджет отразява материализирана цялата политика на правителството и бюджетът на дадено министерство — политиката на министъра и на министерството. Там в цифрите, в сумите, които са предвидени са отразени мероприятията, които има да предприема министерството, средствата, които са предвидени за тези мероприятия и следователно най-ясно, най-пълно може да се извади заключение за цялата дейност за политиката на това министерство.

Затова съвършено правилно е да се подложи на критика цялата дейност на министерството — но, разбира се, една критика обективна, една критика съвършено спокойна, като се покажат всичките отрицателни и положителни страни, за да може да се извади заключение за правия път, по който трябва да се върви за създаване наистина добруване на целия народ. Такава една критика безспорно винаги има място и винаги е полезна.

Но една критика, която има за задача само да представи опакото на нещата, да изопачи нещата, смятам, не само че не може да донесе никаква полза, но ще донесе безспорно вред — вреда не толкова на дадено министерство, не толкова на личността, да кажем която оглавява това министерство, но една вреда за цялата държава, една вреда за целия народ. И затова, когато прикраваме по тези неща, трябва да изхождаме само от тази предпоставка.

Безспорно, когато се обсъжда бюджетът на едно министерство, от цифрите, такива каквито са дадени, можем да извадим различни заключения. И вие видяхте, че наистина данните и цифрите, които отзвонят се цитираха тук както от представителите на мнозинството, така и от представителите на опозицията, бяха взети от един и същи източник — Дирекцията на статистиката — но заключенията бяха съвършено различни. Трябва да има следователно нещо, което разделя, нещо, което воли до различни заключения.

Аз мисля, че причината на това е плоскостта, на която е сложено разглеждането и най-вече призмата, през която се гледат фактите, отразени в цифрите. И наистина ние трябва да видим на каква плоскост е сложен бюджетът и политиката на правителството, през каква призма ще разглеждаме нещата, за да разберем дали

действително, сложен върху тая плоскост, върху която правителството е сложило нещата, гледан през тази призма, през която правителството е гледало нещата в Министерството на индустрията. Бюджетът отразява реалните нужди и дали наистина са предвидени съответните средства за задоволяване на тези нужди.

Аз мисля, че наистина ние бихме могли да се спрем и трябва да се спрем — ако говорим само за цифрите — на цифрите, които фигурират в бюджета. Но за да можем да правим правилни заключения, ние ще се спрем и трябва да се спрем както на онези основни положения, които са легнали в основата на бюджета, така и на онези основни положения, които са легнали в основата на политиката на правителството.

Отзвонят всички оратори, включително тия от опозицията, говориха за тези общи неща. Но аз трябва да ви кажа, че със съжаление констатирах, че по отношение бюджета като бюджет, за неговата структура, за това, което представлява като средства и възможност наистина с тези средства да се осъществят поставените цели, малко — ако не никак — се говори. Говори се за общото. Това от една страна показва, че имаме едно увлечение да приклаваме само за общото, а от друга страна все пак показва колко голямо значение има тази обща предпоставка, от която излизаме за да извадим заключение.

И аз наистина искам да се спра за малко на тази обща част. Аз съм облекчен от това, че неведнага се говори по стопанския план, който не представлява нищо повече, отколкото другата страна на бюджета. Досега обикновено в бюджета се отразяваха както целите, които се поставят на дадено министерство, така и средствата, чрез които ще се постигат тия цели. Сега — видите ли — тази работа се разделя. По народостопанския план са поставени задачи, там са посочени подходи, методи, по които трябва да се върви, а тук са отразени цифри, средства, с които ще осъществим тези цели, които са поставени в стопанския план. И ето там, за да оправдаем, или за да обясним нуждите на стопанския план, за да докажем неговата реалност, за да докажем наистина неговата полезност и целесъобразност, стана нужда също да се спрем на тези неща. И затова приказването там, което стана неотдавна, не економиса много от това, което може да се каже тук.

Но все пак, за да можем веднага да пристъпим към едно правилно заключение, аз мисля, че ние трябва да излезем и да посочим общи предпоставки. Кои са те? Първо и първо, онова ново отношение което има отечественофронтовското правителство към индустрията като индустрия. Какво е това отношение? Цифрите, които ни цитираха оттам (Сочи опозицията) и оттук (Сочи мнозинството), от едно и също място взети, ни посочиха, че нашата индустрия се е развивала и по-рано. Ние знаем, че тая индустрия се развиваше. Право или криво, по-прива или друга посока — ще се спра на това по-малко — но във всеки случай индустрията се развиваше. Какво е новото отношение към индустрията? То е, че на индустрията се гледа вече не така, както се гледаше някога. Някога, да кажем, по отношение качеството на индустрията, единствен регулатор, който определяше това качество, беше търговията и претлагането, т. е. конкуренцията. Собственикът се грижеше или да кажем индустриалното предприятие се грижеше за качеството в това предприятие, доколкото доколкото неговите интереси диктуваха, или доколкото доколкото конкуренцията го заставяше да върви на тази плоскост. Там следователно обществеността не беше по-малко подчертан. Аз не искам из един път да кажа, че действително там искаха на всяка цена наистина да произведат лошо качество — поне не всички, не мнозинството — но истинен интерес спекулативният интерес беше този, който доминиреше.

Е добре, тогава едно предприятие можеше да пропадне защото зашото е неконкурентноспособно, защото зашото то не е правилно организирано, и никой не се интересуваше за това, че туй предприятие ще пропадне. Някой се интересуваша — но се интересуваша, не за предприятието, а за предприемача. А според новото разбиране предприятието е едно национално достояние, то служи на целия народ. То се измерва в ръцете на този или оня, по неговата дейност служи на целия народ. Ние се интересуваме, дали едно предприятие преуспява или не преуспява. Такова е отношението на новата власт. Ние се интересуваме след това за качеството на произведения артикул. И това качество се определя не толкова от конкуренцията, колкото от реалните нужди и от интересите на целия народ. И вие ще видите, че това отношение правителството го отразява в бюджета.

Съвършено справедливо първият от ораторите посочи, че в бюджета е предвиден вече отдел за контролата върху цените и върху изваждането на материалите. Това не е случайно. Това е, за да бъдат защитени интересите на народа. Това е новото стъжение. И някога също се интересувахме наистина по отношение на това дали действително качеството ще бъде запазено, но, както ви казах, само по отношение на конкуренцията.

Спирайки се на тази плоскост, аз тук искам да ви кажа за онова, за което г-н Петков отзвонява толкова много говори — по отношение тия нарачени паразитна индустрия. На тази плоскост, на която сложихме нещата той каза: вие фактически зашишавате индустрията да се развива, вие фактически отстранявате конкуренцията и по този начин вие създавате протекционизъм, който създава и паразитна индустрия.

Аз съм съгласен, че някога имаше паразитна индустрия. Аз съм съгласен, че действително тази защита, която даваше държавата, създаваше паразитна индустрия. Но аз бих искал да кажа: някога държавата се заемаше да зашишава не индустрията, а индустриалните. Когато едно индустриално предприятие не върви, не се интересуваша от това, че шом предприятието не върви народното стопанство ще страда, а се интересуваша, че предприятият наистина ще страда, че неговите печалби не са достатъчни или са загуби. Тогава се даваха онези данни, които се взят тук — действително в индустрията тогава е била защитавана, а тогава е зашишавал

индустриалецът. Следователно социалният елемент, елементът, който съставлява основата на днешния бюджет и на днешната политика, не съществуваше тогава. Той съществува сега.

И ние ще видим сега, ако ние защитаваме индустрията, на нас да ни се казва: защо собствено ще защитаваме индустрията, защо собствено ще създаваме индустрия там, където тя е неконкурентноспособна! Създайте индустрия близо до нашето земеделие, успоредно с нашето земеделие, да преработва него, една лека малка индустрия! Защо ни е тежка индустрия? Там трябва кипи-тал. Там в края на краищата друг някъс наистина ще донесат тези материали, те имат възможност да ги произведат, и следователно на нас не ни трябва. И щом ние ще строим против конкуренцията, ние наистина създаваме една паразитна индустрия.

Трябва да се разберем. Много основателно и правдиво отзвона се отговори, че това не е паразитна индустрия. Паразитизъм, това значи наистина да живеете на гърба на народа, да живеете за сметка на народа, да живеете за сметка на интересите на народа. Но когато ние създаваме една индустрия, чрез която гарантирате свободата и независимостта — икономическа и политическа — на своя народ, когато създавате работа на своите хора, когато всичко това го създавате с оглед интересите — именно на народа и когато ние имаме в едри линии и в дълбочина пред вид само интересите на народа, не на предприемача, а на предприемача, като национално достояние, там няма паразитизъм. Там има едно взаимно подпомагане, там ние за сметка, да кажем, на една индустрия ще подкрепим друга индустрия, но ние създаваме едно хармонично цяло в страната, за да може страната наистина сама за себе си да се развива. Това може би не ще е свършено лесно при днешните условия, но това е идеал.

И когато ни нас ни се смеят, че ще строим големи, едри предприятия, когато ни се смеят за това, че ние искаме да създадем нещо, по-едро, нека се знае, че това го правим не за да бъде някой облагоустван, не за да има паразитизъм, а за да осигурим бъдещето на държавата.

И за да видим, че действително е така, аз ще се спра на това, което каза непосредствено един от говорителите на опозицията. „Защо, казва той, в края на краищата ние спряхме и сте спрели няколко предприятия — които той спомена, около 20 на брой? — Това действително показва, че индустрията не е на място.“ — Това показва само едно: че действително Министерството на индустрията преглежда политиката на правителството — такава, каквато ви я очертах — за създаването на една индустрия, която да служи само на интересите на народа, и тогава когато някое предприятие разготи противно на интересите на народа, да намери правна и фактическа възможност да ограничи тази негова дейност. Ето така е отразена тази работа.

Какво собствено представляват тези предприятия? Това са едни малки предприятия на работници или майстори от големите предприятия, напуснали ги, купили два-три стана, затъквали и тук-таме и в края на краищата като им се дават материали, хабят ги, затуй защото това предприятие е веригондиграно, това предприятие е малко, има много административни разходи за сметка на малкото производство, качеството лошо, не може да се упражни контрол. И в края на краищата получихме това, което се нарича черна борса. Ние си спомняте сигурно, че когато ние тук бяхме номирални, да кажем, платовете по 800—900 лв., продаваха се по 2000 лв. тънки, тесни платове, които са произведени от такива предприятия.

И затова в изпълнение на своята политика правителството в своя народостопански план предвижда да бъдат поощрени онези предприятия, които са рационални, които са по-едри, които могат да вложат труд, за да произведат евтина, качествена стока при по-малко разходи. И затова тези предприятия, които отчасти са спрени по повечето от тях работят и сега, тези особено, които са платачни — има от тях за вълнен трикотаж, има и за памучен трикотаж, има и само една ленена предачница — специално тези, които работят вълнен трикотаж, не могат да бъдат задоволени извънзащо, и съгласно плана постепенно ще бъдат снабдявани с прожла. Другите работят. А за други от тях, тъкачници с по-малко от шест стана, производни от големи фабрики, които са излезли контрабандно няма да предвиждаме материали, те не ще работят. Затуй са спрени.

Това е политиката на правителството. Тази политика е такава, каквато е отразена тук. Тя може да бъде критикувана. Критикувайте я такава, каквато е тук, но свършено спокойно, свършено обективно и с оглед интересите на народа, а не с никакви задни цели, затуй защото със спрянето на тия предприятия този, който знае обективните условия, при които работят и който би искал да бъде добросъвестен, никога не може да спекулира. Ето на тази плоскост следователно е сложена политиката, която прокарва министерството и която е прокарана в бюджета.

Аз искам да се спра с няколко думи и върху онова, което представя индустрията у нас, онова назначение, което има тя, за да можем наистина през тази прозма да погледнем всички цифри и всички линии, които са сложени в бюджета. И за работ трябва да отбележа, че отзвона, макар и с различни изводи, се констатира действително голямото, гражданното значение за нашата индустрия и за нашите занаяти на онези институти, които наистина влияят жива струя и кръв в тези наши дейности — институтите, които създават индустриалните и занаятчийски кадри. Тук аз искам да се спра само с няколко думи, без да изброявам всички цифри. Аз знам, че пред Народното събрание не бива да си служим с много цифри, които в края на краищата много могат да се запомнят, но ние можем да си послужим само с изводите.

Тук се поставя въпросът: бива ли и трябва ли нашата страна наистина да се индустриализира? И от едната и от другата страна отговаряме, че действително в нашата страна има място за индустриализация. Това не значи, че ние ще престанем да бъдем земе-

делска страна, това не значи, че нашият селянин не ще обработва земята. Разбира се, ще я обработва, но по един рационален начин, по един начин, където да бъде вложена техниката. Та наистина само това да беше, че нашата страна ще бъде земеделска страна, но земеделска страна, в която ние ще вложим техника, в която ние ще вложим разум — гатю — само това да беше то налагаше създаването на една индустрия. Но само това ли е? Само така ли са отразени нуждите на нашия народ, за да можем наистина да искаме да бъде развита индустрията? И аз мисля, че наистина земеделието не би могло в някои отрасли без индустрията, и индустрията не може в някои положения без земеделието. Те взаимно ще се усъвършенствуват едни други. Земеделието не би могло да се развива, ако ние нямаме една развита индустрия, която да преработва артикулите му. Интензивните земеделски култури не биха имали място, ако произведенията им не можеха да се преработват тук. Ние знаем какво беше преди година с домати, когато нимахме консервна индустрия, която да ги преработва; ние знаем какво беше по-рано, когато нимахме индустрия за етерични масла, ние знаем наистина, какво представляваше някога нашата страна, когато нимахме тези преработвателни индустрии, каквато представлява, да кажем, тази за маслодайните растения и пр. и пр. Следователно индустрията се явява в помощ на земеделието, но и индустрията не би могла без помощта на земеделието. Даже и там където индустрията не преработва непосредствено продуктите на земеделието — каквито са тежката индустрия, химичната индустрия, метало-преработвателната индустрия, машино-строителната индустрия — тя пак се намира в известна връзка с земеделието. И наистина какво би представлявала тая индустрия, която се намира в непосредствена връзка с земеделието, ако не съществуваше една машино-строителна индустрия, която да даде машините на тая индустрия, какво би представлявала тая индустрия, ако нимахме съответни химикали, които трябва да й се дават, какво би представлявало земеделието без син камък, какво би представлявало то без изкуствени торове, които трябва да му даде индустрията? Ето, виждате как са свързани едно с друго.

Най-важното в случая е, че чрез индустрията ние добиваме национална независимост. Това не е въпрос за някакъв си отвлечен патриотизъм. Не се касае въпросът, ако шете, и за никакви си абстрактни пожелания. Касае се за жизнените интереси на народа. Народът трябва да бъде сигурен, че в даден момент в неговата страна, в неговите ръце, се намира едно средство, с което той би могъл да произведе това, което му е нужно, за да бъде независим от никого — разбира се дотолкова, доколкото това реално е възможно. Ние не говорим за никакви свършени отвлечени неща.

И аз веднага — за да не пропусна после — ще се спра на един въпрос, който може би не съставлява обект на моето изказване, колкото, да кажем, на министъра на търговията или на министъра на външните работи. Нам ни се казва, че ние не можем да получим сурови материали. Аз ще се спра допълнително на критиката, която направиха тук. Но сега смятам да се спра накратко, за да не пропусна. Нам ни се направи упрек, че поради политиката, която водим, не сме могли да осигурим всичките материали на индустрията, които можем да имаме. И ни се казва: ако ние водите една друга политика, ако политиката беше различна, щяхме да получим повече материали.

Ако ние бяхме частно предприятие, ако ние се интересувахме само от това, което ще спечели предприятието, това може да бъде вярно. Ако наистина беше въпрос да теглим калса и да направим сметката колко сме преработили — това ще бъде вярно. Но когато се касае за съдбата на народа, когато се касае за свободата му, когато се касае за националния ни независимост, аз мисля, че ние трябва да гледираме нуждите. Ние бихме могли да кажем: може би за цената на свободата, може би за цената на независимостта, може би за цената на добруването ни в бъдеще можем да получим някои материали сега. (Ръкоплескания от мнозинството) Но ние гледираме нуждите.

Разбира се, тази външна политика може, да бъде критикувана, всеки, който е добросъвестен, може да я критикува. Но правителството поне така е оценило нещата, то стои твърдо на тая позиция, не отстъпва от убеждението, че това е правният път. Аз не знам дали бихме могли да постигнем повече от това, което сме постигнали, но ако в това отношение има известни ограничения, то е за сметка на бъдещето на народа, то е за сметка наистина на едно здраво национално състояние на нашата страна. А иначе бихме получили една зависимост за сметка, да кажем примерно, на тоновете памук, или на тоновете желязо, които бихме получили.

Такова отношение правителството няма. Едно правителство, което би се интересувало само от интересите на предприемача, което би се интересувало само от едно конюнктурно положение, би поддържало такова нещо. Колкото се касае въпросът за всичките други положения във външната политика, аз смятам, че тук няма място — макар че наистина може да се каже по бюджета на Министерството на индустрията — да се спираме на общата външна политика и да се създават дразги.

Колкото се касае въпросът за това как се развива индустрията, аз бих могъл да прочета всичките данни, които се намират пред мен. Аз обаче ценя вашето внимание, ценя и вашето спокойствие. Аз искам само да ви препратя към данните, които отзвонаха и цитираха всички останали, за да видите, че действително нашата индустрия се е развивала при едни ненормални условия даже преди войната, затуй защото политиката беше такава. Тя се е развивала при едни ненормални условия и през войната. Аз признавам, тя се е развивала при едни ненормални условия и след 9 септември — ненормални условия, които са обективни, външни, резултат на войната, които не могат в никой случай да се сменят във външа на правителството. На всеки случай ние ще видим, че наистина след 9 септември особено индустрията се развива с един темп, който не е, разбира се, мечтаният темп на нашето правителство, който не е

бъзи, който наистина ще задоволи всички нужди на народа. Ние признаваме това. Но ние искаме, когато се критикува, когато се подлагат на преценка постигнатите резултати, да имате пред вид условията, при които се намираме, да имате пред вид данните, с които разполагаме, средствата, които са налице, за да можете да видите дали действително с тези средства не е направено, да не повече от това, което може да се направи, а не така абстрактно, отвлечено да търсите какво не е било постигнато.

Но даже и по отношение на онова, което е било по-рано, на вас ви се дадох данни и ви се каза, че действително нашата индустрия е стигнала досега индекс 103 при база 100 за 1939 г. И ви се казва, че това било недостатъчно. Аз зная, че наистина нашата мечта, нашите усилия, нашите амбиции са да направим много повече от това, което е. Но върнете се при условията. Ами вие, които критикувахте, вие сами казахте, че се намираме при положение на разруха от войната, че се намираме при положение на разруха от въздушните нападения, разруха на нашите машини и машинни части, оскудяци на спомагателни материали вследствие на липсата на внос, поради каквито други причини, а благодарение само на това, че общо стопанството на Европа се разбърка и наистина не може да се произвежда. Ние се намираме при тези условия. Вие сами признавате, че някъде капацитетът на известни машини е стигнал 50% вследствие липсата на части, които обективно е невъзможно да се намерят, защото ги няма не само у нас. Навсякъде е така с индустрията. И въпреки това, ние стигнахме един индекс 103.

Какво показва това! Това показва, че ако наистина тези материални условия съществуват в минус, трябва да има нещо в плюс, трябва да има нещо, което е компенсирало това. И аз ще ви кажа, че това е действително онзи субективен фактор, по който много се спореше тук. Това е ентузиазмът, който е обхванал безспорно всички в индустрията и в занаятите. Това е наистина онзи ентузиазъм, който се отрича у работниците, които горят от желание наистина да се произведе нещо повече.

Аз знам каква критика се правеше. Министерът на индустрията, който всеки ден гори в това, което се нарича производство, може да покаже, че някъде има дефекти. Ако става въпрос за търсим с увеличително стъкло дефекти в този или онзи, ние бихме могли да ги намерим. Но когато говорим в Народното събрание, когато говорим за родната индустрия, когато говорим за целия план на производството, ние трябва наистина да гледаме от високо, трябва да гледаме в цялост на онова дребното, на онова малкото, на онова нишожното, което е присъщо на всяка дейност, защото човешките възможности са ограничени. И ние наистина бихме могли да кажем, че всичко е в ред, в отличен ред. (Ръкоплескания от мнозинството)

Много лесно е наистина, когато става въпрос да възразяваме, на всяко нещо да се намери възразение. Достатъчно е да имате, ако щете, даже един посредствен ум, за да можете на всяка приказка безотговорно да направите каквото и да било възразение, без съзнанието, че то може да не отговаря на истината. Не е там въпросът. Да се прави опозиция е лесно. Да се изправим да кажем: вие това не го направихте така — това наистина е лесно. Но да се изправите там и да видите условията, при които се работи, да съберете средствата, които са налице, да ги организирате и от това нищо, почти нищо, да направите нещо — ето усилия, които трябва да бъдат оценени.

Аз зная, че може да се претендира, че това не било направено, че онова не било направено. Лесно е да се приказва. Но аз искам сега с цифри и данни да ви докажа, че това, което е направено, е възможно най-много, което може да бъде направено. То не се дължи само на Министерството на индустрията.

Един от опозицията: Защо не дойдете тука?

Министър Христо Лилков: То е затуй, защото искам да направя нещо, а не да разрушавам. Затуй дойдох горе. (Ръкоплескания от мнозинството)

И когато става въпрос за тези неща, които са създадени, трябва да кажа, че те не са творение само на Министерството на индустрията. Ние нямаме тази претенция. Това е резултат на целокупните усилия на всички труженици в тази област, като почнете отболу, от всеки работник, и вървите нагоре, и стигнете до министерството, което има за задача само да организира, да направлява и в края на краищата — да употреби тази дума, която може на някой да не се харесва — да държи цялата дейност. Там всички хора са впрегнали своите усилия, за да дадат нещо. И аз искам да бъде оценено това не за мене, да кажем, не и за Министерството на индустрията, но за оная армия от деца, която е впрегнала своите усилия, която наистина напряга мускули, за да може да създаде блага на народа си.

А знаете ли, че от цифрите и данните, които отзвониха се изнесоха тук, се вижда, че индустрията създава не само материални блага, но създава и едно морално, едно духовно издигане на народа; че там, където индустрията е развита повече, там се създават известни удобства, там се създават известни блага, там се създава известно разположение и то се отразява по един пряк или косвен път върху духовното развитие на народа? Индустрията създава, индустрията твърди — колкото парадоксално и да се вижда това на пръв поглед — теории и духовни блага, твърди духовното издигане на народа.

Тази индустрия, която създава при тия условия това нещо, иска само това да й бъде признато. От средствата, които са отпуснати по бюджета, аз наистина виждам, че народните представители и правителството имат такова отношение. И това е наградата, моралната награда на всички труженици — че действително на всички отношения към бюджета е такова.

Ще се спра допълнително да ви кажа как е отразено това в бюджета. Но още сега искам да се спира на това, че някои направиха едно много сухо, схоластично заключение — толкова сухо, че наистина остава малко, за да се чуя — само от този факт, че Министерството на индустрията имаше най-напред един бюджет от 21 000 000 лв.,

след това от бюджета и няколко милиона лева, а сега из един път е пораснал на 811 000 000 лв. И провикнаха се тук: ето един консумативен бюджет, ето един бюджет създаден само затова, за да може да се назначават на тия длъжности само пастири и пък тези, които са достойни на местата си, да не бъдат повишавани.

Аз благодаря, че поне по отношение на този пункт се каза нещо по отношение на бюджета. Всичко друго бяха приказки общо за индустрията и за външната политика на правителството. Но във всеки случай, когато направим анализ на всички онези разходи, които са предвидени в бюджета, ще видим, че нуждите може би не са задоволени, нуждите може би не са постигнали пълното си задоволяване. Такива са възможностите на нашата държава. Но там са посочени, там са турени началата, които, ако бъдат развити до тяхното пълно развитие, ще създадем една индустрия, която да прави чест на страната, която ще представлява гордост на народа, който наистина ще работи в тази индустрия. (Ръкоплескания от мнозинството)

По въпроса за доходите на нашата индустрия във връзка с националния доход на държавата аз не ще се спирам на цифри и данни, но искам да ви дам само отношението в проценти, за да видите как се е развивала индустрията у нас. Като вземем за база 1939 г., ще дойдем до едно положение, което е обнадеждаващо и което наистина може да ни даде криле, че ще работим при условията, при които се е работило през 1939 г. Ако вземем за база 1939 г. когато по отнош. ние цялото ни производство индустриалното производство съставлява 12% през 1940 г. имаме 14.7%, през 1941 г. — 14%, през 1942 г. — 15.4%, през 1943 г. — 15%, през 1944 г. — 19%, през 1945 г. — 16% и през 1946 г. — 16%.

Сега веднага бихме могли да кажем, че действително доходите от индустрията по отношение на другите доходи в държавата като че ли в последната година не са така пораснали, както на някои се иска. Да се знае обаче едно — че ние през време на войната произвеждаме и изнасяме само по цифри. Отзвониха се изнесоха данни тук, че целият износ, който правехме за Германия, и онова, което е претърпяла особено нашата консервна индустрия, беше отправяно за Германия, и то гресметнато в тогавашни цифри, се е отразило в тия проценти. Но във всеки случай след войната ние нямаме достатъчно сурови материали, защото никъде ги нямаше почти. Вие можете да търсите кокосово масло за химичната индустрия — мъчно се намират; вие можете да търсите зъбци за дараки — не се намират никъде; вие можете да търсите игли за чорапните фабрики — не се намират никъде. Ако търсите, ако щете, на тържището и кожа, не се намират както се намираха.

Но въпреки тези тежки условия след войната ние пак сме стигнали до един процент, който бие предвоенното време. А това показва, че имаме една индустрия, която се развива в един темп, който наистина може само да ни радва. И това е пак — още един път ще кажа — резултат на усилията на всички труженици. Това не е дошло съвсем. Това не е въпрос на случайност, това не е въпрос на каприз на съдбата. То е резултат на упорити усилия на всички труженици в индустрията и в занаятите.

Аз зная какво значи да приказвам пред народни представители, които могат само от заключенията, които се направиха от цифрите, да си извадят своето заключение. И ще пристъпя направо към бюджета.

Кои са основните начала, които са легнали в бюджета на Министерството на индустрията и занаятите, заедно с професионалното образование? Това са ония начала, които ви посочих в началот — че правителството, чрез своя орган Министерството на индустрията и занаятите, иска да прокара една политика на надзор, на дисциплина, на направляване на управление, ако щете, на нашата индустрия, с оглед и с цел за постигане повече резултати, на по-голяма социална справедливост. Ударилието следователно тук е на социалността, на общността, а не на частните интереси. Аз затуй сега ще се спра тук на онзи факт, по повод на апострофа на г-н Никола Петков, който започна да приказва, че шло да става етатизация на индустрията, че се вървяло към етатизация. Аз искам да говоря само с цифрите, които се намират в бюджета, искам да приказвам с това, което представлява политиката на правителството отразена в неговата декларация и в конституцията, която се изработва. Не искам да приказвам каква са намеренията, мечтанията или възжеланията на този или онзи. Искам да приказвам за политиката, страсена в този бюджет, за политиката, отразена в декларацията на правителството, която то издължава. Така политика е отразена и в конституцията. Там не става въпрос за етатизация.

Не видите ли: когато се каза тук от едно място, че някои индустриални предприятия щели да спрат, от друго място се каза: шом спрат, ние ще ги пуснем. Но се казва: кои сте вие, които ще ги пуснете? Държавата. Значи какво? Вие ще етатизирате индустрията. Обаче това съвсем не значи етатизация. Това съвсем не значи да се прави никаква етатизация. Това значи друго. Това значи че дадено индустриално предприятие у нас е национално достояние, че работата на предприятието е в интереса на народа и че ит нас не е безразлично дали дадено предприятие ще работи или няма да работи. Някога само конкуренцията можеше да определи дали едно предприятие ще работи или няма да работи. Сега обаче интересите на народа ще определят това и ако интересите на народа, погледнати в тяхната цялост, налягат това предприятие да работи, шом се измери правната и фактическата възможност то да работи. (Ръкоплескания от мнозинството) Ако това предприятие, с оглед на цялостните интереси на народа, не би следвало да работи, ако целокупните интереси на народа налягат това предприятие да спре, то ще спре — както вече посочих, че някои предприятия ще спрат.

Ето това е отношението ни към индустрията. Ако това отношение се нарича етатизация, ако това отношение означава, че индустрията действително става държавна аз мисля, че такава етатизация има по целия свят, защото не се прилага вече старото либералстично начало и в другите страни. Под

една или друга форма, по един или друг начин и там се интересуват колко се произвежда, какво качество се произвежда, как и къде ще отиде това, което се произвежда, кой ще го използва и как ще го използва.

Ето таква отношение имаме, и това не значи етатизация. Правителството отрази и в своята декларация, че е за частната собственост за частните индустриални предприятия, за кооперативните индустриални предприятия и за държавните предприятия.

И всъщност всяко едно от тия предприятия ще си има своето място. Там, където наистина честният начин е художествения усет неслучайно е нужен, там, където особена сръчност се иска, там ще има място за едно частно предприятие. Там, където се искат познати сили, там, където се искат събрани на едно място повече средства за да се координират усилията на повече хора за изграждането на по-голямо тело там ще има място кооперацията. А там, където наистина са дебело подчертани само държавните и обществените интереси, там, където са застъпени жизнените интереси на народа, там не би могло да се допусне частната инициатива да работи, защото би могло в някои отношения, в някои случаи да се постави на риск съществуването или интересите на народа. Там, където се искат по-големи инвестиции, по-големи капитали, там, където частният капитал, помислете печалбите, които иска, ще дойдат след дълго време, няма да отиде да работи, защото няма интерес. Там ще бъде държавното предприятие.

И ето в бюджета се предвижда създаване на такива държавни предприятия, като заводът за азотните торове, заводът, който ще произвежда стоманено желязо и ще изработва други съществено важни неща като стомана и пр.

Ето това е отношението, отразено в бюджета. Всичко друго е впечатление, всичко друго са приказки. И аз бих желал, когато приказваме, да приказваме с цифрите, дадени в бюджета. Ние критикуваме бюджета, ние разглеждаме бюджета такъв, какъвто е, а там е отразена тази работа.

Но същевременно ние ще видим най-същественото нещо, което е генерално и което прави впечатление. То трябва да бъде подчертано, то не може да бъде скрито от народа, то е гордостта на нашия народ. А то е, че действително Министерството на индустрията разчита за сметка на една контрола върху индустрията, за сметка на едно обхващане на индустрията. Вас ви пречи това нещо за отношението, което има министерството към създаването на един нов отдел за контрола върху качеството и за контрола на употребяваните материали. Този нов отдел, който се създава, безспорно се създава по силата на опова основно начало, което е легнало в стопанския план за обхващане на цялата индустрия.

И всъщност, какво представляваше досега индустрията? Отделението за индустрията в Министерството на търговията представляваше едно учреждение, което по формите на закона регистрираше само индустриалните предприятия, знаеше, да кажем, колко индустриални предприятия има, и какво произвеждат, но как го произвеждат, какви материали имат, какво качество произвеждат, не знаеше. Нищо не дирижираше това отделение. Дирижираше конкуренцията.

Можем ли ние сега при оскъдността на тия материали още така нагласно да нужди на народа, да оставим качеството на производството да бъде в зависимост от усмотрението, от волята на един човек, за когото и в най-добрия случай, и в най-благоприятния смисъл на думата, все пак интересите ще бъдат доминирани, те ще определят производството? Ние трябва да се грижим за качеството на производството. Създаде се съответен отдел със съответните органи за проверка на качеството.

Аз не зная дали тия органи, които сега се създават, ще бъдат достатъчни. Вие, г-н д-р Петков, питате толкова много предположения — 4 хиляди и няколко, да кажем. Толкова много са предприятията у нас. С народостопанския план се възлага на Министерството на индустрията ежедневна проверка на качеството. Ние си даваме сметка какво значи това ежедневна проверка на качеството — да не е както беше досега — с постоянни оплаквания, че се произвежда някъде лошо качество, а няма никакви органи да го проверят. А нием отговорност, най-малко морална, че се е произвеждала лошакачествена стока! Ние си даваме сметка дали това може да стане с тия органи, които са предвидени, дали ние бихме могли с тях да свършим тази работа.

Но аз мисля, че с благородните усилия на всички труженици в индустрията, като заложите от работниците, които ще следят най-напред за качеството на произвежданото а след това профруните, които ще следят за това качество, и най-сетне и добросъвестността на предприемача, ние ще проведем тази работа. Ние говорим за патристични индустриалци, и това не е позната приказка. Днес всъщност не всички индустриалци са спекуланти. Но когато очевидно и от думи, и от горе започне едно съревнование, когато се потикне и се подчертае общественият интерес, съгласете се, че този обществен интерес, тази вяла на социалност към нещата ще завладее, ще обхване всички и ние тогава не ще разчитаме само на тия контролори, които могат да бъдат 50—60 за цялата страна. Само те не ще могат да проверят. Предвижда се само едно наказание, едно усъществяване за недобросъвестните. Ние обаче разчитаме на добросъвестните отношения на всички за създаване на качеството, което трябва да прави чест на нашата индустрия.

И, е ли излизал дук не е ли страшно престъпление да имаме малко материали и да произвеждаме лоша стока, която не може да се употребява? Ние трябва да направим всичко, защото законът ни задължава, защото интересите на народа ни задължават, защото дългът ни към народа ни задължава да направим тази работа. Ние ще се помислим да я направим. Ние казваме, че непременно с ценното съдействие на всички, които имат доверие в индустрията ще я направим. Това се отнася безспорно и до избраниците на народа. Аз бих бил много благодарен, ако обективно, спокойно се дойде за грешките, за да могат наистина да бъдат своевременно отстранени.

Това не представлява никаква тежест, това не представлява никаква обидна за Министерството на индустрията, когато му се посочват всички грешки, които могат да станат по места, за да могат да бъдат отстранени.

Друга особеност, която е подчертана в бюджета на министерството, това е отношението, което ние имаме към кадрите. Аз и по-рано приказвах, а може би казах тежки приказки за труженниците за онези, които са били в тези учреждения, които са създавали кадрите. У нас до 9 септември малко се е мислило за създаването на техническите кадри за индустрията, за занаятите и за занаятчийските предприятия. Там всичко е било съжжено на случая. Предприемачът приема даден работник, обработва го за целите на своето предприятие, използва му силите колкото може, но всичко това е имало характер случаен, нецелесъобразен, неметодичен, и затова ние останаме без кадри. Затова въпросът за кадрите е кардинален за нас.

Въпросът за кадрите е сложен много остро. Отзвара на вас ги четяха всички онези постановления, с които стопанският план възлага на Министерството на индустрията да създаде кадри чрез средните професионални, непълните професионални, допълнителните и вечерните занаятчийски училища, да създаде кадри и в самите индустриални предприятия, акс шете.

А знаете ли какво значи това — един работник да се е специализирал на едно място за една работа и от даден момент тази работа да не съществува вече? Министерството си дава сметка и за това, че съгласно стопанския план, съгласно своите разбирания ще трябва да квалифицира и преквалифицира тези работници с една малка подготовка, за да могат те да минат в друг бранш.

Но аз искам да ви кажа сега и да подчертая, че ние всички сме длъжни да работим за създаването на технически кадри. Тия кадри най-напред се създават в нашите професионални училища. Аз ви казах и по-рано, че нашето професионално образование до 9 септември се е намирало в една задънена улица. В нашата страна, която иска да прави своя индустрия, имаме професионално образование, което беше тежест както за труженниците в областта на това професионално образование, така и за възпитаниците на нашите професионални училища. Мене ми е правило впечатление, че на разните професионални училища и на получаващото в тях техническо образование се е гледало като на второ качество образование. Обикновено момичетата, които постъпваха в стопанските училища, ги наричаха „фабриканти на парцали“ или нещо подобно, казваха им „парцал-майстори“. Имаше едно такова иронично отношение към тях. А на ония, които постъпваха или завършваха столарски или резбарски училища, им казваха „треска-майстори“.

Обикновено се гледаше на професионалното образование като на второ качество образование. Това създаваше едно понижено самочувствие у самите ученици, създаваше едно чувство на малочисленост за учителите в тия училища. Едно такова отношение имаше към тия неща. Това отношение създаваше едно бягане от професионалното образование. Такова беше отношението не само когато се постъпване в професионалното училище, но и след свършването на това училище. Поради това свършилите благаха от занаятите си. От статистиката виждаме, че ония, които свършваха училища, ставаха архивар-регистратори или разсилници, но не отиваха да работят занаята си, защото им беше внушено едно лошо чувство към техния занаят.

Какво беше отношението към тия училища, ще видите и от това, колко ученици са постъпвали у тях. През 1935/36 учебна година в средните професионални училища е имало само 1587 души, а през 1945/46 — 18.517 души, през 1946/47 г. — 16.000 души, или с 1.200—1.300 души по-малко.

Вие виждате, какво е било отношението към постъпването в тия училища. Съотношението между числото на учащите в общообразователните училища и числото на учащите в професионалните училища е било 5:1, а на едните към другите училища е било пак 5:1.

Нужно ли е сега професионално образование и какви са преимуществата на професионалното образование пред общото образование? Разбира се тия, които ще завършат общообразователни училища, ще имат привилегии, ако не във всички случаи, то поне ще имат възможността да следват във висши учебни заведения. Може би общото образование да има някакви преимущества, обществено оправдани и лично за свършилите, но широката маса на учениците, които завършват общообразователни училища, ще си останат с завършено средно образование. Тогава не е ли едно голямо преимущество да добият те едно средно техническо образование, да добият техническа похватност, техническа сръчност и опитност, която ще им даде в живота възможност за препитание?

Ето това е и задачата на Министерството на индустрията с разпирването на професионалното образование. Ние създадохме вече електротехнически, механотехнически, дървопреработвателни пълни гимназии, средни училища. Имаме и непълни технически училища. Имаме едно практически училище с 4-годишен курс. Имаме и допълнителни училища, които се издържат от стопанските камаши, но са под надзора на Министерството на индустрията. Там постъпват всички кадри и фирми от разните работилници. Курсът им е 4-годишен с едногодишна практика. Тия училища създават завършени майстори. Ето, на това образование разчитаме да създадем кадри.

Но ние ще трябва всички питомци на тия училища, след като те се създават като кадри за нашата индустрия, да ги използваме в индустрията. Не е нужно непременно един ученик, който е свършил механотехническо училище, да става архивар-регистратор. Не е нужно един техник да открива аперитив или будка. Трябва да положим непременно всички усилия, трябва да направим всичко възможно, за да вътрегнем тия хора в производството.

Министерството на индустрията, както ви казах и по-рано, има идеята — тя е прокарана вече в един законопроект, който мина през

Министерският съвет — шото тези хора по някакъв начин да ги накараме в производството, да ги накараме да любят това производство, да се сраснат с него, а след това вече те няма да го напуснат.

Една от мерките, която може да не е била единствената, се състои в това, шото тия хора, които свършат професионалните училища, да постъпят в производството. Предвиждаме, че ако те работят пет години непрекъснато в индустрията, ще се счита, че са си отбили военната или трудовата си служба. Ето по този начин ние мислим да засилим нашите технически кадри. Безспорно тия мярка подлежи на оценка, но във всеки случай това е една идея на Министерството на индустрията, която може да бъде прокарана.

Какво е пък отношението ни към девическите професионални гимназии? Животът е определил нашето отношение. Свършилите девическите професионални гимназии не са вече „паршал-майстори“. Че това не е така, се вижда от програмата на тия гимназии, от знанията, които се добиват в тия училища. Трябва да видите само чувството, което се развива у тия момичета, които следват тия училища след 9 септември. В девическите професионални гимназии постъпват вече и момичета, които са свършили реални гимназии. Освен това в народостопанския план ще видите, че за свършилите реалните училища се поставя задачата — тя е и за свършилите класическите гимназии — в един малък период, в един кратък курс да добият същевременно и опитност, сръчност, каквато се добива в средните технически училища.

Ето по този начин най-напред ние се мъчим да създадем наши технически кадри, след туй — с практическите училища с вечерните училища за момчета, които нямат възможност да ходят в други училища, за да могат те да добият знания и сръчност по даден отрасъл в индустрията. Тия знания се добиват в допълнителните училища, които, както казах, се издържат от стопанските камари. Със своя 4-годишен курс те създават майстори.

Едно допълнение се предвижда по народостопанския план относно утариваните, а именно съответните училища да им дадат теоретична и практична подготовка, за да могат те да станат години да постъпват и във висши учебни заведения. По този начин ентузиазмът на младите, които проявяват сръчност, рационализаторско умение и имат специализация на труда, ще могат да вложат и душата си в производството и ще могат да добият висше образование.

Аз тук изпадам в изкушението да се обясня по един въпрос, по който се говори по-рано, когато се разискваше народостопанският план. Аз казах, че рационализацията е, ако едно момиче, което е работило на 3 машини, благодарение на приспособленията, които са направени, благодарение на сръчността и на удобствата, почне да работи на 5-6 машини. Това се нарича рационализация. В последните дни тук някои се занимаваха с този въпрос и питаха, какъв ще рече това рационализация. Това е рационализация — ако вне вложим разум в работата, ако вне приспособите така машините, че да е възможно след време един работник да работи на 5 и повече машини. Това е, според мене, рационализация. (Ръкоплескания от мнозинството) И аз заявявам, че това е наистина рационализация. Който твърди противното, че когато аз съм имал фактически възможност да обслужвам три машини, а сега добивам фактически възможност да обслужвам пет машини, благодарение на приспособления, благодарение на усъвършенствувания, благодарение на много технически условия, които съм създад, това не е рационализация, грешни. Аз считам, че това е рационализация, рационализация, ако шете, на труд на вниманието, рационализация, от друга страна, и в самата машина.

Ефрем Митев (с): За едно и също време.

Министър Христо Лилков: За едно и също време. Затуй защото такава подметка се направи по отношение на моите обяснения за рационализацията. Понеже в „Труд“ поддържане същата теза, аз исках наистина тук да се отчетем по този въпрос.

Г-жи и г-да народни представители! Аз бих могъл да се спра на всички други факти, на всички мероприятия, които са изложени с цифри в бюджета. Вие във всеки случай го четохте и имате възможността да слушате и други, които приказваха тук.

Аз искам да се спра само с две-три думи на един друг отрасъл на промишлеността, който ми се струва, че се забравя. Това са занаятите. Често пъти — аз и по-рано казах — се забравя и се говори за занаятите, като че ли това е една дейтелност, която може да възбуди у нас само романтика за хубавото старо време, когато еснафите работеха в своите предприятия, когато създаваха блага, и за които често пъти посочваме, че бяха първенците в нашето възраждане, но че сега като че ли нямат място за съществуване.

Аз искам още сега да заявя, че нашето отношение към занаятите е съвършено различно. Занаятите, като занаяти са една дейтелност, която има своето място даже тогава, когато индустрията се развива, когато механиката се развива. И когато ще създадем голям индустриален занаятите и тогава ще имат своето място. Забира се, те трябва да се трансформират, те трябва да се приспособят. Не можем наистина да кажем, че трябва да съществуват онзи занаят, какъвто беше гайтанджийството, когато едни чаркове, наречени з нашите балкански градсве по реките, цял ден пееха. Една машина в една фабрика днес ще произведе толкова гайтан, колкото тогава всички чаркове. Но има дейтелности, където действително е нужен художествен усет, нужна е сръчност, нужно е нещо, което мъглата машина не може да създаде. Там има място занаятът. Занаятите се развиват, за да могат да създадат някои помощни артикули на индустрията, а от друга страна — да могат да обработват онзи материал, които индустрията ще им даде в суров вид. Занаятите следователно ще имат място.

Това е отношението на Министерството на индустрията към занаятите. Но нека се разберем. Занаятите, както казах, трябва да се трансформират, да се приспособят към новите нужди и новите

условия. За всяко условие, това е оедряването на занаятчийските предприятия. И наистина не е ли лукс да имаме 100 и толкова хиляди занаятчийски дюкани, да кажем толкова и толкова. И шивачи, във всяка шивачка работилница да има по една или две машини? Машината ще работи през деня два-три часа — останалото време майсторът шие с игла. Тези машини не работи, тя не се използва. Трябва следователно да се съберат всички на едно място. А това става най-добре по пътя на взаимопомощта, на събирането силите и средствата на повече хора, на едно хармонично развличане на някои общи усилия по пътя на кооперирането. (Ръкоплескания от мнозинството) И наистина едно място, където кооперацията има пръстор да се развива, това е занаятчийското предприятие. Ние вече вървим по този път. Не при всички, да кажем, занаяти биха могли да се образуват кооперации, но има занаяти, които не могат и не бива да се развиват другояче, освен чрез кооперацията. Да е издала наистина оедрени предприятия, да може по-рационално да се използва трудът, да може усетът, сръчността, опитността, ако шете спекулативният дух по отношение създаване красотата и естетика да бъдат използвани в по-дър мащаб — ето това е пътът на занаятите. И занаятчийските предприятия са схванали този път и вървят по пътя на кооперирането.

Аз тук искам да се спра да отчета един факт, който съществува в нашата обществност. По отношение доброто име на нашите занаятчийски напоследък се хвърля много кал. Твърди се, че занаятчийските услуги са толкова тежки и толкова скъпи, че наистина занаятчийските са се обвърнали на едни черноработници, на едни хора, които просто дерат народа и създават лошо име.

За честта на занаятчийските заявявам, че това не е истина. Онези хора, стадеши единични от занаятчийските наистина вършат това и това хвърля петно върху цялото занаятчийско съсловие. Аз не го оправдавам. Такова поведение не може да намери място за оправдание, но аз ви го обяснявам. То се дължи на следното. Войната, която разруши толкова ценности, която разруши стопанствата на толкова държави и засегна и нашето стопанство, лиши занаятчийските от основни материали за преработка. В повечето случаи занаятчийските останаха без работа. Такова е естеството на работата им. И понеже нямаха работа, когато им паднеше един път работа, със своя морал казваха: „Аз трябва да храня децата си“. И този, който им паднеше в ръцете, просто го обираха. По този начин се създаде едно напоселение спрямо тях. Тези добри и добронамерени хора в даден момент станаха спекуланти. И наистина повечето от тях които бяха станали спекуланти, си намериха мястото.

Аз не оправдавам това поведение. Аз само го обяснявам. Но, казвам, за честта на занаятчийските, това не е повсеместно, това не е общо явление, това са само изолирани случаи. Но видите ли създаде се психоза и по отношение на занаятчийските — аз мисля, че тук на индустрията, най-добре зная това — създаде се едно такова име, много по-тежко, отколкото се създаде по отношение на занаятчийските отрасли в Министерството на индустрията. И аз наистина от това място правя апел към занаятчийските да намерят сили и средства да изживят това добро име, което имаха по-рано, да махнат тази марда, която съществува в тяхната среда, и да създадат наистина едно жизнено, едно жизнеспособно съсловие, което наистина да твори блага и да се ползува с любовта на народа ни.

Сега аз искам да се спра с няколко думи на онази критика, която се направи по бюджета на министерството от г-н Петков. Той заяви, че нашата индустрия се развивала до едно време добре — това разбрах аз от неговите приказки — след това изведнаж започнала да се развива зле и каза, кои са причините, които докарвали това непомалко или лошо положение. Той изтъкна причини обективни, стоящи вън от възможностите на правителството, и причини субективни, т. е. такива, които били вътре и зависели от волята на правителството.

Първата причина — това е разрухата от войната. Съвършено верен факт. Войната разруши много. Ние даже бихме могли да се радваме, че сме пощадени, благодарение на промяната, която стана на 9 септември, от пълна разруха на нашата индустрия, от въздушните нападения и др. Нашата индустрия пострада значително малко. Ние имаме щастието в нашата страна да не се развиват военни действия и нашата индустрия в това отношение не е напълно разрушена. Следователно тези условия, които са общи условия на войната, съществуват.

След това изхабени били частите. Безспорно нашата индустрия работи с пълен капацитет през войната. Има изхабени части няма спомогателни материали. Наистина изхабените части мъчно се доставят. Може ли тогава от тези обективни съществуващи условия, които не могат да бъдат преодоляни от никого, да се вди заключение, че някаква вина може да носи индустрията и да й се прави упрек?

Но видите ли, има друг един упрек, който се прави. Аз повторно ще се спра на него, макар че по друг повод се спрях на неговата част. Това е казват, липсата на сурови материали — това е вярно, липсват сурови материали — което пречи да развие пълен капацитет на индустрията. — Това е вярно не само за нас, това е вярно за много страни. Вие виждате даже че страната, която беше настена с каменни възлища, Англия, и там сега няма каменни възлища. Може и наистина е вярно, че за някои наши индустриални предприятия, някои наши индустрии, ние нямаме достатъчно сурови материали, но условията, причините са обективни, и не е в възможностите на нашата държава и правителството да ги отстрани. Те са такива, какъвто е, да кажем, и разрухата от войната.

Но веднага се казва: „Вие можете да имате тези материали. Защо да не можете да ги имате? Да ги имате — това е парична политика на водената от вас външна политика.“ Аз пък казвам наистина трябва човек да иска само стянкт, sophistication, съвършено откъснато да взема заключения от фактите, за да може да твърди, че наистина външната политика може да се стимулира, може да се

детерминира, да се определя само от нуждите на нашата индустрия. Излиза, че ние трябва да кажем: имаме нужда от кокосово масло, ще ни го даде еднa страна — дайте да разтворим обиятият си и да се мувишем в нея всецяло, безрезервно! Такова нещо не може да става безспорно. Или че друга страна щала да ни даде нещо друго!

Аз мисля, че индустрията ще се приспособява към общата външна политика, която представлява безспорно целокупно обсъждане на всички интереси на нацията ни, а не индустрията да диктува външната политика. Това е правилното. Индустрията живее в тая страна, тя живее за тая страна, тя работи за нейните нужди, тя работи за нуждите на народа. Следователно тя не може за свои лични, собствени стъклени цели да стимулира политиката и да определя друга съдба на народа.

И затова аз мисля, че наистина такова възражение не може да се прави. Е, когато дойде да се критикува външната политика — там да се приказва. Аз си запазвам правото като министър, член на кабинета, да имам мнение по външната политика и да го отразявам винаги, когато трябва. Но аз смятам, че тук, на това място, толкова може да се каже.

Посочва се и едно друго обстоятелство, което не зная, защо тук се спомена. Казва се: „Няма правна и стопанска сигурност за индустрията“. Защо няма правна сигурност за индустрията? Затуй защото съществува закон за конфискуване на придобитите по незаконен начин и чрез чрезмерна печалба имоти. Аз съм съгласен, че в края на краищата може някой да се смушва от това, може някому наистина да е неудобно. Той може би душевно да реагира по отношение посегането на тази работа.

Но, видите ли, става въпрос за общи интереси, става въпрос най-напред да разрешим този основен проблем: законът за конфискуване придобитите по незаконен начин и чрез чрезмерна печалба имоти е ли закон полезен за народа, отразява ли възжеленията и желанията на народа, съставлява ли една социална нужда, ако щете, на народа? И тогава вече няма само за целите на дадено индустриално предприятие, но и за целите на целия народ ще е така. Аз мисля, че в тая Камера няма хора, които да казват, че този закон няма своето оправдание.

Димитър Георгиев (к): Цялата опозиция плаче.

Министър Христо Лилков: Този закон, доколкото ми е известно, е обсъждан с тях, когато бяха в правителството. Той е техен закон. Законът като закон по форма, а не само за приказки, е закон на целия народ. И следователно ние трябва да изходим от тая възможност, за да разрешим въпроса, да съществува или да не съществува този закон.

Аз казвам: този закон трябва да съществува. Индустрията трябва да изхожда от общите интереси на народа и да се приспособи. И аз мисля, че тя се е приспособила. Може би някое отделно индустриално предприятие не, отделен индустриален предприемач да се, нами в неудобно положение. Но видите ли, правителството не се е отнесло така схотестично и изолдвано към този факт. Вам са известни изявленията на министър-председателя, който отрази, който изрази волята на правителството по отношение на индустрията — да се направи всичко възможно този закон да бъде приложен съвършено безболезнено за индустрията и индустриалните предприятия. Вие си спомняте изявленията на министър-председателя. Той назначи една комисия, един комитет в Министерския съвет, който да обсъди мерките, за да могат да се ограничат всичките тези фактически възможности, които ще попречат чрез формалното, чрез сухото прокарване на закона, на индустриалните предприятия да се развиват. И такава комисия се събра. И изявленията вече на подпредседателя на Министерския съвет Трайчо Костов имат същото значение. Виждате загрижеността на правителството да не се пречи на индустрията, да не се създава нищо на индустрията. Не на предприемачите, които са вършили тези работи, но на индустриалните предприятия, които ще работят!

И ето следователно в рамките на закона, в духа на закона, одухотворяйки закона в интереса на народа, правителството взема всички мерки тога да не става — да не става така, че чрез сухата форма на закона да се попречи на предприятията. Е, в края на краищата ще дойде времето, когато някои от предприятията, които са създадени по конкурентен начин, които са създадени по незаконен начин или чрез чрезмерна печалба, могат да бъдат отнети, да кажем, могат да бъдат спрени, могат да бъдат конфискувани. Но това вече ще бъде резултат на едно целесъобразно, на едно предвидимо и предвидено положение, което правителството ще вземе по съображение. То е в интереса на народа, то е по волята на народа. Аз зная, че може някому това да не се хареса, но такива са фактите.

И аз бих заявил от това място, че по отношение индустрията и индустриалните предприятия — аз за тях приказвам, защото аз имам гласа, загрижеността за индустрията — се вземат всички мерки, законът да бъде приложен в неговата форма, каквато е имал в началото, без сухата форма на закона да попречи на кое и да е индустриално предприятие да работи. Ето това е отношението на правителството към закона за конфискацията. Такова е отношението на правителството и към всички мероприятия по отношение на индустрията.

Та как можете да тълкувате по друг начин, освен по този, въвеждането в закона за еднократното облагане на имуществата на постановлението относно облагането на средствата, с които предприятията разполагат, като банкотни или бонове, като се оставя една част необлагаема, една средна величина, която съставлява ежедневиата или ежемесечната наличност на касата им? Това има за цел наистина да не се оцелят тези предприятия, да не се поставят в неблагоприятно положение. Държавата се отнася към тях не мъченически, както ги представят тук, а със загриженост, с топли

любов. Ако искате да запомните това: правителството с една топла любов се отнася към индустриалните предприятия и към занаятчийските предприятия и то върши всичко, което може да се върши.

Но този, който е престъпил закона, който е нарушил закона, който е извършил спекула, който е вървял в разрез с жизнените интереси на народа, той безспорно ще понесе последните на това. (Ръкоплескания от мнозинството) И никой не може да се сърди, щом законът правилно е приложен, с обсъждане на всички факти. Законът е отражение на волята на народа. Волята на народа е такава. И нарушителят носи последиците на волята на народа.

Аз не зная дали друго нещо би имало място в това изложение. Аз обаче трябва да изкажа своето съжаление, че не чух тук никаква критика по отношение на моя бюджет. Г-н Петков ни каза само: „Понеже този бюджет, цифрено изразен, не отразява реалните нужди на нашия народ, ние няма да го гласуваме.“ Кажете ми за Бога малки ли са тия кредити, големи ли са тия кредити — да зная какво да търся! Кажете ми какво не отразява нуждите кое перо не отразява нуждите, много ли са средствата, които вземаме от народа, малко ли са, за да зная какъв да искам, и какъв трябва да направя! Аз това разбирам критика. От това място аз заявявам, че с благодарност бих приел от когото и да било един съвет, който, като разумен съвет, би могъл да даде полза. Ако биха ми казали, че има нещо отразено невярно тук — но кога, къде, в кое перо, в коя посока, кое е невярното, кое е повече — бих бил доволен.

Казаха ми само, като приказваха за индустрията и като вървяха в хармония с нашите разбирания за нуждите на индустрията, из един път, че бюджетът не отразявал реалните нужди. И аз в това отношение съм недоволен. Недоволен съм, затуй защото не съм получил никаква поука. Аз искам да я чуя от Народното събрание, което има не само правото, но и дълга да наблюдава и да показва правия път.

Аз мисля, че в другият оратор от опозицията, който приказва тук, не каза нищо повече. Той каза така: „Виждаме, че тук се предвиждат повече консумативни кредити“. Е добре, ние сме предвидели 300 милиона лева за професионалното образование. Аз зная, че там няма да се произвежда кой знае какво, млякар че в там има производство. Но аз зная какво значи за производството създаването на кадри. Съгласен съм, че този кредит няма да бъде произведен, от там ще излезе армията, която наистина ще произвежда.

Но какво собствено друго има? Там има 200 милиона лева за производство и т. н. Къде е непроизводителността? Щели да се назначават само партийци! Аз не зная, кого ще трябва да назначавам и как да назначавам. Ако бяхте ми занесли конкретни факти, случаи — назначен човек, който е некадърен, неправилно усвоен — разбирам. Но да казвате, че се назначава само тези, които имали качествата на партийци, не е право. Ако те са достойни, ако те достойно изпълняват дълга си, ако могат да бъдат на местата си, няма защо вие да критикувате.

В края на краищата аз считам, че средствата, така както са предвидени в бюджета, може наистина да не задоволяват всичките нужди, така както са начертани в политиката на правителството, но те могат да турят началото и турят началото на една добра организираност и позволяват с един ентузиазъм да се постигнат резултатите, които могат наистина да се постигнат.

Аз искам да се спра още на един факт, колкото и много да е ценно времето на Народното събрание. Обикновено ни сравняват с Министерството на електрификацията и често, за да предизвикат у нас ревност, казват: „Министерството на електрификацията, което произвежда електричество, има четири милиарда лева бюджет, а вие, които произвеждате толкова много неща, имате само 800 милиона лева“. Ние знаем какво значи електричество. За да имаш индустрия, трябва да имаш електричество. Ако няма електричество, нашите машини ще бъдат мъртви. Затова ние считаме, че действителността на Министерството на електрификацията е основата, върху която ние ще градим. И затова тая основа трябва да бъде здрава. Ние не ревнуваме, че на Министерството на електрификацията се дават четири милиарда лева. И повече не му се дават, за да се създаде електричество, с което ние ще движим машините. (Ръкоплескания от мнозинството)

Ето така с бюджета на Министерството на индустрията, координиран с бюджета на държавата, ние ще можем да проведем една дейителност, която наистина може да бъде критикувана — най-после аз съм тук и ще нося отговорността — но критиката трябва да отразява възжеленията на народа за създаването на една родна индустрия, която, със скромните усилия на тружениците на Министерството на индустрията, безспорно ще бъде създадена.

Аз моля прочее бюджетпроектът, така както ви е представен, да бъде гласуван от вас, за да можем да създадем в България една индустрия, която да ни прави чест. (Бурни и продължителни ръкоплескания от мнозинството)

(Председателското място заема подпредседателят Петър Каменов)

Председателстващ Петър Каменов: Пристъпваме към гласуване на параграфите.

Който приема § 1, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(§ 2 приет без изменение и без разисквания)

Докладчик Никола Балканджиз (к). (Чете)

§ 3. Порционен пази чл. 33 от закона за д. и. в. д. с. — 100 000 лв.

В текста на този параграф комисията залича думите „чл. 33 от закона за д. п. з. в. д. сл.“

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат § 3, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(§§ 4—21 приети без изменение и без разисквания)

Докладчик Никола Балканджиев (к): (Чете)
§ 22. Купуване книги, вестници, списания и подвързването им — 800.000 лв.
Комисията намали кредита по този параграф на 500.000 лв.

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат § 22, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(§§ 23—33 приети без изменение и без разисквания)

Докладчик Никола Балканджиев (к): (Чете)
§ 34. Помощ на бедни и даровити ученици — 50.000 лв.
Комисията увеличи кредита по този параграф на 150.000 лв.

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат § 34, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(§§ 35—40 приети без изменение и без разисквания)

Докладчик Никола Балканджиев (к): (Чете)
§ 41. Разходи за посрещане на гости — 2.000.000 лв.
Комисията намали кредита по този параграф на 1.500.000 лв.

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат § 41, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(§§ 42—44 приети без изменение и без разисквания)

Докладчик Никола Балканджиев (к): (Чете)

„Гл. VI. Инвестиции

§ 45. Надници и възнаграждения за временно наети лица — 2.000.000 лв.

Комисията даде следната нова редакция на този параграф. (Чете)
§ 45. За проучване на нови индустриални обекти — 1.000.000 лв.

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат § 45, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Никола Балканджиев (к): (Чете)
§ 46. Купуване и ремонт на училищни сгради и работилници и за изплащане на отчуждени места и сгради — 93.790.000 лв.

В края на текста на този параграф комисията прибави следния текст „за изплащане:

а) на задължения на девическата професионална гимназия в гр. Ловен от 400.000 лв.;

б) за изплащане на отчужденото място от Механо-електротехническото училище в гр. София — 10.000.000 лв.

Кредитът по този параграф комисията намали на 92.888.400 лв.

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат § 46, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(§ 47 приет без изменение и без разисквания)
Минаваме към доклада на бюджетния проект за разходите на Върховното правителство за 1947 бюджетна година.
Моля докладчика да докладва.

Докладчик Черню Чендов (к): (Чете)

„Б Ю Д Ж Е Т

за разходите на Върховното правителство за 1947 бюджетна година.“

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат заглавие на бюджетния проект, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Черню Чендов (к): (Чете)

„Върховно правителство

Глава I

Председателство на народната република

A. Лични разходи

§ 1. Заплати на личния състав, съгласно обяснителната таблица, одобрена от Министерския съвет — 12.000.000 лв.

В обяснителната таблица към § 17, на стр. 12 в „а) Деловодство“ секретрите с месечна заплата 10.500 лв. от един комисията увеличи на двама и заличи една длъжност секретар 7—103, с 8.000 лв. месечна заплата.

В „б) Стенографи“ увеличи броя на „стенографи III група“ на 11 и заличи длъжностите „стенографи I група“.

В „д) Бюджетноконтролно отделение вместо „касиер“, предвиди „един началник кесово бюро“, 8—1, с 11.000 лв. месечна заплата.

В „ж) Домакинство“ вместо „домакин“ предвиди „началник бюро“, 8—1 с 11.000 лв. месечна заплата.

В обяснителната таблица към § 39 на стр. 13 в „Длъжностна таблица комисия“ предвиди една длъжност секретар, 8—160, с 10.500 лв. месечна заплата.

В обяснителната таблица към § 97 на стр. 14, към „VIII Сектор „Тъговец“ прибави думите „и снабдяване“.

В „XI. Сектор „Строителство и електрификация“ заличи длъжност „техник“ и предвиди две длъжности началник служба, 8—19, с 13.500 лв. месечна заплата.

В „XII. Сектор „Ценова политика“ „светилници референти“ от трима се намаляват на двама и се предвижда нова служба началник служба, 8—19, с 13.500 лв. месечна заплата.

В обяснителната таблица към § 133 на стр. 16 във „Върховен административен съд“ вместо „книговодител“ предвиди „регистратор“, 5—37, с 6.300 лв. месечна заплата и след „Библиотекар“ предвиди нови две длъжности — 2 машинописни специалисти, 26—20, с 8.500 лв. месечна заплата и намали броя на машинописците на 8.

На страница 16 във „Върховен административен съд“ вместо „книговодител“ предвижда се „регистратор“, 5—37, с месечна заплата 6.300 лв.; деловодителите от трима се намаляват на двама; вместо десет машинописци остават осем и се предвиждат две длъжности „машинописци-специалисти“.

Председателстващ Петър Каменов: Има думата народната представителка д-р Вара Златарева.

Д-р Вара Златарева (з): (От трибуната. Посрещната с ръкоплескания от мнозинството) Другарки и другари народни представители! Когато миналата година гласувахме бюджета на Върховното правителство, имаме кредити, за които пожелахме никога вече да не ги гласуваме. Тогави гласувахме кредити за Регентството и за царския двор и ние с удоволствие днес можем да кажем: за пръв път в България в бюджета на Върховното правителство няма финансови кредити (Ръкоплескания от мнозинството). Няма кредити за царския двор! За пръв път в България ние гласуваме кредити за издръжка на управлението на Народната република, ние гласуваме кредитите за председателството на Народната република, (Ръкоплескания от мнозинството) Едно народно желание е осъществено. По волята на българския народ на 9 септември онова, което не можа да бъде осъществено след миналата война — Радомирската република, издигната на плещите на българския народ и унищожена от германския куршум — днес вече е реалност. Днес ние имаме народна република и затова парламентарната група на Българския земеделски народен съюз, от която изхождам, който съюз даде скъпи жертви за извоюване на Народната република, гласувайки за пръв път кредити за председателството на Народната република, гласува в същност най-голямата панахида на тези, които се бореа и дадоха живота си в жертва за свободата на България, за републиканско управление. (Ръкоплескания от мнозинството)

Великото народно събрание, което днес заседава, даде първо бюджета на Върховното правителство, това са кредитите на народното събрание.

Великото народно събрание, което днес заседава, даде първо пример за намаляване на заплатите на народните представители. Вярно е, другарки и другари народни представители, на някои от нас тежи това намаляване, защото семействата са долу в провинцията, а тук издръжката в София е скъпа. Но когато ние смятаме, че минаваме към нормализиране на живота, когато смятаме, че трябва народният представител да бъде наистина народен представител и да не бъде отделен от живота на народа, то изтъжката, която нашият народ може да даде на народния представител във Великото народно събрание, трябва да бъде съобразена във възможностите на този български народ. И затова в кредитите за издръжката на Народното събрание е предвидено онова намаление, което ние фактически сами гласувахме в началото на нашите заседания — народните представители да получават по 1.200 лв. дневно и 200 лв. за квартирни пари.

И този път, когато гласуваме, нека онези народни представители, на които горчи ограничението, което тия намалени възможности днес т. живее със съзнанието, че живеят с живота на своя народ. И шом народът ни търпи ограничения, и народните представители като негови верни синове, ще търпят ограничения. (Ръкоплескания от мнозинството)

Ние сме и в едно друго отношение верни на живота на своя народ. Ние нямаме не само 8-часов работен ден, ние нямаме и неделна почивка, която, по трудовото законодателство у нас, на всеки наеман работник е гарантирана. А то е, само защото се намощае и съзнаваме, че се намираме в един момент, в който всички сили на народа трябва да бъдат напрегнати в новото строителство, в което ново строителство участвуваме и ние, народните представители. И затова от 9 до 12 и от 3 до 12 часа през нощта ще заседаваме със съзнанието, че като искаме от народа да участва в осъществяването на двегодишния народостроителски план, като мобилизира всички свои сили, и ние ще даваме наистина същия пример, и ние мобилизираме самите сили. И затова не 8-часов работен ден, не неделна почивка, а нас ни вдъхновява само съзнанието, че и ние участвуваме заедно с целия народ в новото устройство на нашата Народна република. (Ръкоплескания от мнозинството)

Затова не вярвам никому да се вилят много тия кредити, които ще се гласуват за издръжката на Народното събрание. Те са съобразени с възможностите на народа и от народните представители се иска наистина онова, което би трябвало да се иска от всеки народен представител: да бъде верен на онова, което той сам иска от своя народ.

На трето място кредитите, които се обхващат от бюджета на Върховното правителство, това са кредитите за Министерския съвет. Осъществили Народната република България, вложил всички сили на целия български народ в изграждането по нов начин, в новото устройване на нашата държава, ние имаме третото

отечественофронтовско и първо републиканско правителство, во главно от най-големия син днес жив на българския народ, от д-р Георги Димитров. (Ръкоплескания от мнозинството) Това Димитровско правителство, освен министър-председателя, е ангажирано силно на всички по-първи хора: на нашия представител, живия другар на Александър Стамболийски, д-р Александър Оббов (Ръкоплескания от мнозинството), като подпредседател на Министерския съвет; на другаря Трайчо Костов, като подпредседател на Министерския съвет; на другаря Георги Попов, като подпредседател на Министерския съвет. Ние смятаме, че Министерският съвет днес в България представлява също така мобилизиране на най-дейните сили, за да бъдат поставени те в услуга на народната република. (Ръкоплескания от мнозинството)

Ако народната мъдрост казва, че рибата се вмириша от главата, ние днес искаме да оздравим главата на Народната република. Ние смятаме обаче, че ние имаме едно председателство на Министерския съвет с четирима подпредседатели; от това, че ние имаме Министерски съвет начело с най-големия жив българин, в помощ на когото са другите големи синове на нашия народ, ние фактически оздравяваме главата на нашата Народна република, за да бъде здрав и целият организъм на Народната република България. (Ръкоплескания от мнозинството)

Сигурно тези, които ще говорят след мен, ще говорят за някакви възхищения поради това, че ние имаме министри без портфейли и че ние имаме ресорни министри!

Един от опозицията: Гузен неговен бяга!

Д-р Вера Златарева (з): Твърде много вече сте говорили за туй, другари, за да не може да се отнесе този въпрос.

Ние смятаме обаче, че в Народната република България освен това ограничение, което всеки министър има да следва само за своето ресорно министерство, Министерският съвет има много по-големи задачи: на всеки министър да се ограничава със своя ресор, но трябва да се погледне на цялостната политика на България, ако искаме ние да вървим по един нов път, по един творчески път. И затова министрите без портфейли, начело с министър-председателя, са онези, които трябва да бъдат освободени от ресори, за да се занимават с цялостната политика на страната.

И затова парламентарната група на Българския земеделски народен съюз гласува кредитите на Министерския съвет със съзнанието, че тези кредити поставят на нова база устройството на страната ни и че те са необходими за реорганизацията на нашата страна на нови републикански начала. (Ръкоплескания от мнозинството)

По нов път в бюджета на Върховното правителство са включени кредити за Академията на науките. Досега Академията на науките, както ви е известно, беше свързана отделен автономен институт, откъснат от държавата, за жалост. И затова в много отношения българската наука беше откъсната от живота на народа. Ние гласуваме не преди много специален закон за Академията на науките. С този закон ние искаме да създадем една тясна връзка между науката и нуждите на живота. Развитието на българската наука ние искаме да поставим във връзка с нуждите на живота и не всеки да работи само туй, което неговите способности му позволяват, но да се свърже с живота и работи онова, което нуждите на живота повеляват. И понеже ние сме в едно преустройство на страната ни, затова, като гласуваме кредити за Академията на науките, ние гласуваме тия кредити със съзнанието, че Академията на науките се поставя в услуга на живия живот, в услуга на нуждите на нашата страна.

Академията на науките ще стане държавно учреждение и трябва да се обезпечат средства, които тя може да получи по осигурен начин само от държавата, за да може онези, които се занимават с наука, да не мислят за всекидневния зальък, а да знаят, че трябва да мислят само за своята наука. Те трябва да бъдат откъснати от дребните материални грижи, за да дадат нещо много повече, нещо, което е по-ценно в самия живот.

Затова кредитите за Академията на науките, които за пръв път у нас се включват в бюджета за разходите на Върховното правителство, ние ще ги гласуваме със съзнанието, че се тръгва по нов път, че Академията на науките, която изгражда българската наука, е включена да сложи основата на нашия нов обществен живот. Не на посока да гразим, а да градим новия си живот, новия идеал, който науката може да ни даде. Това е безспорно едно голямо постижение. Затова кредитите на Академията на науките ние ще гласуваме с едно голямо съзнание. Би трябвало да се стараем при други бюджети от държавните средства да отделим повече за Академията на науките, за да може наистина да се даде възможност на нашите учени да работят с по-голям замах, повече учени да бъдат ангажирани само в специална научна работа. Но трябва да пожеламе тяхната работа да допринесе така за промяната на условията на нашия живот, че държавата да бъде в състояние да отдели за тях по-големи кредити.

Включени са в бюджета за разходите на Върховното правителство и кредити на Върховния стопански съвет. Когато миналата година за пръв път гласувахме бюджета за Върховния стопански съвет, тези от нас, които бяха народни представители, си спомнят, че ние почнахме само с пожелания: ние пожелавахме, Върховният стопански съвет да се съобрази с нуждите на живота; ние пожелавахме, Върховният стопански съвет да проучи производствените възможности в нашата страна; ние пожелавахме, Върховният стопански съвет да съгласува дейността на отделните сектори на нашия стопански живот и да даде цялостно направление на този стопански живот.

Днес, когато гласуваме кредитите на Върховния стопански съвет, ние не почваме с пожелания, а почваме с изказване на задължението, че Върховният стопански съвет ни поднася двегодишния стопански план, по който се мобилизира дейността на всички производствени сектори, за да може да се отговори на нуждите на на-

шия народ. И ние спираме с пожеланията си, а почваме с волята, всички ние да участвуваме наистина в осъществяването на двегодишния стопански план, с които за пръв път в нашата страна цялостният стопански живот тръгва по една плановост, по една системност. Ние смятаме, че двегодишният стопански план е едно голямо постижение, защото излиза от нуждите, от възможностите за изречение и безспорно ще създаде по-добри възможности за по-добър живот на целия български народ. (Ръкоплескания от мнозинството)

И затова никак не е чудно, че този двегодишен стопански план за своето осъществяване мобилизира всичките творчески сили на българския народ, мобилизира селяните, които и днес засяват, и засяват и там, където имаме измръзнало; мобилизира силите на нашата младеж, които тръгва с 50-хилядна младежка бригада; мобилизира силите на работници и работнички в фабриките, които в надпреварване искат да станат ударници; мобилизира силите, даже на народните представители, които непрестанно сноват из страната, за да видят как върви провеждането на двегодишния стопански план. А както вече ви е известно от нашата парламентарна група се записва и ударници в бригадите за осъществяване на този двегодишен стопански план. (Ръкоплескания от мнозинството)

Затова тази година, когато гласуваме кредитите за Върховния стопански съвет, ние знаем, че му гласуваме нещо, което той заслужава, защото поведе стопанския живот на страната ни по една плановост — нещо което е свършено ново у нас.

Преди известно време ние гласувахме закон за Дирекция на цените. Това е също така нов кредит и за пръв път се гласува у нас, защото самата Дирекция на цените е нова. Относно Дирекцията на цените ние ще почнем с пожелание, тъй като тя почва да работи първа година, да осъществи своите задачи. А нейните задачи са: образуването на цените да става по еднакви начини, да се създаде еднаквост в разбиранията на различните учреждения, които досега се занимаваха с ценообразуването, и съотношението между цените на различните производства да бъде справедливо уредено.

С това пожелание парламентарната група на Българския земеделски народен съюз ще гласува кредита за Дирекцията на цените.

Последиците кредити, които се предвиждат в бюджета за Върховното правителство, това са кредитите за Върховния административен съд, наново подчертава, че наистина всички грешки, които биха били гаранцията, която държавата дава на отделните граждани срещу известни грешки и несъобразности на административните органи. И днес Народната република България, която включва в кредитите на Върховното правителство кредити за Върховния административен съд, наново подчертава, че наистина всички грешки, които биха били допуснати от различни административни органи, има законен път да бъдат изправени. И това е тъкмо изпълнение на изпето пожелание — в страната ни да има законност и тази законност да бъде еднаква за всички, както за отделните граждани така и за длъжностните лица. И който иска да вижда в кредитите, които ние ще гласуваме за Върховния административен съд, ще вижда тъкмо изразено реалното пожелание: в страната фактически да бъдат защитени правата на отделните граждани от грешки и несъобразности на административните органи.

Кредитите за разходите на Върховното правителство на република България са кредити, които са поставени изцяло в служба на народа, защото местата, за които се гласуват тези кредити, са свързани в своята дейност така с народа, както никога досега кредитите на Върховното управление не са били свързани.

Затова нашата парламентарна група ще гласува тези кредити. Но преди да ги гласуваме, ние не можем да не завършим с думите на последния републиканец, с думите от манифеста на д-р Райко Даскалов: „Да вдигнем знамето на републиката за въвеждане на правда, на социална справедливост, на реформи, за всестранно политическо, икономическо и културно обновление на страната ни“. И тъкмо сега, когато гласуваме за пръв път бюджетите на Народната република, тези пожелания на Райко Даскалов за реформи в нашата общественост, за реформи в нашата страна са една реалност. Демонстративното за това са и тези кредити, които ние сега гласуваме — кредити, които за пръв път се съдържат в бюджета на Върховното правителство. Ние нямаме кредити за паразитни служби, ние нямаме издължки на царски двор, но имаме творчески кредити за един Върховен стопански съвет, творческите кредити за една Академия на науките, творческите кредити за една Дирекция на цените.

С това убеждение че тръгваме по нов път, и с гордостта, че ние можем като Велико народно събрание да изпълним волята на народа, изразена в гласуването му при политическото за Народна република, като гласуваме кредитите за първите учреждения на нашата Народна република, ние имаме съзнанието, че Великото народно събрание участва в строежа на тази Народна република. Ние имаме съзнанието, че вървим по нов път и няма да търпим никак по старите пътища. (Ръкоплескания от мнозинството)

Председателстващ Петър Каменов: Има думата народният представител Недялко Атанасов.

Недялко Атанасов (ЗНП): (От трибуната. Посрещнат с ръкоплескания от опозицията) Г-жи и г-да народни представители! Наистина за пръв път в България се предлага на гласуване бюджет за председателството на Народната република, изразен в кредита по глава I, точка „А“ — за Върховното правителство.

Народните представители и представители, както и всички техни избиратели трябва да са доволни, че са могли да доживеят момента, когато мечтата на десетилетните им борби — сваляне на монархизма и изгонване на немската кобургска династия — е свършена с провъзгласяване на България в Народна република.

Преди да мина по същество на сложения за разискване бюджет, считам за свой дълг да подчертая пред вас някои исторически моменти по борбите с немската династия, която удравляваше Бълга-

рия. Тази джанията, оглавена първо от Фердинанда и после от сина му Бориса, водеше чужда на духа и интересите на българските политика, хитро прикривана в националната обвивка „освобождение на поробените българи“.

За борбата си срещу немската династия и монархизма Българският земеделски народен съюз и неговите ръководители и учители се подготвиха още от първия момент на неговото организиране при приемане устава в учредителния конгрес на 30 декември 1900 г. В глава VII, „Държавно устройство“, те постановиха в чл. 51 така: „Поддържане съществуващата конституция до изчезване и прокарване в нея надлежните промени, които да оздравят народовластие“. То се потвърди също на 10 ноември 1905 г., в VII редовен конгрес в Търново и Земеделският съюз мина в решителна борба с монарха за народовластие.

Първото сражение той му даде в 1908 г. по самосменяването от княза на титлата си от княз на цар. Фердинанд бе принуден да си чете тронното слово в Народното събрание прав и с калпак под мишница, когато народните представители стоят прави — подчерта се за пръв път зачитането на равенство между княза и народа в Парламента.

Този открит двубой между Земеделския съюз и Фердинанд бе особено изразителен при откриването на V-то Велико народно събрание на 9 юни 1911 г., когато народният трибун Александър Стамболийски от името на земеделската парламентарна група, социалистическата и радикалната изказа протест против един произвол, против едно потъпкване на конституцията от княз Фердинанд, който влезе във Великото народно събрание, без да има конституционно право. То се свикваше от правителството да решава само суверенно народната съдба. И когато в заседанието на 10 юни 1911 г. председателят направи бележки на Стамболийски да не докосва името на държавния глава, Стамболийски отговори: „Ако вие не ни позволите да говорим за княз Фердинанд, за неговия режим, за какво тогава ще седим тук, за какво сме дошли? Нали ще искаме сметка за личния режим, за неговото управление?“

Така Стамболийски тръгна по пътя на налагане на народовластие над монархията. Той се провикна в заседанието на Великото народно събрание на 25 юни: „Долу царската титла!“ (Ръкоплескания от опозицията) Трябва да се опълчим срещу всички домогвания на българския монархизъм! Българският народ мрази монархизма! Да живее народовластие! Княз Фердинанд или ще се подчини на решението на V Велико народно събрание, или ще си събере багажа да си отиде! Ако той не се подчини, тогава ще извикаме: да живее републиката, защото републиканското управление, г-да, трябва да бъде идеал на всеки един демократ.“

Стамболийски продължи: „Господа! Народите вървят натайк — към републиканското управление. България ще извърви този път.“

И днес сме щастливи да доживеем събдиането на пророчеството на Стамболийски. Днес републиката е факт.

Изменението на чл. 17 от конституцията, направено в V-то Велико народно събрание, прехвърли правото за сключване на тайни договори и обявяване на война за прерогатива на монарха и на правителството му. С това се подготви влизането на България в Балканската война в 1912 г., която завърши с катастрофа.

Подготовката за развяване „свитите знамена за по-добри дни“ се започна още на 1914 г. със сключването на един заем от Германия. На 4 септември 1915 г., преди влизането в европейската война, Стамболийски каза в очите на гордия кобург Фердинанд в двореца, че избраният политически път от него е катастрофален и че българският народ вече го е развенчал от реномето на тънък дипломат, защото вижда, че той го е жертвувал за чисто немски империалистически интереси.

За тези смели думи Александър Стамболийски заедно с 7—8 негови другари бе хвърлен в затвора, тъй като заедно с тях българският земеделски народен съюз се обяви решително против намесата на България в тази война.

Тогава републиканците от нас наляво — „тещите социалисти“, днешни комунисти — бяха напълно в услуга на немския империализъм. За целта бе доведен немският комунист Парвус, който посочи и определи техния път. (Ръкоплескания от опозицията) До толкова те бяха под влиянието на немския империализъм, че когато д-р Райко Даскалов и Александър Стамболийски обявиха Радомирската република и започнаха кървавата война с монархизма, те отказаха да дадат 50—60 свои другари в помощ за извършването на един атентат в столицата пред Военното министерство и подпомогнат борбата на Стамболийски. Живи са двамата свидетели, на които вдахните тогава на комунизма — Благоев и Коларов — отказаха втората среща и не дадоха исканите 50—60 лица.

Също така когато се водеше на 9 юни битката за живот и смърт на Българския земеделски народен съюз, официалният им партийен курс беше, да се оставят за самозатреблиние едрата и дребна буржоазия. Земеделският съюз по управлението на България. Правителството на Александър Стамболийски срещна в лицето на всички политически партии свои противници. Тяхъв противник бяха и комунистите.

Те се опитаха да му нанесат пръв и съкрушителен удар с генералната стачка, която се обяви под тяхно ръководство на 27 декември 1919 г. и продължи до 23 февруари 1920 г. По поканата на правителството земеделска България се вдигна на крак и победи безкръвно стачниците.

След това през м. май 1920 г., след изборите за XIX-то обикновено Народно събрание, Стамболийски покани Васил Коларов и Георги Димитров да влезат в неговия кабинет. Делегацията за пръв път бяха покойният Марко Турлак и днешният министър-председател Георги Драгнев. Те отказаха да правят общо дело с „буржоазията“, влязоха в кабинета на Стамболийски. Оттогава те бяха съдени в Москва за тази си голяма тактическа грешка от другарски съд.

ръководен от Милютин. Едва когато комунистите видяха, че шипи командите на Борис и Цайков започнаха сеч на всички републиканци, без разлика земеделци или комунисти, тогава заговориха за единен фронт. Потърсиха масовата сила на Българския земеделски народен съюз вътре в България чрез Петър Янев, Петко Д. Петков, Димитър Грънчаров, поручик Агов и др. и вън от България — чрез Недялко Атанасов и Христо Стоянов и обявиха съюз на селяните и работниците, като подканяха всички за обща борба. Цар Борис, не шадебе никого и повали като баща си силните личности и големите обществени движения — работническата организация и Земеделския съюз. Започна 20-годишната кървава борба срещу народа си.

Г-жи и г-да народни представители! Земеделски движения, епохални селски борби за повече социална правда, свобода и напредък, за политическо и икономическо освобождение от игото на феодалите и тирани, на експлоататори и диктатори винаги е имало в историята. Всички тиранически и експлоататорски режими си водили винаги най-жестоката, безогледна и кървава борба срещу земеделските движения. В ранния период обаче на борбата на потиснатите и ограбваните, през времената на феодализма, селяните имаха само един общ враг — феодалите и монарсите, оръжието на които беше кладата, насилието, грабежът и инквизицията.

В края обаче на XIX-то столетие и в началото на XX-то, когато се изграждаха съвременните модерни земеделски движения, при условията и историческата обстановка на тържествуващия победоносно капитализъм в Европа, срещу селячеството, срещу земеделските движения се изправи като противник и враг освен буржоазията, прираснала на капиталистическа основа, и комунистическото движение, като учение, което имаше за цел да обедини под своето знаме цялата работническа класа, изобщо пролетариатът в света.

Тази борба първоначално се изразяваше в теоретично и идеологично отричане на земеделското движение и на самостоятелната историческа роля на дребното селячество изобщо, като се считаше, че по силата на неизменни икономически закони, то ще изчезне, тъй като ще бъде погълнато от едрите земевладелци, от капитала.

По-късно обаче, когато историческата действителност опровергава теоретичните предвиждания за изчезване на селячеството и търпението, че то е консервативно и неизчерпем резервоар на контрареволуционни сили и на капитализма тогава се възприе друг тактика и се взе нов курс към масовите земеделски движения, а именно: под паролата на съюзи между селяните и работниците селяните да се подчинят на комунистическото движение.

Казвам тези думи, за да си обясним, защо са и днес неизменни отношенията на Работническата партия-комунисти към Българския земеделски народен съюз. Неможейки с фронтален удар да смаже и унищожи земеделското движение у нас, Работническата партия-комунисти продължава да си служи с класическата формула за единство между работници и селяни, като под това единство и съюз се разбира да използва Земеделския съюз като инструмент за осъществяване на комунистически цели и за прикритие на комунистическата диктатура, макар и под името на Отечествен фронт.

Димитър Ганев (к): Вие искате да вържете селските мисли в служба на реакцията и буржоазията.

Недялко Атанасов (ЗНП): Напразни усилия! Каквито бяха и опези на Фердинанд и Борис, суетни надежди! Историята, изпълнена с толкова величави епични битки на българското селячество, на земеделското движение, е зад нас. Те са пълни с поука. Нека не се забравя, че земеделското движение започна със стихийния селски бунт в Дуран-Кулак, Шабла и Гръсеник, пемина през историческите битки срещу монархизма и личните режими, извършени Радомирската революция, изживи своята голгота на 9 юни, в героични борби срещу реакцията при пасивното поведение на Комунистическата партия, възкръсна за вечен живот в стихийното въстание през 1923 г. във Врачанско, където пред очите на Васил Коларов и Георги Димитров доказа с кръвта, с общите ями, в които дъгнаха на вечен сън покрай бреговете на Огоста земеделци и комунисти, че е за общ блян, неразривен съюз на началата на взаимното зачитане, за да изживее втората си голгота през кървавия и злокобен април 1925 г.

В края на кризисната реакция, хитлеро-фашизмът и неговата агентура бяха повалени, сричати завинги и великите и безсмъртни идеи на идеолога на земеделското движение Александър Стамболийски за свобода, демокрация, справедливост, славянска солидарност, за мир, за право на дом и имот, придобити чрез труд, за всеобщо народно благоденствие и за човечност възтържествуваха, победиха.

И това движение минало през толкова бури и късови, изживяло толкова голготи, проляло реки от кръви, издигнало пирамиди от кости, записало толкова безсмъртни епоси в борбата срещу капитализма, реакцията, фашизма и диктатурите, няма и не може да бъде унищожено. (Ръкоплескания от опозицията) Защото идеите са безсмъртни, тъй както е безсмъртен копнежът на човешкия дух към свобода, братство, мир и човечност.

Г-жи и г-да народни представители! За да потвърдя, че и днес все още РП (к) под формта на фактивно сътрудничество и разбирателство цели използването на Земеделския съюз само за свои цели, ще спра вниманието ви на един страница от миналите ни общи героични борби с комунистите. Аз не бих отварял страниците на миналото сега, ако повод за това не ми бе дал добрият вече славата на пръв „ударник“ по злоби, хулиганство и политическа недоброевестност Георги Михайлов. Той в едно от заседанията на Великото народно събрание с нечуван цинизъм изсипа ред клевети и хули срещу мене, като фалшифицираше исторически факти и събития.

В случая аз не желая да отговарям на него, защото това би било под достойнството ми, но желая да осветля народното представителство и поколенията за един събития от близкото минало.

Монхът и монахът в кървава епоха на диктатурата, на кървава революция, когато върлуваха тиранията, аз бях в годините на съпротивителното най-жестоко атакуван, хулен и клеветен като болшевишки агент, като агент на Москва и Интернационала. И защо беше това? Защото през 1925 г., когато за комунистическата емиграция в Югославия настъпиха наистина тежки и мрачни дни, когато наистина Жика Лазич и тогавашните реакционни монархически врагове искаха унищожението, изгонването на комунистическата емиграция — но запомнете добре, по внушението на кого, мислите? — на днешния подпредседател на Министерския съвет Александър Оббов — аз със своя другар Христо Стоянов и други другари от земеделската емиграция решително се противопоставихме и поехме защитата им с всички рискове. Тази наша защита има своя резултат. Не е г-н Георги Михайлов, който да не знае истината, но сега, верен на комунистическата си природа и тактика, монхът противното на онова, което е било.

На наметнатото историческо събрание на българската политическа емиграция през март 1925 г. в Ниш ние наистина се разделихме с Оббов и групичката му и се стреляхме, но една от причините за това, между другите, бе и въпросът за нашето отношение към комунистическата емиграция, за съдбата на тогавашните другари по борба и съдба. Покойният организатор на септемврийското въстание и водач на комунистическата емиграция Гаврил Генов, днешният министър на войната г-н генерал Георги Дамиянов, началникът щаба на войската генерал Кинов, помощник-министърът на войната г-н генерал Козовски, хулиганът днес във Великото народно събрание Георги Михайлов, началникът на държавната сигурност Димо Дичев, народният представител Иван Андреев и много други знаят всичко това. (Ръкоплескания от опозицията)

Донато аз с моите другари тогава бяхме за единна борба с комунистите, защитавахме ги пред югославските власти, бранихме ги с всички сили и с всички рискове, г-н Александър Оббов бе против тях, в услуга на властите за тяхното преследване, интерниране и изгонване от пределите на Югославия. В този критически момент, за да залазим от изгонване видните представители на комунистическата емиграция, ние представихме в съгласие с тях един списък пред югославските власти, че искате те са емигранти земеделци. (Ръкоплескания от опозицията) Това даде повод на оббовци и други да ни хулят и обвиняват, че сме станали болшевишки агенти. Ето „престъплението“ ни.

Марин Шиваров (з): На 9 юни къде беше ти?

Недзяло Атанасов (зНП): Като резултат на нашето застъпничество и защитата, която оказвахме на комунистическата емиграция, не само Георги Михайлов бе интерниран в Нови Сад, но бяхме интернирани и ние с Христо Стоянов от югославските власти във Върнак в продължение близо на една година, и много други емигранти.

Като казвам днес това, аз не го казвам, за да търся признателност, защото такава не съм очаквал, особено от комунисти, които ми се отплатиха оня ден тук с побой (Ръкоплескания от опозицията), а за да възстановя историческата истина. Тогава ние изпълнявахме само своя дълг и защитавахме всички, които бяха на фронта на народа, срещу неговите убийци.

Срещу мен се изписаха още ред други най-долни клевети, като най-безсъвестно се фалшифицираха установени исторически факти. Така например Георги Михайлов изнесе, че аз съм бил за лична уния с тогавашна Югославия под скиптъра на Карагеоргиевича, че съм сключил с гръцкото правителство съглашение за отказване от Западна Тракия, че съм вербувал от българската емиграция доброволци, като наемни отряди на Ахмед Зогу да съборят Фан Нол в Албания и пр. клевети.

Наистина, всички тия престъпления, които Георги Михайлов ни приписва с един цинизъм, достоен за неговия морал, са извършени, но нита се: от кого, кой ги е извършил?

За да се демаскират клеветниците и да се осветлят един важни моменти от борбите на българската политическа емиграция в Югославия, аз ще изнеса истината, като заявявам предварително, че съм готов на всяка анкета, и ако се установи, че изнесам неверни факти, ще понеса всякаква политическа санкция.

Действително през 1925 г. в сред българската политическа емиграция в Югославия на събранията и в Ниш настъпи разрыв, като огромното мнозинство от нея отрече групичката на Оббов, сле доверие то си от него и го анатемоса. Причините за това, както казах по-преди, бяха много, една от които вече изтъках — отношението ни към комунистите. Аз ще изложа и следните:

Оббов и групичката му бяха за това, след смъкването на Цанковия режим България веднага да влезе в уния с Югославия под скиптъра на Карагеоргиевича. Аз, Стоянов и огромното мнозинство от емиграцията бяхме решителни противници на такава уния, а бяхме за създаване на република в България, като в последствие чрез Великото народно събрание да се върви към изграждане на федеративна република от всичките балкански народи, тъй както ни учеше Стамболийски. Оббов и групата му искаха чужда въоръжена интервенция в България — ние бяхме против. Оббов и групичката му мечтаеха за диктаторски триумфат — ние бяхме за изродовластническо управление. Оббов действително беше в най-близки връзки и ангажменти с гръцкия пълномощен министър в Београд — аз, Христо Стоянов и огромното мнозинство от емиграцията бяхме против всякакви ангажменти.

Ето един от най-важните и принципи причини между многото други, които предизвикаха разрыв в емиграцията и снемане на доверието от Оббов. Не са представителите на комунистическата емиграция, които да не знаят всичко това, защото сами те взеха участие в събранията на революционната емиграция през март 1925 г. в Ниш. Но понеже Недзяло Атанасов днес не взема ролята на приют агент на комунистическата партия, понеже със скромните си

сили остана на класическите позиции на земеделското движение, на позициите на демокрацията и свободата — дайте да го ударим, да го унищожим, без оглед на средствата. За това бях предупреден от тяхна страна преди един месец.

В ония години Недзяло Атанасов беше добър, но сега е лош. Защо? Защото не пожела да играе ролята на техен агент. Някога Оббов беше предател, реакционер, аграрфашист. Днес е прогресивен, патриот, идеалист, последовател на Стамболийски.

Но няма да мине много време, ако така продължават работите, и той ще бъде обявен за фашист, оръдие на международната резкия. Даже с отнемане на министерството му е извършена първата стъпка към изхвърлянето му. Това е традиционната тактика на комунистите. Когато си нужен — ще те използват, след това ще те изхвърлят като непотребен парцал. (Ръкоплескания от опозицията) Тази тактика обаче е демаскирана и тя не ще може да намери приложение за в бъдеще.

Затова ръководителите на Работническата партия — комунисти, ако действително се ръководят от върховните интереси на България и от необходимостта на една политика, за каквато ни говори министър-председателят, в името на демокрацията и прогреса, за сътрудничество и разбирателство между земеделци и комунисти, трябва да престанат с досегашната тактика на търсене на оръдия в средите на Земеделския съюз, а да се изгради едно сътрудничество върху началата на равноправие и взаимното зачитане. (Ръкоплескания от опозицията)

Още един факт трябва да изтъкна. Комунистическото правителство направи много шум, паради и луге по референдума за Републиката и провъзгласяването ѝ. Битката за република беше решена на Владия на 28 септември 1918 г. (Ръкоплескания от опозицията) от д-р Райко Даскалов и Александър Стамболийски. Макар че републиканската армия беше разбита и главнокомандующият д-р Райко Даскалов бе ранен зяврът — царизмът — бе смъртно засегнат. Той в агонията си направи опустошения, взема десетки хиляди жертви. На 8 септември 1946 г. в деня на референдума всичките дунани и пози бяха „след дъжд начули.“ (Ръкоплескания от опозицията) Монархията представляваше съвсем прогнил към, който народът едновременно измете от двора си.

За републиката решителна постъпка направи през време на управлението на Стамболийски, когато се подписваше Ньобският договор, министър Цанко Бакалов Церковски, който отпрати следното историческо писмо до цар Бориса: (Чете)

„Ваше величество! Проклятие ще тежи на душата ми, ако в тия изключителни за България времена се спотая и не кажа онова, което мисля за необходимо да се каже и направи още сега като най-целесъобразно и най-спасително за държавата и за Вас — царя на тази държава. Казвам го сърдечно, казвам го с целия си ум и душа, казвам го безпределно желаещ народното и Вашето добро.

Казвам го без заобикалки: откажете се от царския си престол в полза на една народна република! Познавам душата на българина, преценявам положението — външно и вътрешно във връзка с тежката Версайска присъда над България и настоятелно осичам: само полза на България и за Вас лично ще донесе тоя Ваш смел акт.

Цивилизованият Запад би разбрал истинската цена на удара, който е нанесен над България с тая тежка присъда. Българският народ би се удивил от безпримерния жест на своя цар, от когото след всичко това нищо не би имало вече какво да се иска, за да го всеки в душата си за вечни времена.

Няма по-ефикасен протест от тоя, за да се накара заблуденият от неприятели западен свят да се замисли над тежката присъда, произнесена така хладнокръвно над тъй добрия и тъй горещ български народ, и няма по-удобен случай за Вас да съдете като цар от царския престол, без сътресения и злополуки — даже като мъченик за народната кауза.

Направете тоя пръв в историята жест, направете го за България. Тя ще оцени голямата жертва, която Вие правите, и ще намери кът в себе си, за да приюти гражданина, роден в нея, а са-мопожертвувал се за нея.

Направете го! ...
Едно искрено любящо България сърце, един ум, който никога не се е лъгал, моли за това.
България, оклеветена, поругана и осакатена — моли.

Непрониран мрак пада върху нея ...
Един изход — и той е днес във Вашите ръце — утре той може да мине в ръцете на народа. ...

Защото почва възходът и той кани всички ония, които са били на високо, да слизат доброволно, Горко на оногоя, който е напуснал удобния момент!

София, 1919 г., 24 септември.

Ваш съветник: министър Цанко Бакалов.”

За това писмо Цанко Бакалов бе уморен мъченически в затвора чрез еднообразна храна. Ако републиката тогава не успя, то беше затуй, защото България беше под окупация. Нея я управляваше тогава един роялист генерал Франше д'Епере, който стана после маршал.

И когато един път в Париж при една реплика проф. Виктор Баш ме запита: „Защо, казва, Вие в 1919 г. не направихте република?“, аз му отговорих: вземете телефона и питайте Франше д'Епере, той ще ви отговори — „Вие имате право, казва той, той е роялист и поддържаше монархията в България.“

Един от мнозинството: Значи по външно внушение!

Недзяло Атанасов (зНП): Цанко Бакалов беше именно една от жертвите за републиката.

Г-да народни представители! Що се касае до предложения бюджет на Върховното правителство, ние виждаме, че със самия бюджет привилегията, включително и временното председателство, като иска един кредит от 12.000.000 лв. за личните разходи на председателството на народната Република, не тръгва по новия път на народовластие, гдето трябва да се зачете господарското право на Народното събрание — кондензирания народен суверенитет — а се тръгва по отпънките старомонархически пътеки. На знанието и на решението на Народното събрание не е представена обяснителна таблица за личния състав, а това право се делегира на Министерския съвет.

По новите конституционни обяснения на комунистите, правата и властта на председателя на народната Република произлизат, са в зависимост от върховния народен суверенитет — емнация на който е Народното събрание. Но с предложениния бюджет на Народното събрание се отнема правото да подреди сумите за личния председателски състав и се делегира другиму — на Министерския съвет. При фактическото положение, че назначението, уволнението на министрите и определяне личните им разходи, е право и дълг на Народното събрание, това дава повод да се мисли, че тези таблици ще се пръват на друго място — в ЦК на РП (к), за да не знае народът и злостната опозиция какво има зад кулисите.

Така правеше и се опитваше да прави в миналото Фердинанд, а после Борис. Те искаха от Народното събрание „глобална“ сума за „двор“ — личните разходи, а даваха на тонковците да четат цифрите за апарата по отделно на жена му, брат му, сина му и сестра му.

Ние не можем да вдигнем ръка за минали царско-фашистки методи на отпущане кредити. (Ръкоплескания от опозицията)

Друго едно съображение за издаване на кредити на временното председателство е, че в него влизат като подпредседатели на Великото народно събрание лица, които народът не е удостоил с доверие, каквито са лицата, представени от сателитните партии и групи в бюрото — звенари, радикали, нейковисти и оббонисти.

Иска се кредит за доставка и поправка на ордени и медали и модели за тях 3.000.000 лв. Този кредит не е голям, но важното е, че с неговото гласуване ще се подчертае поддържането на един принцип. Ние се очудваме на нахалния кураж на комунистическия министър на финансите да иска кредити за ордени. Едно време нашите князе и царе обикваха с разни ордени от злато, сребро и никелована ламарина гърдите на своите слуги. (Ръкоплескания от опозицията)

През февруари 1910 г. в Народното събрание се внесе законопроект за учредяване на ордена „Св. Кирил и Методи“. По повод на този законопроект Александър Стамболийски във в. „Земеделско знаме“, брой 22 от 13 февруари 1910 г. в статията си „Мнението ни по въпроса за ордените“ — той цитира това, което е говорил в Парламента — между другото, пише: „Земеделската парламентарна група бе принудена сама да разреши на първо време този макар и принципен въпрос. Изхождайки от гледището на истинската демокрация и изхождайки от становището на народните интереси, тя се обяви против съществуването на ордените в България. Раздадените ордени у нас трябва да бъдат без друго изхвърлени, защото те израждат самия човек, на когото се дават, като създават в него тщеславие, самомнение, лекомислие, гордост и всевъзможни други пороци. (Ръкоплескания от опозицията) От друга страна те развращават, деморализират самите народи, а често предизвикват и крамоли. Най-сетне тези ордени са едно средство на българския дворец“ — а сега на комунистическите корифеи — „да се оглаждат с колкото се може по-голям кръг свои послушници. Такава аномалия не трябва да се търпи, особено в демократичните страни. Всички средства, с които се цели да бъде създавана тя, трябва без друго да се обсъждат от всички демократични организации.“

Спомняме си добре, че подобна статия бе написал тогава за ордените в „Работнически вестник“ Димитър Благоев, който решително се изказа против закона за ордена „Св. Кирил и Методи“ и всички ордени.

Не можах да намеря една колекция от „Работнически вестник“, за да ви цитирам тази статия. Ако е жив днес Димитър Благоев и погледне неговото болшинство народни представители как гърдите им са окичени с разни дрънкалки и тенески (Смях сред опозицията). Възражения от мнозинството, сигурно би ги осъдил, би ги покъсвал от гърдите им и би ги захвърлил. (Ръкоплескания от опозицията)

Тачо Даскалов (к): Недейте обижда така!

Недялко Атанасов (ЗНП): Искате да символизирате и отбележите партийните заслуги на своите дейтели? Не ви ли стигат вашите словесни изобретения като ударник, бригадир, командир, партиз, областен водач, народен генерал, вожд? Туряйте си ги колкото искате.

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Недялко Атанасов (ЗНП): Вместо това, вие не виждате, че закатите символите на провления монархизъм. Ордените са символи на провления монархизъм. (Ръкоплескания от опозицията) Вижда се, че ви е завлякла тщеславната слабост на миналите величия за украсени гърди с ордени, червени генералски лампази, тържества и паради — неща, които са били най-жестоко критикувани и отричани от комунистическите дейтели, днешни управници на България.

Един от мнозинството: Не хващат място твоите приказки, бай Недялко!

Недялко Атанасов (ЗНП): Ето защо общият кредит за лични и външни разходи, възлизаш на цифра 37.910.000 лв., не намира никакво оправдание в един бюджет на комунистическото правителство.

Един от мнозинството: Не хваща тая работа, бай Недялко!

Недялко Атанасов (ЗНП): Кредитът от 258.807.000 лв. за Народното събрание бихме гласували само при едно условие: да се разпусне това Велико народно събрание (Смех смях всред мнозинството) и се произведат абсолютно свободни избори: без побой, без убийства, без фалшификации, без морални насилия, за да се получи истинско отражение на народната воля.

Райко Дамянов (к): Ако го разтуриме, няма да видите друго Народно събрание!

Недялко Атанасов (ЗНП): Сегашното Велико народно събрание, от сцените в него се вижда, представлява яростта, злобата и еднапартийната воля на комунистите. Начините, по които се произведоха изборите за Великото народно събрание, са същите на котерийно-политическите партии в миналото. Те бяха изключително насочени срещу масите на Българския земеделски народен съюз, както в миналото.

Един от мнозинството: Значи, вие се отказвате от ордените?

Друг от мнозинството: Във всички демократични страни има ордени.

Един от мнозинството: А ако ви изпъдм!

Недялко Атанасов (ЗНП): Така ме изпъди и цар Борис, както искате вие. Но народът не ще ме изпъди.

Райко Дамянов (к): Цар Борис не гони, както гони народът! Затуй писа на Цар Борис, защото те изпъди.

Недялко Атанасов (ЗНП): За кредитите на Министерския съвет не бих нищо отбелязал, защото цифрата е малка — кръгло 12.000.000 лв. Но друго се крие зад него и зад онези министерски кредити, пръснати по разните министерства. Узаконава се бюджетно и се поддържа един финансов парадокс: малки финансови източници, а голям министерски състав — „На гол корем кобур пицови“! (Смех всред опозицията)

Поддържа се един с нищо неоправдан лукс от 20 министри: министър-председател, 15 редовни министри, 3 министри без портфейл и един с ранг министър — председателят на Върховния стопански съвет. За Бога, в коя малка държава има това чудо — на 7 милиона население 20 министри с автомобилите им, с безотчетните им, със секретарите им, със секретарките им, с охраната им и пр. Това е едно безумно разсипничество.

Райко Дамянов (к): Вашите приятели в Гърция имат 40 министри!

Недялко Атанасов (ЗНП): Независимо от това, в Министерския съвет има лица с очегидна некадърност, на които се отнеха министерствата им, за да не бъде тежък етапът за пълна ликвидация — на тях и на партийните им групи — като ги оставиха министри без портфейли. Министерският съвет не е прют за некадърници. (Ръкоплескания от опозицията)

Един от мнозинството: И Никола Петков беше министър без портфейл.

Недялко Атанасов (ЗНП): Министър, който не може да запази министерския си портфейл, или най-малко да вземе други, явно е, че той е некадърен за нищо и стойното му в кабинета е провокация към народа. Министър без портфейл, според една остроумна народна шега, е „Пъдар на обран бостан, оставено плашило, от което и свраките не се плашат.“ (Смех и ръкоплескания от опозицията)

Един от мнозинството: На Никола Петков го кажете.

Друг от мнозинството: Ами и Никола Петков беше такъв министър.

Недялко Атанасов (ЗНП): Той затуй напусна — защото намеря, че е безполезно да стои там.

Какво да кажем за Върховния стопански съвет и неговия председател с ранг министър?

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Недялко Атанасов (ЗНП): Кредитът трябва изцяло да се зачертае и се възложи на стопанските министри, както в миналото беше възложена грижата за преустройство на народното стопанство. И без друго неговият сегашен председател е отречен от комисията, която разглежда неговия стопански план, и му взе почти всички повсякани от него права и прерогативи, т. е. взе му камшика.

А пък поради неговите неиздържани публични глутолствувания в пакост на българските интереси, този народен генерал бе отречен в Анкетната комисия при Организацията на обединените народи преди няколко дни от официалния представител на България делегатът Кулишев, който заяви, че генерал Добри Терпешев няма качеството със своите публични речи да ангажира България ни във външната, ни във външната политика. Питам министър-председателя: защо държи такъв министър, който не мисли върху онова, което говори?

Били са времена на безотговорни говорения и действия, но такава като днешните никога не са били.

Кредитът за министрите трябва да се сведе до кредит за 10-12 министри.

Един от мнозинството: Само през твоето време е било добро!

Недялко Атанасов (ЗНП): Другото е с нищо неоправдано прехосване.

От името на земеделската парламентарна група заявявам, че на такава върховна власт кредит не даваме. (Ръкоплескания от опозицията)

Председателстващ Петър Каменов: Има думата подпредседателят на Министерския съвет г-н Александър Оббов.

Министър Александър Оббов: (От трибуната. Посрещнат с продължителни и бурни ръкоплескания и ставане на крака от народните представители от мнозинството) Г-да народни представители! Повярвайте ми, че ако бих прочел в един вестник като статия, като историческо изложение казаното от г-н Недялко Атанасов, щях да го отмина, без да си направя труда да му отговарям. Но понеже отправените тук в Парламента негови думи бяха казани в мое присъствие, виждам се задължен по този повод да направя някои и други забележки.

Има един общественици у нас, които действително и до ден днешен продължават да се чудят, защо някога, като са заемали една позиция, не са се харесали на хората, а защо друг път, когато са заемали другата позиция, пак не са се харесвали на хората. И до ден днешен не могат да си намерят отговор на този въпрос.

Както чухте, тезата на г-н Недялко Атанасов е следната: „Когато аз стоя на комунистическа позиция, г-н Александър Оббов беше против комунистите; когато Александър Оббов е с комунистите, аз съм против комунистите.“ И пак аз съм крив! (Силен смях и ръкоплескания в сред мнозинството)

Един от опозицията: Никога Недялко Атанасов не е бил против комунистите.

Министър Александър Оббов: Излиза тук, че целият майтап е следният: ние сме два антипода с него и цялата игра е, кой от нас двамата е прав: аз или той? Той ли е сгрешил, аз ли съм сгрешил?

Тая работа нямаме абсолютно никаква връзка с бюджета.

Ако е въпрос ние сдружените земеделци да се позоваваме винаги на Александър Стамболийски, то поне ние трябва да дадем доказателство, че сме взели пример от него и следваме неговия път, защото за нас той е един модел. Но в нашия живот не са приказките, а делата, които показват, дали действително ние сме следвали пътя и делата на Александър Стамболийски.

Имало е и има много хора в редовете на Земеделския съюз, по-скоро в редовете на земеделското движение, които, макар и да седят там и да държат, дето сте казва, евангелието в ръцете си, по своите дела не са втърпе в Земеделския съюз, затова защото за да следваш една политическа организация, нейния път, трябва да изхождаш от интересите ѝ и от интересите на тия, които тя представлява. Ако ти се ръководиш изключително само от своите интереси, неизбежно ще попаднеш в същите тия смешни положения, в които изпадна и г-н Недялко Атанасов. (Ръкоплескания от мнозинството)

Ако Недялко Атанасов се въодушевяваше от републиканските идеи на Стамболийски, трябваше да бъде последователен и да останеше винаги на същите позиции, на които остана Стамболийски. Защо трябваше Недялко Атанасов да гише на Любомир Лулчев, да се предлага жертва за спасяване на българската династия? (Силен смях и ръкоплескания в сред мнозинството) Вярно е, че ние не малко пъти с Недялко Атанасов не сме били на една линия. Аз ще му припомня този случай, когато той с зет си дойде да ме каляса, за да влезе в кабинета на Муравиев, рано сутринта в 6 часа, с думите: „Хайде честито, здраве, ние сме министри!“ (Силен смях и ръкоплескания в сред мнозинството)

Един от мнозинството: Вярно ли е бе, бай Недялко?

Министър Александър Оббов: Без да им давам обяснения, в разстояние на четири часа аз ги изслушах, него и красноречивия му зет, и им отговорих само едно: Не съм кандидат за министър. Не желая да бъда министър. След 4-часово убеждаване, най-после ми отворих пътя да си отида, защото ме държеха необлечен в разстояние на тези 4 часа. Ако те бяха последователи на Стамболийски — тук е свидетел и Никола Петков — нямаше зад гърба на Никола Петков и на мене Христо Стоянов от негово име да води преговори с регента генерал Михов, да влезем ние четирима в правителството тогава на Багрянов, за да спасяваме България! (Възгласи „О-о-о!“ и оживление в сред мнозинството)

Христо Стоянов (ЗНП): Г-н Александър Оббов! Моля Ви се! Аз бях повикан от регентите, за да изкажа становището на Земеделския съюз, становищията на организацията, което беше отрицателно срещу всяко участие във властта. Бъдете добросъвестен. (Възгласи от мнозинството)

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Христо Стоянов (ЗНП): Това беше един исторически момент и ще кажа, че е срамно един подпредседател на Министерския съвет да не казва истината. (Ръкоплескания от опозицията)

Един от мнозинството: Я кажи ти нещо за 9 юни.

Министър Александър Оббов: Но, г-да, как аз съм разбирал нещата и как ги е разбирал г-н Недялко Атанасов? Заслужава да бъде чуто от Народното събрание един пример на обществена безпринципност у някои общественици, които са готови да служат на всяка клуза, стига в даден момент тя да бъде лично за тях, полехните пресметания, изгодна.

Случаи с поканата да влезем в кабинета на Муравиев. Поканата на г-н Недялко Атанасов бе последвана след това от втора и трета, додето най-после аз бях взет от къщата си от сегашния наш другар народен представител Георги Попиванов. Аз на третата поканата отговорих: защо ме каните Вие, а не ме кани човекът, който има мандата? Тия думи са били претържувани от г-н Муравиев като резултат на обида от моя страна, че аз лично не съм бил поканен от г-н Муравиев да вляза в кабинета му. И когато г-н Гичев ме повика специално да се извинява за това, че то не е подождаване, ами поради многото заостот на г-н Муравиев, че аз трябва да извинявам и че не бива на това да обръщам внимание, аз отговорих: не

затова аз казах тия думи, а защото е прието, когато се съставя правителство, само оня, който има мандата, да иска обяснение и само нему да се казват съображенията, по които се влиза или не се влиза в дадено правителство.

В присъствието на г-н Георги Попиванов аз казах на Гичев: за да ти дам доказателство, че аз никога не съм правил политика на личен престиж и че за мен участието в едно управление е много сериозна, много отговорна работа, ще он позволя да ти задам няколко въпроса от стотината евентуални въпроси, които бих задам на самия г-н Муравиев. Аз имам право само на нему да задам тия въпроси и смятам, че само той е в състояние да ми даде отговор на тия въпроси.

Първо, вие не сте една демократическа партия; вие сте една шефска партия. Вие, г-н Гичев, сте първи, Вергил Димов — втори, а Муравиев — трети. Искам да ми отговорите, защо третият получава мандат за съставяне на кабинет, а не първият? Вие, г-н Гичев, на този въпрос не можете да ми отговорите и няма да ми отговорите. А аз в този факт преди всичко виждам вече една порочност на този мандат.

Второ, истина ли е, че мандатът на Муравиев е ограничен, т. е. — едно правителство от комунисти на дясно? Искам да зная съобразен ли е този мандат с положението на Земеделския съюз? По мое схващане земеделците никога не бива да получават ограничени мандати, а още по-малко днес, когато вие се наричате правителство за спасяването на България. И питам: при тая международна обстановка и при тая вътрешна обстановка, как вие можете да управлявате без участието на комунистите? Ето и на този въпрос вие, г-н Гичев, не сте в състояние да ми отговорите и няма да желаете да дадете отговор.

Трето, кажете ми, г-н Гичев, г-н Муравиев дава ли си сметка, съзнава ли, че със своята последна реч г-н Багрянов не откри министърска криза, а откри държавна криза, регентска криза? Той се оплака, че не е могъл да направи нищо, затова защото регентите са му пречили. И аз искам да зная, г-н Муравиев, който приема този мандат, има ли мандат да разчисти преди всичко с тия регенти или със своята си отговорност желае да покрие тяхната отговорност.

Недялко Атанасов (ЗНП): Пуснете го от затвора, за да Ви отговори.

Министър Александър Оббов: И на този въпрос Вие, г-н Гичев, няма да можете да ми дадете отговор и няма да желаете да ми дадете отговор.

И четвърто — но в това време на г-н Гичев постепенно-постепенно, гдето се казва, му се спуска мехурът и издъхваше като пробит мехур — аз му казах, като го потупвах по рамото: тежка е царската корона, Димитре! Ние си играем с главите. Най-малкото — ето пред носа на всички ни обезоръжаваните немски войници от Багряновото правителство се товарят и силом се изпращат в Германия. Това вече е достатъчно да опорочи тоя кабинет.

Да не разправам повече подробности по тази работа. Ето моето схващане, за да откажа да вляза в кабинета на Муравиев. Но нека г-н Недялко Атанасов да каже: имал ли е поне това съзнание, дали е схващал международната и вътрешната обстановка, и какво е определило неговото желание, щото аз, той и Христо Стоянов да влезем в кабинета Муравиев. Аз имам пълното съзнание, че Муравиев ме е поканил в своя кабинет и ми е дал Недялко Атанасов и Христо Стоянов за другари, защото на тая Голгота трябва да има двама разбойника от двете ми страни. (Смях и ръкоплескания от мнозинството)

Христо Стоянов (ЗНП): Не е ли истина, че Недялко Атанасов отказа да стане министър в кабинета на Муравиев, защото Муравиев не се разбра с Работническата партия? Това е истината — Недялко Атанасов отказа.

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Министър Александър Оббов: Аз не станах министър. Вас искаха да Ви вземат министър. Аз бях канен да стана министър в кабинета на Муравиев и отказах. Аз бях канен и в кабинета на Багрянов, и там отказах. Но това е вече история. Аз нямам за задача да разправам цялата тази история. Аз си поставям само една задача — да дам възможност на г-да народните представители да влят защо г-н Недялко Атанасов греша — затова защото г-н Недялко Атанасов не изхожда в своите си действия от съображенията на организацията на българските земеделци, но винаги от свои лични съображения. А човек, който действа така, винаги ще греша. И г-н Недялко Атанасов не само сега греша, но той е грешил винаги и ще продължава да греша. (Ръкоплескания от мнозинството)

След връщането ми в България от емиграция през 1937 г. аз си поставих една единствена задача — да обединя разпокъсаните сили на земеделското движение. И навсякъде аз тръбех едно: че е извънредно важно за интересите на страната и от гледище на международната и на вътрешната политика, ако в този събносен ден земеделското движение отново стъпи на политическата арена с цялата си своя числена мощ. Аз на всички другари обясних, че ще има една огромна разлика между събитията от 1918 г. и тия от 1944 г. В 1918 г. катастрофата на България дойде при един парламентарен режим, при съществуващи и добре изградени политически партии, при това при много по-малко комплицирано международно положение, както и вътрешно, а плюс това редом с земеделската организация стоеше огромният авторитет на Александър Стамболийски, който сам тежеше толкова, колкото и целият Земеделски съюз. А в събитията, които ще дойдат неизбежно от намесата ни в бъдещата война, която иде, от новата катастрофа, от новата 1918 г., която ще дойде, Земеделският съюз ще се намери, гдето се казва, несъществуващ, при липсата на политически партии в страната и при липсата на парламентарен режим, при едно по-комплицирано

международно и вътрешно положение и при това без да има Стамболийски, без да има един морален авторитет в нашата организация, който не само да обедини, но и да бъде готов да поеме своята част от тежкото политическо наследство, което ще остане на България.

Но тия приятели, които много плачат за единството на земеделското движение, не искаха да чуят. И аз съм длъжен да съобща един факт, който е твърде характерен за начина, по който разсъждават известни хора в земеделското движение.

На 6 септември, три дни преди преирата на 9 септември, във вилата на Лазар Поповски в Овча купел за последен път направих предложение да се постигне единство в земеделското движение. И тогава знаете ли какво ми отговориха? — „Само ти още приемаш в къщата си Недялко Атанасов и Христо Стоянов“. А виждате ли къде са днес Недялко Атанасов и Христо Стоянов. (Ръкоплескания от мнозинството)

Аз съм се ръководел в цялата моя обществена дейност само от един принцип: интересите на българския селянин, интересите на Земеделския съюз, интересите на България. (Ръкоплескания от мнозинството) Може да бъде истински общественик — повтарял съм го хиляди пъти, ще го кажа и тук — само оня, който може да победи преди всичко себе си, да няма нищо лично свое, да няма никакви лични амбиции и никакви лични интереси. (Ръкоплескания от мнозинството. Възгласи от опозицията)

Ако Вие (към едното от опозицията) смятате, че сте повече републиканци от мен, ще станете смешен.

Един от опозицията: Ангел Карагюзов ще каже колко си републиканец.

Министър Александър Оббов: Защото аз участвах в земеделското движение от 1904 г. и съм бил непрекъснато в неговия ръководен изпълнителен комитет, в неговото постоянно присъствие от 1908 г. до падането на Стамболийски. (Ръкоплескания от мнозинството)

Един от опозицията: Кажете нещо за Драганов, царския лакей.

Министър Александър Оббов: Следователно всички позиции, които Земеделският съюз през това време е заемал, са резултат и на моята дейност. Те са позиции, които аз съм заемал заедно със Стамболийски. И когато вие говорите, че Стамболийски е заемал такава или друга позиция, че е имал такава или онакова изказване, трябва да признаете, че тези позиции, тези изказвания са били на Земеделския съюз в лицето на неговото ръководство. И следователно не е делима борбата, за да кажете: това принадлежи на Стамболийски, това принадлежи на другите. То принадлежеше на целия Земеделски съюз.

Аз трябва да подчертая този отграден факт за поука на всички. Когато във Великото народно събрание земеделската парламентарна група от 75 души реши да оскарда цар Фердинанд ако той се реши да дойде да открие Великото народно събрание, и се взема решение, шото да се запази това в тайна, 75 души скромни, прости селяни го запазили в тайна, не се намери нито един предател. (Ръкоплескания от мнозинството)

Един от опозицията: 56 души бяха.

Министър Александър Оббов: Трябва още много да желаем в изграждането на великата земеделска организация, за да могат българските селяни действително да очакват и някакъв реален резултат от техните борби, от техните напъни. Но аз смятам, че за да се дойде до този край, до един такъв резултат, действително ще трябва и мнозина от нас, такива, които никога не са имали прав път, но чийто път е бил винаги крив, или които са играли ролята на криво колело, за което никога няма прав път в живота, ...

Един от опозицията: Ти си от тях.

Министър Александър Оббов: ... трябва да изчезнат от политическата сцена.

Недялко Атанасов (ЗНП): (Казва нещо)

Министър Александър Оббов: Аз не разбирам защо тази стара личица г-н Недялко Атанасов трябваше по един такъв въпрос, какъвто е бюджетът на Върховното правителство, да разправя кой от нас двама на каква позиция е бил. Аз съжалявам, че той стана причина, за да взема думата по един такъв въпрос и да кажа тежки думи.

Петър Сърбински (ЗНП): (Казва нещо)

Министър Александър Оббов: Престанете да приказвате за Стамболийски, защото Вие не познавате Стамболийски. Стамболийски е олицетворение на духа и на идеалите на българския селянин. (Ръкоплескания от мнозинството)

Петър Сърбински (ЗНП): А Оббов?

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Министър Александър Оббов: Стамболийски няма нищо свое. Оня, който ще разглежда Стамболийски, трябва да го разглежда като възплъщение на цялата земеделска организация. Така трябва да разглеждаме Стамболийски.

Един от мнозинството: Той нямаше нужда от два земеделски съюза.

Министър Александър Оббов: Та аз съжалявам, че по този повод трябваше да взема думата. Но от думите на Недялко Атанасов, дотолкова доколкото те тангират, доколкото се отнасят до бюджета на Върховното правителство, трябва да направя едно заключение. Въпреки това, че те (Сочни опозицията) казаха, че няма да го гласуват по един крайно ксеничен мотив, аз смятам, че Вели-

кото народно събрание, за да отговори на г-н Недялко Атанасов, ще го гласува както и досега, с пълно единодушие. (Ръкоплескания от мнозинството)

Председателстващ Петър Каменов: Има думата народният представител Иван Андреев.

Иван Андреев (к): (От трибуната. Посрещнат с ръкоплескания от мнозинството) Г-да народни представители! В моя план днес не беше да държа реч. Аз обаче съм предизвикан от моя бивш и стар приятел Недялко Атанасов да взема думата. Аз съм войник от 41 години на Комунистическата партия и като неми редник излизам тогава, когато е необходимо, когато е нужно с перо, колкото мога, когато е нужно с оръжие и когато е нужно с думи, с реч. Последното средство аз ще употребя тази вечер срещу едни, който се е оказал ясно като народен враг — г-н Недялко Атанасов. Обстоятелството, че аз съм почти единственият останал жив член на местния революционен комитет в Михайловград на великото Септемврийско въстание от 1923 г., в обстоятелството, че бях доста години емигрант и работех с Недялко Атанасов и Христо Стоянов няколко години заедно, ми дава възможност да зная историческата истина и да я изнеса пред вас такава, каквато е.

Великото Септемврийско въстание под политическото ръководство на другаря Георги Димитров и на другаря Васил Койларов и под военното ръководство на Гаврил Генов, другаря Георги Дамянов, Зафир Попов и др., завърши с поражение. Ние бяхме принудени да напуснем нашата страна. Ние трябваше да преорганизираме кадрите, които бяха в Югославия, и да се готвим за едно ново въстание в 1924 г. Но сведения идваха откъдето, че нашите хора врагът ги сразява: че едноронтовците земеделци врагът ги изгубва тоже. Една от нашите големи задачи беше да спасим останалите живи кадри. Трябваше да подчертая пред вас, че тази важна задача за Варчанския окръг беше възложена тогава на запаления поручик от армията, сега генерал-лейтенант Иван Атанасов Кинов. Ето този човек съумя със своето геройство да изтегли от нашия край всички борци и да ги прехвърли в течение на няколко месеца на югославянска територия. Нашата задача беше, както казах, да изваждаме и едноронтовци. И нашата партия си постави за задача да изтегли, за да не загинат в затвора или за да не бъдат убити, и Недялко Атанасов и Христо Стоянов. Това е истината. И успя. Големият герой Владимир Зографов, който загина по-късно към Сливен, заедно с войника генерал Иван Тудешков, ги спаси. И те държаха реч в Цариград и дадоха клетва, че ще служат верно на българския народ до пълната му победа. Колко верно са служили, се вижда сега — ето къде се намират те. („Позор!“ и ръкоплескания от мнозинството)

По тяхното държане в Югославия. Истината е, че те се държаха сравнително Коста Тодоров много по-добре, че те бяха в един фронт с нас и че това, което можеха да правят отначало, в 1925, 1926, 1927 и донякъде в 1928 г., те го правеха. Това е истината.

Един от опозицията: Кажете за Коста Тодоров.

Иван Андреев (к): Ще кажа и за Коста Тодоров. — Но те не трябва и много да си въобразяват, че кой знае какво чудо са направили. Нашата главна задача, която аз бях натоварен да изпълнявам, след като стана невъзможно стоенето на другарите Фердинанд Козовски, Георги Дамянов, Гавраил Генов, Георги Михайлов и др., се изпълняваше главно по други линии. Безпартийни хора, които обичаха Комунистическата партия, помагаша и ни прехвърляха откъдето хора, които се спасяваха, печатахме каквото можехме, и го връщахме вътре в страната. Това е до 1928 г.

В 1928 г. едно колебание се забеляза у тях. Това е историческата истина. В есента на 1928 г. аз научих от сигурни източници, че те са се поколебали, че те нямат вяра в единния фронт и че търсят други средства за вземането на властта вътре в страната. Това не бяха комунисти, които да виждат в перспектива разширящите се събития, и ние нямаше особени причини да им се сърдим. Не можахме те. Аз имах положителни, проверени сведения. Аз мога да ви кажа и името — това беше нашият приятел Драгича Милованович, който ми даде сведения за това, което вие вършите вътре. Вие знаете, че ние вече в 1924 г. изоставихме курса на въоръженото въстание по международни вътрешни причини и взехме курса на масовите борби. Ето до 1928 г. те държаха за него.

В 1928 г. аз научих положително, както ви казвам, че те са смятали, че може чрез един преврат да вземат властта и почват преговори. Драгича Милованович и другите там, които се въртяха около вас, ми съобщиха, че вие сте влезли в преговори вътре с някакви военни, че сте им дали имената, списъка на някакви си генерал Попов, полковник не зная кой си и пр. и пр. и че те готвели един преврат вътре в страната. В този момент, когато народът не се беше отпържил от ударите на Септемврийското въстание, когато организациите не бяха още здраво застанали на краката си, беше наистина една провокация, да готвите един преврат — или въстание може би сте го наричали — това е грешка, голяма грешка.

Истина е, че вие бяхте финансирани за това ваше предприемане. Истина е също, че агентите, които превеждаха парите вътре, се оказа, че не са предавали сумите. Ето това е истината. Истина е също и това, че вие сте се опитали чрез г-н Недялко Атанасов да пренесете пари и ви заловиха в Цариград и бяхте принудени на колена да се молите на Ляпчев да ви върне парите. И той направи това. Ето, вие изменихте в този момент, поколебавте се.

Недялко Атанасов (ЗНП): Има много милиони тук!

Иван Андреев (к): Недей се документира. Аз държа, аз ще оставя документи. Обещавам ти тържествено.

Недялко Атанасов (ЗНП): Добре.

Иван Андреев (к): Все си дал разписници там. Ти помниш тази работа.

Недялко Атанасов (зНП): Добре.

Иван Андреев (к): Има ги. Властта е в ръцете на народа.

Христо Стоянов (зНП): По наше и ваше решение не се ли създаде народният блок, който победи Ляпчевия режим? Това измина на курса на политиката ли е? Заедно с вас — за извоюване народната победа в изборите?

Иван Андреев (к): Истината е, че вие се разколебахте, огънахте се. А че вие се огънахте, показва и това, което направихте след вашето завръщане — аз минавам по-нататък, след вашето завръщане — което показва, какви позиции сте държали в Югославия преди да се завърнете. Вие се завърнахте и на вас оставаше да вземете една от двете линии: или да останете верни на българския народ със страх да бъдете преследвани, или да наметнете тогата на невинността и да вземете една позиция на неутралитет, и вие не да отчайвате народа. Вие можехте другата позиция да хванете, здравата — да влезете във връзка с Комунистическата партия, която водеше борба. Аз още не вярвах, че сте направили това, което направихте. Аз влязох във връзка с моите другари от София. Те ме предупредиха и ми казаха: „Твърде голяма гаранция даваш за тях“. Защо? Те знаят по-добре, вие знаете тоже по-добре. Вие в това време се финансирахте пак от една сеседна държава. Това е вярно, защото този, който ви посече пари от ладията на тази държава, е жив и днес, и ще установи тази работа.

Един от опозицията: Лъжа е!

Иван Андреев (к): Лесно е да се каже „Лъжа!“ Бай Георги Йорданов, който тоже беше вътре в тази команда ще ви изоближи. Аз все още вярвах. Оказа се после положително, че Недялко Атанасов е загизил здраво надясно, което ви показва и писмото до Лулчев. Лулчев, ако се не лъжа, е братовчед на г-н Коста Лулчев — поне така дочувам — и случайно намерил място и среда.

Недялко Атанасов (зНП): Нищо не можем да схванем от това писмо. То е написано на чешки и български.

Иван Андреев (к): То е хубаво написано. То се чете тук.

Недялко Атанасов (зНП): Ако имаше нещо, Държавната сигурност можеше!...

Иван Андреев (к): Вие търсихте начини и средства да не ви безпокои никой и климнатехте надясно решително.

Аз съжалявам, че трябва да кажа и за г-н Христо Стоянов, който все още смята, че е по-изправен от Недялко Атанасов и в емиграцията и тук. Но може да греша. Но едно обстоятелство, г-да народни представители и г-жи народни представители, ме силно разтревожи. Знае се, носи се слух, говори се, като проверено в нашите среди, че ти не си чист, Христо, не си чист с бунта на полка в Шумен. И ако това се окаже вярно, и ако една анкета установи, че това е вярно, ти си скъсал веднаж за винаги с народа. А ако това не е вярно, имаш възможност да се върнеш към народа.

Христо Стоянов (зНП): Министърът на войната, който знае цялата преписка, да ви каже, че аз бях болен в Шумен и нищо не знаех. Има съд, който се произнесе и установи, че никой от земеделската организация няма нищо общо с този бунт. Аз моля министъра на войната да каже истината.

Иван Андреев (к): Аз поставих условие. Аз казах: ако се установи, че ти си забъркан в тази каша, ти си скъсал веднаж завинаги с българския народ, защото в този момент, когато ние готвим армията да се бие и да спаси страната, в този момент да се създават бунтове — това значи, че не си бил никак на чисто в отношенията си с българския народ и с борбата за демокрация вътре в страната.

По-нататък. Още по-ясно показва вашата работа тук следното. Вие имате възможност след 9 септември да се ориентирате. Ние ценехме вашите заслуги. Аз ги ценя и днес. Аз дори ги издигнах и моите другари ме предупредиха. И те — извинявам се — излязоха прави. Те казаха: „Те са нататък, прекрачили надясно, от другата страна на барикадата“, което се оказа действително вярно след 9 септември. Аз следях статиите на вас двамата най-редовно. Ти, Христо, държиш едно поведение, кое как горе-долу, а бай Недялко се оказва като един враг на комунизма, враг на Отечествения фронт и следователно враг и на българския народ. И такъв си остана. (Ръкоплескания от мнозинството) И не е случайно, гдето вие се намирате на едно място с враговете на българския народ от 9 юни: Коста Лулчев, Христо Пунев, Копринков и tutti quanti. Това са врагове на българския народ последователно, в течение на толкова години. Ще намеря аз на Коста Лулчев писанията през всички времена и брошурите, и ще ги видите вие.

Недялко Атанасов (зНП): Тези от 9 юни са сега министри.

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Иван Андреев (к): Зная те аз тебе, много добре те зная! Помня те! Изчезна като метеор от емиграцията и дойде да се наместиш и да направиш тлъсти телеса. Виждам те!

Днес вие се намирате на една редица с тия, които подпомагнаха убиването на Стамболийски и участваха дълго време в управлението.

Митю Седев (зНП): Те са на министерската маса. Какво приказваш?

Иван Андреев (к): Герой! Нарисуваха те оная вечер. Нямаш думата. То е недоразумение, че се намирате тук, в Народното съ-

брание. Ето вашата грешка. Всеки друг може, но вие, които се борихте заедно толкова години с нас, вие да се намерите заедно с тия господа на едно място, да се намерите също заедно с Никола Петков! Никола Петков е открит и явен враг на българския народ. Той е защитник на фашизма и по положение, и по идеология. И вие дойдохте в едно положение да ви храни идеологически и да бъде ваш вожд, ваш патрон Никола Петков. Позор! (Ръкоплескания от мнозинството)

Аз не говоря за другите участници в опозицията, между които безспорно има хора, които сигурно ще се оправят, защото аз вода разговори с тях.

Кочо Бонев (зНП): (Възразява нещо)

Иван Андреев (к): Виждам, ти си непоправим. И дебела глава си. И ще си останеш какъвто си. Непоправим си ти и не познаваш борбата. Ти си един продавач на дребно и мозъкът ти е дребен. Седи там, махзарник такъв! Чутора такава!

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Иван Андреев (к): Господата отдавна живеяха доскоро с мисълта — и още не са я напуснали — за една нова деветоюнския борба. Какво значи това, което г-н Коев извърши и за което се намира на цимента? Какво значи това, което каза оная вечер един — аз ви привличам, другари народни представители, вниманието върху това, в шума може би пропуснахте — в изказванията си, този Попов Киро?

Един от мнозинството: Провокацията.

Иван Андреев (к): Провокация ли е? Така излезе. Ето обърнете внимание: ози готви военната подготовка, а такива като Киров и се изказват тук и подават ръцете си на Мушанов и на Гиргинов. Той осбди Земеделския съюз, че е рязъл бради и че не бил поствил правилно. А констатациите са, че не бради, а глави трябваше да отреже. („Вярно!“ и ръкоплескания от мнозинството) Встанете! Деветоюнски преврат! Ето накъде се движите вие. И убеден съм, че Коста...

Един от опозицията: Ти на 9 юни къде беше?

Иван Андреев (к): Аз съм бил на 9 юни там, където трябваше да бъда — в Михайловград. И ако вашите хора — това е историческата истина — не бяха бягали и ние взехме оръжието от техните ръце, а те се пръснаха като зайци, встанието щеше да избухне и там, както и в Плевен. Това е истината. Герои като Георги Михайлов, като Фердинанд Козовски (Ръкоплескания от мнозинството) — това са хора, които вдигнаха въстание и взеха властта в Оряховска околия. И ние бяхме готови да я вземем. Грешки са правени досега.

Кочо Бонев (зНП): От земеделската република избяга.

Иван Андреев (к): Ще кажа и за нея.

Кочо Бонев (зНП): (Казва нещо)

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Иван Андреев (к): Безсрамник си ти! Никакъв герой не си ти. Ето, значи, по този път ние сме се борили. Тук също така се приписват заслуги за спасяването на др. Георги Димитров и на др. Васил Коларов. Аз трябва да ви кажа следното. Независимо от това, което др. Георги Димитров каза в обясненията си с г-н Георги Йорданов, трябва да ви кажа, че международното положение и го-специално положението на Балканите беше такова, че благоприятствуваше нашето минаване на югославянска територия. Това е истината. Сръбското правителство, сръбската власт се страхуваше от реваншистското намерение и подготовката на българската буржоазия и безспорно при това положение тя не можеше да не ни приеме. Независимо от това, заслугите на др. Димитров бяха големи. Той спаси много хора. Той спаси и така наречения Светозар Петрович, който напусна поста помощник-министър на земеделието и се отдале на наша служба 5—6 години, защото ние от Михайловград, познавайки го, писахме, и другари Димитров направи всичко възможно да го освободи и да го изпрати да го запазим ние. Ето това е, което помогна, а не разни глупави приказки, че Замфир Филипов и не знам какви tutti quanti са застъпили и били спасили.

Кочо Бонев (зНП): Историческа истина ли е това?

Иван Андреев (к): Да, историческа истина. Историческа истина е това, което казвам. Но нямам мозък за историческата истина. Пръзна глава си ти, дърдорко! Жестикულიраш като един робот и свършена работа, Това си ти!

Кочо Бонев (зНП): Септемврийското въстание беше селско-земеделско въстание.

Иван Андреев (к): Септемврийското въстание какво е било, аз зная по-добре от тебе, защото зная състава му и защото съм един от неговите скромни ръководители. Не си ти, който си продавал газ на дребно по това време, който ще преценяваш Септемврийското въстание.

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Георги Михайлов Добрев (к): Нито един от вас не е бил септемврийски въстаник. Разбра ли, Варел!

Кочо Бонев (зНП): Ти си смени името. Вместо Георги Михайлов, стана Трифон Бакчийски.

Иван Андреев (к): Запомнете още един път, че отношенията на Никола Петков тук към др. Георги Димитров и един от големите водачи на Комунистическата партия др. Вълко Червенков са отношения чисто фашистки. Той казва, когато му дойде нагода, че той

бил героят, който бил седял тук, а другарите Георги Димитров и Вълко Червенков били избягали. Другари! Ние сме борци, ние се спасихме едва една незначителна част от ятагана на убийците, на Александър Цанковите шайки. Това сме ние. А те, николапетковци, седяха тук, ядеха, пиеха, водеха зони. В Париж идваше. Аз бих там по това време три години и нещо, в подземни работех, а той живееше по кабаретата и т. н. Това е Никола Петков. Това е тоя герой! (Ръкоплескания от мнозинството) Той се финансираше от една държава там за това, за да издава едно глупаво списание и да плаща десетки хиляди хонорар за скърпени статии в „Народ и Земя“. И следователно нашите герои са виновни, че не са чакали, фашистите! Точно това поддържаха. Те обвиняваха нашите хора, че си избягали, че се спасили. И казват: ако не бяхте избягали ние, нямаше народът да бъде в такова положение. Ето тая е позицията на Никола Петков.

Иван Костов (ЗНП): Значи, вие отричате нашата борба?

Иван Андреев (к): Твоята борба е известна вече тук. Знае се каква е.

Иван Костов (ЗНП) Каква е?

Иван Андреев (к): Казаха ти няколко души. Ти нали се казваш Иван Костов? Известен си на милицията — известна е твоята, борба долу. Казаха ти какъв си герой ти. Осъждат те и приятелите ти, и не са съгласни с ролята, която играеш там.

Другари народни представители и другари народни представители! Това е истината — която аз казвам и която е установена. Ако някой се нуждае от още проверки, ние ще ги направим.

Отечественият фронт е изграден. Единството между земеделците и комунистите, радикалите, социалдемократите и звенарите е здраво. Не си въобразявайте, че ще можете с някакъв удар да възстановите положението и да върнете властта на тия, за които толкова време и така последователно плачете постоянно. Задачата на Отечествения фронт е ясна. Ние ще продължим делото, на което служим, делото на българския народ. (Ръкоплескания от мнозинството) Ние ще гласуваме бюджета. Ние имаме министър, който защитава отлично всички бюджети и прави чест на отечественофронтската власт — др. Иван Стефанов. Той ще направи своите възражения по отношение възраженията, които направи Недялко Атанасов.

Ние ще гласуваме бюджета. (Ръкоплескания от мнозинството)

Председателстващ Петър Каменов: Давам 15 минути отпих. (След отпиха)

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни) Заседанието продължава. Има думата народният представител Димитър Цветков.

Димитър Цветков (ЗНП): (От трибуната) Уважаеми г-жи и г-да народни представители! Пред нас е сложен на разглеждане бюджетът на Върховното правителство, т. е. на върховните органи на държавната власт, каквито са: Председателството на народната република, Народното събрание, Министерският съвет, Върховният административен съд, и придадените към тях изпълнителни органи, каквито са: Върховният стопански съвет, Дирекцията на цените, Българската академия на науките, Дирекцията на статистиката, Дирекцията на въздушните съобщения, Дирекцията на трудовата повинност.

Общият бюджет на Върховното правителство с придадените към него подведомствени и контролиращи от него изпълнителни органи възлиза на общата сума от 2,509,508,000 лв., или една значителна сума от общия бюджет на държавата за 1947 г. в размер на 56,350,000,000 лв., който се отнася до разходите на още 15 министерства и на придадените към Върховното правителство автономии: Дирекция на държавните дългове и Върховната и Областните съветни палати, които имат отделни бюджети.

Само от тия до тук обелязани данни ние трябва да подчертаем две важни обстоятелства:

Първо, извънредно усложнения държавен апарат със създаването на извънредно много на брой министерства, автономни дирекции и служби, които по наше разбиране създават не само финансови тежести за българския данкоплатец, но още и доста затруднения за администрирането на държавата и за уреждането на частно-производния сектор в развитието на нашето общежитие;

Второ, извънредно тежките разходи, които ще паднат върху и без това оголения български данкоплатец, върху нашия трудов народ, който стончески понася от дълги години последните на една пагубна и противонародна политика на бившите противонародни режими.

Тия констатации ни налагат без излишни страсти и никому непотребни догми сериозно да погледнем истината право в очите и да се помъчим да направим правилни изводи от действителността, защото върху нас ще падне утре и задължението — да се борим с други мъчнотии, произлизащи от мирния договор и неговите материални последици, които ние по необходимост ще следва с всички сили да отхвърлим, ако не искаме да поемем историческата отговорност за изграждането на българския народ.

Що се отнася до бюджета на Върховното правителство, нашето изказване ще се ограничи в рамките на общата политика на държавата, тъй като Върховното правителство е върховният орган на държавата, върху който е възложена тежката задача да определи основните принципи на управлението, на законодателството, на другите ръководства на изпълнителната власт, на представянето на държавата и запазването на народните институции.

Щом въпросът е поставен така, за да можем правилно да отговорим, дали основните начала, върху които днешното правителство гради своята политика, са съобразени с историческата повеля на момента и с интересите на българския народ, необходимо е тоя проблем да го разгледаме двояко:

Първо — положението на България такова, каквото е в действителност, като резултат на нейното историческо развитие, и

Второ — възможностите на народа, като историческа даденост, в зависимост от общите условия, при които живее, материални и духовни, и неговите интереси за самозапазване и съществуване.

По първия въпрос ние не трябва да скриваме нито от народа, нито от света, че нашето стопанско и финансово положение е тежко, за да не кажем плачевно, че поради тоя факт и въпреки социалната политика на държавата жизненото ниво на народа, на трудеца се човек е понижено; че възможностите на нашия народ за подигане жизненото ниво на човека в областта на материалната и духовната култура са ограничени до крайния минимум; че въпреки трудоспособността на нашия гражданин — земеделец, работник, занаятчия и т. н. — оустошенията през бившите фашистки режими са грамадни. България е ограбена страна и трудолюбивият български народ, който цели 500 години плаща данъци на азиатската турска сатрапия, очаква от демократичните народи в света справедливост и съчувствие, а не наказание.

Що се отнася до нас българите, нам ни предстои да употребим върховни усилия в две направления: братство в труда, както и в нищетата, и велико търпение за подобрене на нашето материално положение и за здравяване на нравствените начала, върху които трябва да почива общежитието.

Върховното правителство, т. е. Върховното ръководство на държавата, има историческото задължение да определи ясно и категорично основните начала на държавното управление, като се съобразява с народа, с неговите възможности и възможности, определени от настоящия стадий на неговото развитие, без да изпада в утопични заблуди и без да копира и насажда в българския народ догми и системи, чужди на българина изобито.

По наше разбиране, за да се определи народността и най-точно основното начало, върху което трябва да бъде изградена държавната политика, необходимо е обективно да бъдат установени в главни линии причините, външни и вътрешни, които са ни довели до това, което е днес, и, определяйки точно движещите сили в съотношения, да начертаям и съобразим онова, което трябва да бъде и ще бъде утре.

В тоя ред на мисли ние трябва преди всичко да утвърдим следните исторически факти:

Първо, че след 9 юни 1923 г. започна едно системно установяване на германския империализъм в България и на Балканския полуостров;

Второ, че заедно с установяване на германското икономическо могъщество в страната се заредиха противонародни правителства, въодушевлявани от системата на фашисткия тоталитаризъм, които бяха отречени от българския народ и се крепяха изключително от външни сили, представени в страната в лицето на монарха, подкрепени от военната камарилка;

Трето, че в изпълнение на тая програма на законодателния фашистки капитализъм в страната се провеждаше една политика на стопанско ограбване, на политическа гнет, на финансово разорение и социална несправедливост, чиито цели бяха ясни:

а) чрез стопанско ограбване да се постави страната в икономическа зависимост, а гражданинът — в икономическо безсилие за съпротива на режима;

б) чрез политическия гнет да се пречупи волята на свободнотолюбив български народ и се направят от гражданите един послушен субект, подлежащ на управление от приказания от провадещето;

в) чрез поддържаната социална несправедливост и тежката данъчна система, падаща върху гърба на слабия икономически, да се разкъсват органическите връзки между членовете на общежитието и се сломи колективната воля за съпротива, като всеки гражданин бъде принуден чрез доноса и подлостта да обслужва режима.

Това беше едната страна на българската действителност в точение на 23 години.

На другата страна беше българският трудец се народ, който от 9 юни 1923 г. поведе епична борба за свобода и съществуване. В тая борба участваха всички трудеца се, участваха всички прогресивни сили на народа, участваха големата маса народ. Нещата бяха ясно казано, защото то е истината и е чест за българския народ.

Всеки се бори според своите възможности, според своите убеждения и мироглед и според директивите, които е получавал. Ние с право можем да кажем на всички в света, че българският народ беше в челните редици на борбите против фашизма. Той е първият, който поведе борбата още през управлението на Александър Стамболийски и продължи тая несподобна борба 24 години. Нима друг народ, който да е дал в XX век толкова скъпи жертви в борбата за свобода, в борбата против тоталитаризма и фашизма.

Кой народ в тая борба даде убит един министър-председател, и то най-свидния сн на българската селска земя? Кой даде убити и сломенни в затворите 7 души народни министри: Александър Димитров, Райко Даскалов, Петър Янев, Кирил Павлов, Спас Дунаринов, Цанко Бакалов, Косовски и десетки хиляди още скъпи народни борци?

Под жестоките удари на фашистките палачи борците за народна власт бяха разпилени: едни избити, други изгорени в Дирекцията на полицията, трети прокудени зад граница, четвърти хвърлени в затворите.

На техните места се яви втората линия. И тя беше покосена: Петко Д. Петков, Димитър Грънчаров, Петрини, Сергей Ружиницки, Радослав Нотев, Аврамов, Петър Павлов и плеада други.

ваши и неименовани герои, които паднаха пронизани от народните врагове. Съпротивителното движение беше обезглавено. Борбата се продължаваше с последни сили, като в нея активно участие вече вземаха хората от третата линия. Те дадоха това, което можаха. Историята е свидетел, че те поддържаха светилника на надеждата до крайната победа.

В съпротивителното движение всеки участвуваше според своя собствен мироглед за установяване на следните основни начала на управлението: законност, ред и народовластие; политически свободи и икономическа независимост на трудещите се, под лозунга „Хляб и свобода“; гражданско равенство пред закон и власт; защита на личната свобода, живота, труда и имота на гражданите; политическа и икономическа независимост.

Тия принципи, които ръководеха борбата, кристализираха в съзнанието на българския трудещ се народ от села и градове. В името на тия основни начала бяха обединени всички прогресивни сили.

Благодарение на тая воля за свободен живот, на спонтанната съпротива, която поддържаше духа и не позволи разрушението на нравствените начала, крепещи усета към свобода, българският народ можа да посрещне прав, на крака, победоносните армии на свободолюбивите народи в лицето на братската Червена армия на Съветския съюз. Германският нашественик бе прогонен и неговата кървава агентура бе свалена и наказана. Това беше септемврийският акт от 1944 г.

И ето ни изправени пред сложните проблеми на управлението. Какво трябваше да правим, ако ние искаме да останем верни на заветите на борците, верни на борбата на българския народ и последователи в тоя процес на историческо развитие? Отговорът на този въпрос беше, е и днес само един — да устроим управлението на държавата съобразно ония принципи, които ръководеха борбата на общото съпротивително движение в страната, които бяха кристализирали в съзнанието на народа и които народът с право считаше за извоювани през септември 1944 г.

Трябваше да създадем управление, почиващо на законодателство, което, както казва генерал-симус Сталин в своята реч от 1936 г. по приемане на конституцията, да помогне за „закрепване на завоеванията, които са вече постигнати и осигурени“. Едно управление на настоящето, което да не изненадва народа, което да не забавя напред, или както казва пак генерал-симус Сталин през 1936 г., при съставянето на основния закон, конституцията, трябва да се изхожда не от бъдещето, а от настоящето, от това, което вече съществува. Конституцията не може и не трябва да забавя напред.

Изхождайки от тази максима, която е вярна исторически за всички управления и народи, стига да бъде честно и искрено прилагана, ръководителите на общото съпротивително движение в страната създадоха един тържествен акт, който имаше силата и значението на една революционна прокламация на правата и свободите на народа — на човека и на гражданина и на държавния строй — това е правителствената платформа, прочетена на 17 септември 1944 г., като органическо дело на българския народ, създадено чрез неговата съзнателна съпротивителна борба.

Върховното ръководство на държавата, Върховното правителство, Председателството на републиката, Министерският съвет, Народното събрание и председателят на Върховния стопански съвет, които бюджети днес разглеждаме, са длъжни честно и искрено да отговорят: създадох ли такъв ред в страната, който да отговаря на борбата на българския народ през четвърт век? Създадох ли управление, което да отговаря на прокламацията от 17 септември 1944 г.? Те са длъжни да отговорят, останаха ли верни на целокупния трудещ се и борещ се български народ, за да може и той да им отговори с вярност?

На тоя въпрос, обективно погледнато, може да се отговори само отрицателно. (Възгласения от мнозинството)

Димитър Георгиев (к): Всички завоевания трябва да ги закрепим, нали?

Димитър Цветков (ЗНП): Трудещият се български народ, който в своето грамадно мнозинство, близо 90%, изкарва своето препитание само с неносим труд, без разлика на това дали днес е записан в редовете на управляващата партия, или в редовете на тия, които са в опозиция, остана незадоволен в своите надежди и в своите исторически борби за правда, свобода и народовластие.

Тържествената прокламация от 17 септември 1944 г., с която правителството на Отечествения фронт сключи договор с българския народ, не бе спазена и не се спазва и днес от управляващите.

Са ли налице обективните обстоятелства, които да налагат отмяна или изменение на основните принципи, върху които трябва да почива управлението на страната след смазването на проклетите фашистки режими? Ние отговаряме отрицателно. Никакви обективни обстоятелства не дават право на правителството, ако то мислеше за съдбата на българския народ, да се отклонява от начертаната със скъпа кръв програма за управление на българската държава.

При това положение се поставя въпросът над въпросите: върху кого ще падне историческата отговорност за погазване принципите и законите на съпротивителното движение и историческите борби за свободолюбивия български народ за хляб, свобода и народовластие, правен ред и граждански мир? Отговорът е пак само един: отговорността пада върху върховното ръководство на държавата, върху Върховното правителство, което абдикира от своите задължения на върховен ръководител и арбитър в държавата и се превърна в инструмент за осигуряване могъществото на една партия — Комunistическата.

От мнозинството: Ей-й-й!

Димитър Цветков (ЗНП): Ето откъде произлезе кризата, уважаеми г-жи и г-да народни представители, в Отечествения фронт, криза политическа застрашава да се превърне в криза държавна и да постави в опасност върховните интереси на народа.

От мнозинството: Ей-й-й!

Председателстващ Петър Каменов: (Звън)

Димитър Цветков (ЗНП): Ние не бихме желали да отричаме наличността на здрав разум у някои от ръководителите на Работническата партия, но ние с право поддържаме — и това ще докажем след малко — че Работническата партия изпадна под влиянието на тия наречените уклони, или леви забегки, които не държаха сметка за възможностите на историческия момент.

От мнозинството: Ей-й-й!

Димитър Цветков (ЗНП): Въпреки всички опити да се издържи тоя етап на историческо развитие при взаимни отстъпки и компромиси, привържениците на революционния метод раздухаха революционната ярост в масите, даже и когато бяха вече поели управлението. Те търсеха и преследваха изграждането на отечественофронтската власт под знака на силно подчертаната линия на класовия антигизмизъм, който трябваше да бъде подклаждан и раздуван постоянно. Тесноопръдното партийно заследение вземаше връх и на насяше жестоки удари, както върху материалните права, така и върху нравствените начала, върху които трябваше да се изгради българската демократична съобразно схващанията на народа.

Сторонниците на тая крайно левичарска линия не се въздържаха от опити да наложат своя мироглед за обществено развитие и на организираните граждани в Българския земеделски народен съюз с всички средства на принудата. Безотговорни арести, побойща, обиски, убийства, разпространяване на слухове за самозаправа, за вартоломееви ножи, за установяване на болшевишки ред, масово саботиране на организационната и политическа дейност на Българския земеделски народен съюз и поделенията му създадоха една психоза на недоверие, едно състояние на беззакония и липса на сигурност, които унищожи всички предпоставки за сътрудничество и спокойно обсъждане на големите народни и държавни въпроси.

За да бъдат бити именно тия уклони, от отговорни лица на Българската работническа партия — комунисти трябваше да се дават поксяния. „че най-правилно би било промяната на 9 септември 1944 г. да се характеризира като въоръжено народно въстание за събаряне на бившата фашистка диктатура и възстановяване демократичните права и свободи на народа“, а не като революция — „Работническо дело“, брой 40, от 2 ноември 1944 г.

Тая констатация беше необходима, за да се спрат уклоните на революционната ярост, за да се предупреди, че на 9 септември не е извършена революция, целяща установяването на нов строй в страната — строй, известен под названието „диктатура на пролетариата“ — че Отечественият фронт трябва да се счита и да се закрепва като народно дело, а не като дело на една партия. Това мъчно се възприемаше. Безотчетността в нивовите организации продължаваше. И затова члестът на Централния комитет на Работническата партия — комунисти, главният секретар на Националния комитет г-жа Цола Драгичева, трябваше да произнесе знаменителните думи: „Ние не сме зорлеводна власт, ние не сме разбойническа власт, ние не сме власт, която ще живее, вулгарно казано, с кокошкарски обирни — ние сме власт, която се базира на принципите на демократията. Затова да се ликвидира с тия леви забегки...“ — в „Отечествен фронт“, брой 69, от 23 ноември 1944 г. И въпреки това издевателствата продължаваха. Рушението на делото на Отечествения фронт се вършеше.

Този апел, този протест явно е, че е отправен към ония среди в Работническата партия, които не вършеха делото на Отечествения фронт, които саботираха това дело; които в стремежа си да добият загубената си легитимация на прогресивни борби за народни права искаха да се покажат по-големи паписти от самия папа: по-големи комунисти от иезикватите теоретици и борци. И затова министър Югов на 27 октомври 1944 г. беше принуден по радиото да предупреди уклоните. И в това направление министър Югов каза: „Какви са тия прояви? На редица места се извършват произволни обиски, арести, посетелства върху частни имущества и жилища; изземване и раздаване на нуждаещото се население намерени частни вещи, запаса и стоки в по-малките граждани; произволно събиране на средства и т. н. Проявява се друго неизпълнение на някои разпоредения, дадени от стогозорните власти — посята се върху народни стоки и пр.; допускат се произволи върху представители на организацията, участващи в Отечествения фронт, пречи се без всякаква причина на тяхната дейност. Безпричинно се задържат техни дейатели, разтурят се или не разрешават техни събрания, късат се протоколи и т. н. и с това се само влошават отношенията между съюзниците, вместо да се сплотят всички здрави антифашистски сили за успешното разрешаване задачите на отечественофронтската власт.“

Това са констатация, които прави министър Югов в своята реч на 27 октомври 1944 г. Ето ви вестникът — започвайте, прочетете го!

Димитър Георгиев (к): Нещо по-ново кажи. Това са стари работи, бе бай Димитре.

Димитър Цветков (ЗНП): Дали тия апели, тия предупреждения бяха искрени, това близката история ще покаже и отсѣди. Ние отбелязваме тоя факт само и констатираме, че въпреки него, произволите продължиха и продължават и до днес, като от отговорно място се намират хора, министри, които могат да обвиняват представителите на Българския земеделски народен съюз в диверсанство, ре-

акционерство и пр. там подобни интернационални епитети, усвоени за пропаганда цел.

А покрай тях изстъпления против здравия разум пак от отговорни места висши функционери на Работническата партия, именно секретарят й Вълко Червенков в една реч, произнесена в Народния театър по случай паметното утро за водача и идеолога на земеделското движение Александър Стамболийски на 11 юни 1946 г. се произвиква: „Истински родолюбец, демократ и отечественофронтовец на нашата страна сега е само оня, който без всякакви заобикалки и колебания, съблуда деветоюнския преврат през 1923 г. като събитие, което постави началото на кървавата и проклета фашистка диктатура в течение на повече от две десетилетия“ — в „Новини“ брой 6 от 1946 г. Това не пречи, разбира се, на ония министри, които стоят на министерските места заедно с двама от авторите на 9 юни, да наричат себе си демократи и прогресивни и да отричат прогресивна мисъл у истинските последователи на Александър Стамболийски, които заедно с него минаха през мъки и страдания на 9 юни и следващите години в борбата на сдружените земеделци за хляб и свобода.

Ние знаем едно и го подчертаваме дебело — и ви молим да го запомните — че въпреки злокачествените клевети и лъжлива пропаганда, целият български народ и целият свят знаят добре, че Българският земеделски народен съюз е една демократична организация, която е култивирала в своите членове силно развито чувство и крепко съзнание за демократичните начала на управление и устройство на държавата.

Комунистическата партия спекулативно издига лозунга за свещен съюз между селяни и работници, без да има желание да разбере, че това е възможно само на демократични начала, т. е. при зачитане правата и свободите на хората, организирани в Българския земеделски народен съюз.

Комунистическата партия често подхваща лозунга за единфронтството, като отчита своята грешка на 9 юни 1923 г. Тая грешка комунистите твърдят, че са отчели. Бихме желали да им повярваме, че са я осъзнали. Но историята не призна това отчитане и начето България с 23 години фашистко иго, с една нова катастрофа и с непоправими морални поражения и материални опустошения. Това е историческият извод, а не отчитането. Отчитането си остава домашна работа и аргумент за пропаганда на дребно. Комунистите са свикнали да четат лошо историята, и затова за тях и съюзът „селяни и работници“ и „единфронтството“ си остават някаква си комунистическа комбинация, където те без съответната социал-икономическа база биха искали да упражняват известните методи на вътрешна диктатура и обсебване на цялата власт.

Ако единият фронт на трудещите се установен във втория етап на съпротивителното движение, изигра своята роля, за да даде тласък на борбата през следващите години и ако искаме да извадим историческа поука от него, ние трябва да го разгледаме тажък, казват ни го предават неговите идеолози: Петко Д. Петков, Димитър Грънчаров и Петрини — безстрашни герои в най-черната епоха на съпротивителното движение. Той бе установен без прокламация и митинги, без догми и фрази и излитни позн, така както ни го предава един от теоретичите му — Димитър Грънчаров — в неговия труд „Блок на трудовата демокрация“: „Поради изтъкнатите условия се създаде един голям обществено-исторически факт в живота — единното действие на производителните трудови съсловия, които се групират за борба и отбрана около развято гордо знаме на Българския земеделски народен съюз“. И по-нататък същият Димитър Грънчаров казва: „Тая борба не можеше още повече да не сплоти масите които се бореа не в името на някакви отвлечени и никому непотребни идеи, а в името на съвършено конкретни и ясно определени лозунги, които могат да се сведат и кристализират в следните две думи: хляб и свобода“.

Хляб и свобода! Ето историческият реализъм. Човекът се бори навсякъде и се е борил в своето историческо развитие всякога за хляб и свобода. В тая борба няма догматизъм, нито сектантство. В тая борбе трудещите се са братя и никому не е потребно, в името на някакви отвлечени идеи и далечни идеали, да потиска своя трудещ се брат.

Не ще съмнение, че тия основни начала ръководеха борбата на съпротивляващите се. Затова и Отечественият фронт не можеше да бъде съставен без Българския земеделски народен съюз, както и не може да има демократично управление в страната без един мощен и силен Земеделски съюз, като главен стълб на управлението. Това е историческата повеля на момента и който не я разбира, върви против историческите закони. Видена под тази светлина, близката история на България ни дава ясни указания за историческите възможности и за историческите дадености. Това е, защото борбата се води в името на една определена програма, която беше станала прихода на борците. Тая програма, съобразена с историческите възможности, е изкривяваща напълно идеологията на Българския земеделски народен съюз.

И затова в основата на платформата на Отечествения фронт, като основно начало лега платформата на Българския земеделски народен съюз. Така виден, Отечественият фронт се явяваше като народно дело, строго съобразено с историческите възможности и историческия момент. Отечественият фронт не може да бъде смятан нито за догма, нито фетиш, нито идол, та да е необходимо да му се кланяш с религиозен фанатизъм. Отечественият фронт трябваше да бъде разум и дело.

Работническата партия обаче счита, че може да загуби за себе си това дело. Приемайки след 9 септември 1944 г. Отечествения фронт като прикритие, тя счита, че ще може да отграби и програмата на Българския земеделски народен съюз, достъпна за разбиранята и ютиваряща на нуждите на народа, и от там да опразни от съдържание Българския народен земеделски съюз. Тя се опита да даде на Отечествения фронт марксовски мироглед в почва да си служи с

комунистическите методи на управление. С това Работническата партия се отклони от основните начала на борбата и изправи пред себе си голяма част от народа, когото тя се мъчи днес да управлява чрез системата на насилието.

Министър-председателят, както и председателят на Великото народно събрание, заявиха тук от тази трибуна, както и в печата, че в България няма да се създава болшевишки строй. Обаче методите, с които си служи управляващата Работническа партия — комунисти, законодателството, което тя прокарва чрез едно подчинено мнозинство в Парламента, дават указание, че между думите и делата все пренасти. (Възгласи от мнозинството) Пряко волята на народа управляващата Работническата партия — комунисти се стреми насилствено да болшевишира страната, като предварително е възприела методите на насилствената експроприация на материалните блага чрез едно престъпнонародно законодателство и понижаване духовната култура на човека чрез методите на постоянно натрапващите и неразбираеми идеи и дритъляваща пропаганда.

Един от опозицията: Гьобелсова пропаганда.

Ефрем Митев (с): В Русия пригълена ли е културата на руския народ?

Димитър Цветков (ЗНП): Уважаеми г-жи и г-да народни представители! Като първа точка и основно начало на прокламацията от 17 септември 1944 г. ние четем: „Възстановяване на конституцията и на всички права и свободи на българския народ“. Възстановена ли е търновската конституция? Не. Тя не само че не е възстановена, но е изцяло суспендирана, т. е. отменена. (Възгласи от мнозинството) Ето вече близо три години България се управлява без конституция. (Възгласи от мнозинството) — Аз ви моля да мълчите.

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Димитър Цветков (ЗНП): Някога ние не сме поддържали че търновската конституция във всичките нейни постановления е демократична, но истината е тая, че през цялото съпротивително движение народът води борбата под лозунга: „Възстановяване на търновската конституция“.

От мнозинството: Е-е-й!

Димитър Цветков (ЗНП): Народът знаеше, че в търновската конституция все пак са осветени някои от основните права и свободи на човека и гражданина; че все пак търновската конституция дава някакъв гаранции за законност и ред. Народът имаше здравия усет да разбира, че едно управление, което не се базира на един основен закон, е управлението тиранично; че при такова управление присъполите са позволени и ненаказуеми. Народът знаеше, знае и днес, че в държавата, в която няма конституция, липсва и праворед, и че една държава, в която е унищожен правният ред, е варварска, а не прогресивна демократична държава.

Следователно, ако в някои свои постановления търновската конституция беше остаряла и не отговаряше вече на нововъзникващите в борбата обществени отношения, то в това направление прокламацията от 17 септември 1944 г. можеше да се приеме като временно правило, ускоряващо, отменяващо и допълващо търновската конституция в сина нейни постановления, които не съответствуваха вече на въвежанята, които са вече постигнати и осигурени дотогава докато бъде възможно да се гласува нова конституция.

Вместо това обаче правителството си служи с някаква мъглявина, наречена отечественофронтиска законност. И ако попитате когото и да е ст тези, които считат себе си за болшинство в този Парламент, какво е отечественофронтиска законност, аз не вярвам да ви бъде даден един и същи отговор, защото отечественофронтиска законност по начало значи всяко хрумване на Работническата партия. А никой не може да предскаже тия хрумвания.

Израел Майер (к): Глупости.

Яни Янев (з): Значи, ти обявяваш война на Работническата партия?

Димитър Цветков (ЗНП): Какво да кажем за пункт първи, дефиниран в основата на прокламацията от 17 септември 1944 г., като резултат на съпротивителното движение на българския народ, прогласените: „всички права и свободи на народа“. Аз ви питам: има ли свобода на словото и събранията? Не.

Катя Аврамова (к): Има.

Димитър Цветков (ЗНП): Има ли свобода на печата? Не.

От мнозинството: Има.

Димитър Цветков (ЗНП): Има ли свобода на сдружавания? Не. Има ли свобода на мненията и мисълта? Не. Гарантирана ли е личната неприкосновеност? Не. Гарантирана ли е неприкосновеността на жилищата? Не. Гарантирано ли е равенството пред закона и властта? Не. (Възгласи от мнозинството)

Един от мнозинството: Какво правих на трибуната, като казвах: „Не“.

Друг от мнозинството: Кой ви дава правото да говорите тук, от трибуната да имате?

Владимир Арнаудов (р): Той едно пропусна да каже: има ли въздух в тази страна, и да каже: не, и въздух няма!

Димитър Цветков (ЗНП): На второ място, прокламацията от 17 септември 1944 г. прогласява политическото, културното и правното издигане на димата от двата пола. Двата пола са издигнати политически, за да може и жените да бъдат бити по политически събрания и в Народното събрание!

В пункт пети, за вътрешната политика на Отечествения фронт, прокламирайки на 17 септември, четем: „Отменяване на всички изключителни закони“. Кои бяха изключителните закони? Това са законите, приети от фашистките правителства, в нарушение на търновската конституция, насочени против правата и свободите на гражданите, на народа. Отменени ли са тези закони? Не. Профашистският закон за държавен надзор над дружествата и сдруженията, приет в 1938 г. от правителството на Кюсеианов, не е отменен още. Той се използва като удачен инструмент за ограничение свободата на сдружаване, за превземане управлението на разни стопански и кредитни сдружавания. Министърът на вътрешните работи толкова ревниво пази този фашистки закон, въпреки постановлението на неговия чл. 11, който съдържа следния парадокс в днешното отечествено-фронтиско време: „Забранява се на лица, които са привърженици на комунистически, анархистически или насилнически методи за обществено-политически борби, да заемат каквато и да е служба, почетна или платена, по избор или назначение, или друго основание в каквото и да е дружество или сдружение по членове 1 и 2“.

Какво да кажем за фашисткия закон за полицията? Същият закон и до днес е в сила, само с тия изменения, че вместо думите „полиция“ и „милиция“, са приети „милиционер“ и „милиция“. Но текстът на закона и същината си останаха и днес, въпреки факта, че против този закон се води жестока борба през време на съпротивителното движение.

Какво да кажем също за фашисткия закон от 1934 г. за разпространение на вестниците, по силата на който е възложено единствено на „Стрела“, о. о. дружество, ...

Един от мнозинството: За Петър Коев искаш да кажеш.

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Димитър Цветков (ЗНП): ... контролирано от държавата, правото да разпространява вестниците в страната, което саботира разпространението на опозиционните вестници, като ги укрива, като шпионира купувачите чрез своите органи, като забива доставянето на вестниците и пр. и пр.

Какво да кажем за фашисткия закон за държавния надзор върху печата от 1938 г.?

Един от мнозинството: Грамофонна плоча.

Димитър Цветков (ЗНП): Същият беше отменен през септември 1944 г., за да бъде възобновен от министъра на правосъдието Кюларов като закон за печата с още по-тежки доказателствени постановления.

Ана Розенберг (к): Вие бюджета на Върховното правителство ли разглеждате, или общата политика?

Димитър Цветков (ЗНП): Нека да добавим и закона за защита на народната власт с неговите последни изменения, който от закон за защита на властта — въпреки че тя може да се защитава чрез постановленията на общия наказателен закон — се превръща в инструмент за преследване на всякаква прогресивна мисъл и критика, така необходими за създаване на едно честно обществено мнение.

Нека добавим и закона за трудово-възпитателните обществени, които станаха инструмент за преследване хората на Българския земеделски народен съюз без съд и присъда, за да бъде пълна картината на тъй наречената оф законност, която се крепи изключително върху изключителните закони, останали от фашисткото минало, поддържани от новите антидемократични закони. (Народният представител Рангел Даскалов ръкопляска)

От мнозинството: Ей-й-й!

Един от мнозинството: Язък за барута, Рангелю!

Димитър Цветков (ЗНП): В точка четвърта от вътрешната политика на платформата от 17 септември 1944 г. четем: ...

Председателстващ Петър Каменов: Завършете!

Димитър Цветков (ЗНП): ... преустройство на държавата съобразно свободна проявата народна воля. Ние трябва да констатираме, че държавата е не само неупреустроена, но и достатъчно разстроена, защото свободната воля на народа беше задушена в изборите чрез побойща, чрез заплювания и чрез раздаване на пълни пликони за гласуване, чрез смяна и разни други долни партизански прояви. (Възгласения от мнозинството)

В точка 11 от прокламацията от 11 септември 1944 г. четем: „Въстановяване самоуправлението на общините“. И това обещание не е изпълнено. Напротив, общините се управляват от оф комитетите, на които по закон се даде качество на юридически личности с права на стопанска дейност. И така общините, вместо да получат народно управление, изгубиха в ръцете на частни партии предпоставки.

В точка 12 на прокламацията от 17 септември 1944 г. е провъзгласено: „Преустройство на полицията и премахване на всички изключителни права, които й позволяват да изтегля гражданите и да върши издевателства над тях.“ Преустройството в полицията се ограничи само в това да се заменят омразните названия „полиция“ и „полиция“ с „милиция“ и „милиционер“, но методите и средствата за изтегляне си останаха, даже се усъвършенствуваха.

По отношение културната политика се провъзгласиха началата на достъпна и широка народна просвета, свободна и общодостъпна университетска наука. Противно на тези начала правата за следване в университетите бяха ограничени с разни оф бележки и удостоверения за честност и благонадеждност, като науката беше разделена на реакционна и прогресивна. Като че ли подобно деление

може разумно да се поддържа за химията, физиката, медицината, анатомията, астрономията, математиката, техниката и др.

Един от мнозинството: По бюджета ли е това?

Димитър Цветков (ЗНП): В областта на земеделската политика бе провъзгласено: „Първо, освобождаване кооперациите от полицейската намеса и от тежкия бюрократичен контрол“.

Владимир Арнаудов (р): Това реч по бюджета на Върховното правителство ли е?

Димитър Цветков (ЗНП): Тук полицейската намеса бе премахната, като вместо нея се въведе милиционерска намеса, която отиде дотам, да бъдат арестувани кооперативни дейатели и принуждавани да си подават оставките като членове в управата, или пък да бъдат възпрепятствувани да участвуват в изборите, като в последния ден се записваха номинални кооператори, за да бъдат осигурени изборите за Работническата партия — комунисти. (Възгласения от мнозинството)

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Един от мнозинството: Всичко това по бюджета ли е?

Димитър Цветков (ЗНП): Уважаеми г-да народни представители! Аз съобщавам само факти. Заедно с това аз ви моля, да обсъдите тия аргументи и вие да си вземете бележки, за да се поправят и да се турят предпоставки за сътрудничество, за което от тук се говори, за което и вие говорите. (Възгласения от мнозинството)

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Димитър Цветков (ЗНП): Говоря за общата културна политика.

Израел Майер (к): Всичко това по бюджета на Върховното управление ли е!

Димитър Цветков (ЗНП): Да, по бюджета на Върховното управление. По Върховното правителство е това, защото науката засяга Академията на науките, а Академията на науките е към Върховното правителство.

„Второ. Премахване скрития в цените данък на земеделските произведения.“ И това не е изпълнено. Нещо повече — скритите данъци в цените на земеделските произведения са увеличени и ние имаме най-странното и потресаващо положение, държавата да търгува и печели от хляба и храните изобщо, когато във всички социално устроени държави, държавата дава субсидии за осигуряване евтин хляб на слабите икономически, като запазва на производителя действителната цена на произведението му.

Ана Розенберг: Говорете по бюджета!

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Димитър Цветков (ЗНП): От този скръбен факт ние трябва да констатираме, че политиката на фашистките правителства в това отношение не е коригирана. Ако тя имаше интерес да понижаваше жизненото ниво на селското производствено население, за да го държи в икономическа независимост, ние нямате никакъв интерес, демократичните управления нямат интерес, да държат селското население в икономическа зависимост. (Възгласения от мнозинството)

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни) Завършете!

От мнозинството: Карай бе, карай бързо, бе!

Димитър Цветков (ЗНП): Аз знам кога съм почнал! Още по-малко е изтекло времето за говорене.

Райко Дамиянов (к): Правилникът да се спазва.

Димитър Цветков (ЗНП): Аз знам правилника.

Израел Майер (к): Идете в Гърция и станете съветник в кабинета на Цалдарис. Там ще направите голяма кариера!

Димитър Цветков (ЗНП): Вземам си бележка, но бих желал тази глупост да се запише в дневниците.

Един от мнозинството: Само за там си.

Димитър Цветков (ЗНП): Уважаеми г-да народни представители! Вторият въпрос, на който трябва да отговоря, е: бюджета на държавата съобразен ли е с възможностите на народа? Предложенят бюджет е извън силите на народа. Той пада тежко върху оголения български трудещ се народ. Бюджетът на държавата винаги трябва да държи сметка за националния доход, който е източник за средства за задоволяване нуждите на държавата, за нейните мероприятия. Той трябва да бъде така построен, че да вземе толкова от националния доход в дадена година, колкото може да понесе данъкоплатецът, без да бъде засегнат неговият жизнен екзистенциален минимум и неговите средства за производство.

Как се е движил националният доход от 1939 г. насам (Възгласения от мнозинството), която нашите икономисти приемат за относително нормална година? През 1939 г. националният доход възлиза на 58.300.000.000 индексни лева, равни на 100 номинални. Ако националният доход в 1939 г. вземем за нормален или за относително нормален, както смятат икономистите, националният доход в 1945 г. според официалната статистика възлиза само на 39.600.000.000 индексни лева.

Министър д-р Иван Стефанов: Това не е официално издание.

Димитър Цветков (ЗНП): Да.

Министър д-р Иван Стефанов: Кое издание Ви дава тия данни?

Димитър Цветков (ЗНП): На Кирилов.

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни) Завършете!

Димитър Цветков (ЗНП): В 1946 г. националният доход възлиза едва на 39.000.000.000 индексни лева. В 1947 г. националният доход, при наличността на изчерпани резерви и изтощено народно стопанство, предимно земеделското, едва ли ще може да достигне 40.000.000.000 индексни лева. Какво показват тия цифри?

Един от мнозинството: Откъде си ги взел тия цифри? Кой те излъга?

Димитър Цветков (ЗНП): Официалната статистика.

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Димитър Цветков (ЗНП): Какво показват тези цифри? Че националният доход на България, в сравнение с 1939 г., е намалял към 1946 г. и 1947 г. кръгло с 19.000.000.000 индексни лева при бяза 1939 г., или с 30%. Какъв е изводът от тия данни? Само един — жестока икономия във всички области на държавното устройство и управление. Какво обаче ни предлага бюджетът на правителството за 1947 г.? Едно увеличение на разходите по-голямо, отколкото през 1946 г., едно увеличение на данъчното бреме в сравнение с 1939 г.

Уважаеми г-да народни представители! Пред нас е бюджетът на Върховното правителство.

Един от мнозинството: Е, ний-сетне дойде на него.

Димитър Цветков (ЗНП): ... респективно на Председателството на републиката — глава I, и глава IV — „Управление на особени имоти.“ Особените имоти са двореците, които в миналото бяха към царския двор, а сега са припаднали към Министерския съвет. Е добре, уважаеми г-да народни представители, ако съберете цифрите на тези две глави, вие ще намерите за председателството на републиката само сумата 89.610.000 лв. Аз не бих желал да правя от тази цифра някаква долна демагогия. Аз само искам да отговоря на една действително отратителна демагогия, която се правеше в навечерието, на 8 септември 1946 г., когато уважаемата Цола Драгойчева говори на митинга на площада пред „Александър Невски“ и обещаваще на българския народ, че разходите, които досега са плащани за издръжка на двореца, ще бъдат премахнати, оттук нататък няма да има тези тежки разходи, ще има евтино председателство на републиката.

Уважаеми г-да народни представители! Погледнете само бюджета за 1946 г., когато сме имали регентство и царски двор, и вие ще намерите сумата 49.219.000 лв. — т. е. бюджетът за издръжка на председателството на републиката през 1947 г. е удвоен спрямо бюджета за 1946 г. за издръжане на регентство и царски двор. Този факт го запомнете — от него демагогия не правя, само отблъсвам една долна демагогия, която други са правили. (Оживление сред мнозинството)

Председателстващ Петър Каменов: (Продължително звъни) Завършете!

Димитър Цветков (ЗНП): Приключвам.

Един от мнозинството: Хайде, че баялдисахме!

Димитър Цветков (ЗНП): Уважаеми г-жи и г-да народни представители!

Един от мнозинството: Още ли?

Димитър Цветков (ЗНП): ... Тук в Парламента вие имате мнозинство. Вие имате и самата власт и всички средства на властта. Вие можете да действувате, както ви хрумне и както намерите за добре. Обаче вие сме длъжни да ви заявим, че ние имаме само едно средство за борба — нашата смелост да мислим като свободни хора и да казваме това, което мислим, когато вие не ни пречите. Не забравяйте да се вглеждате в историята. Не забравяйте, че в тая страна и други режими са имали власт. Не забравяйте, че в тая сграда е имал мнозинство и Радославов със своите гюмюджински турци, че в тая сграда е имал мнозинство и диктаторът Цанков с изтощителния чрез кръвав терор вот на народа, и царедворците Божилов и Филев със своите полицейски избраници. Обаче, нито един от тия режими не е имал доверието на народа.

Сърцата на българските селяни особено са оставали затворени към тия насилнически режими.

И вие имате доверието и сърцата на мнозинството от гражданите на тая страна.

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Димитър Цветков (ЗНП): Народът търпи вашия режим, защото има по-здрав разум от вас.

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Димитър Цветков (ЗНП): Защото той знае, че е вечен и че ще му дойде времето, когато наново ще бъдете коригирани от живота.

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Димитър Цветков (ЗНП): ... както е било и друг път това, и ще отчитате наново вашите грешки.

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Димитър Цветков (ЗНП): Г-и председателю! Имам още пет минути. Аз гледам часовника. Не фалшифицирайте часовника поне.

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни) Изтече Ви времето.

Димитър Цветков (ЗНП): Приключвам. — Българският народ, широките трудови селски маси един път са имали народно управление — това беше през времето на Александър Стамболийски,

време на народен подем, на надежда и гордост, на трудов ентусиазъм и човешчина. Затова Българският земеделски народен съюз остава и ще бъде винаги най-голямата масова самородна българска народна организация за мир.

Израел Майер (к): С която нямате нищо общо.

Димитър Цветков (ЗНП): ... за мирно еволюционно развитие вътре в страната и между народите; за хляб на всички трудещи се, без разлика на политическо убеждение, раса и вяра; за свобода на всеки свободен човек, необладан от демона на насилието и рушенето;

Един от мнозинството: Автомат!

Димитър Цветков (ЗНП): ... за народовластие, за истинско народно самоуправление, без догми и идоли, без революционна ярост и терор. (Възгласения от мнозинството)

Г-да народни представители! Понеже нашите основни разбирания за устройството на Върховното правителство и управлението на държавата изобщо не съвпадат с днешния курс на вътрешната политика на правителството, заявявам от името на обединената опозиция, че ние не можем по тия основни съображения да гласуваме предложението на бюджетния проект на Върховното правителство. (Ръкоплескания от опозицията)

От мнозинството: Ей-й-й!

Председателстващ Петър Каменов: Има думата народният представител Яни Янев.

Яни Янев (з): (От трибуната. Посрещнат с ръкоплескания от мнозинството) Г-жи и г-да народни представители! Аз не зная дали тази сграда, дали този Парламент някога помни, някога е чувал оратори по-нахални и по-гнусни от двамата, които налязоха да приказват преди малко тук. (Ръкоплескания от мнозинството)

Един от опозицията: Като тебе.

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Яни Янев (з): Всички очаквахме да кажат нещо по бюджета на Върховното правителство. В продължение на два часа те приловториха онова, което до втръсване повтарят в тази сграда.

От мнозинството: Вярно! (Един народен представител от опозицията ръкоплеска подигравателно)

Яни Янев (з): Бъди спокоен! — Другари! Забележете за какви институти се иска от вас одобрение на разходи: Върховно правителство, Академия на науките, Председателство на републиката, Дирекция на цените, Върховен стопански съвет. Заявиха ли господата от дясно, кой от тези институти е излишен, да го заличим? Но когато става въпрос да се плаща, трябва да се запитаме: институти се създават като цел сами за себе си, или са средство за бране на народни интереси? (Ръкоплескания от мнозинството) Институти, чийто бюджет е сложен на нашето внимание, бранят ли от 9 септември насам достойно нашите народни интереси? (Ръкоплескания от мнозинството) Целият български народ като един отговори: „Бранят, те имат право да съществуват“. И средствата, които народът ще изразходва за тях, не му тежат. Очевидно има нещо, което тежи на народа — това е вражеската и реставраторска опозиция, която скоро ще изхвърлим на бунишето. (Ръкоплескания от мнозинството и възгласи „Вярно?“)

Другари! Ораторите на опозицията завършват: „Няма да гласуваме за този бюджет, защото не сме съгласни с такъв държавен порядък, с такова Върховно правителство“. Какво ново казват те? Не върхана ли те — да речем Недялко „Лулчев“ (Смях сред мнозинството) — „Всички съгласете редовете си и с всички сили да забраним посегателството върху търновската конституция?“ Па от друга страна, нили са политически черногледж, казват: „Републиката е зряла круша“. Зряла круша за народа, но не за вас, ратаи на монархията!

Борис Бумбаров (ЗНП): Ето го ратаят на монархията! (Показва един позив)

Раица Даскалов (ЗНП): Ето, виж се, мошенико!

Яни Янев (з): Дай го тук. (Силни пререкания. Шум) Ще имате възможност да дойдете на трибуната. Аз не бягам. Престъпник!

Председателстващ Петър Каменов: (Продължително звъни)

Стоян Божилов (ЗНП): Ето го! Пише до върховния вожд този мръсник!

Владимир Арнаудов (р): (Към Бумбаров) Дайте го! (Борис Бумбаров дава позива на Ефрем Митев, около който се натрупват народни представители от мнозинството и от опозицията и го четат. Пререканията и шумът продължават).

Председателстващ Петър Каменов: (Продължително силно звъни)

Яни Янев (з): Другари, забележете: „Ние, казват те, сме за републиката!“ (Шумът продължава) Ще ви дам възможност да дойдете тук от трибуната да го прочетете, престъпни тантеледжии!

Министър д-р Иван Стефанов: (Към опозицията) Недейте подстрекава към скандали!

Яни Янев (з): Другари, те казват: „Долу ръцете от търновската конституция!“

Борис Бумбаров (ЗНП): Така си ти, мръсник, мошеник! (Сочва позива)

Яни Янев (з): Дај го тук. (Пререканијата и шумът продолжават. Народниот представител Райко Дамјанов подкапаа към ред пререканијата се)

Председателствуващ Петър Каменов: (Силно и продолжително) Г-да, седнете по местата си! Вдворете тишина!

Борис Бумбаров (ЗНП): Ти от Колю Петков отиде да вземеш зановедта!

Яни Янев (з): Аз бях изгонен от съда, а Колю Петков, този голем „демократ“, къде е?

Борис Бумбаров (ЗНП): Това говори той (Сочи Яни Янев), фашистът! И кошуствува!

Яни Янев (з): Гневниш се, Юнитере, защото не си прав! За това са и тези диверсии.

Никола Петков (ЗНП): Ти нямаш срам!

Председателствуващ Петър Каменов: (Звъни)

Министър д-р Иван Стефанов: Стига провокации!

Борис Бумбаров (ЗНП): Това мошеник! (Сочи Яни Янев)

Яни Янев (з): Ето защо се гневят! (Глъчката и шумът продължават) Дајте го! Аз лично ще го чета оттук.

Председателствуващ Петър Каменов: (Силно звъни)

Яни Янев (з): (Към Борис Бумбаров) Млъчи ти, тъмен шпаконин! Тебе целият български народ те знае! Ти никога не си работил! Винаги чужди средства си ял! Знаат се и ялчарските ви центри! (Шумът продължава)

Председателствуващ Петър Каменов: (Непрекъснато и силно звъни) Господа! Приканвам ви към ред и тишина. Седнете на местата си!

Яни Янев (з): (Към Никола Петков) Ела оттук да опровергаш това, което казвам — ти, зелен Колю, ратай на реакцията, на Цанковите приятели! (Шумът продължава)

Председателствуващ Петър Каменов: (Непрекъснато звъни)

Министър д-р Иван Стефанов: Вижда се, кои искат да инсценират инциденти в тая Камера. Забележете го това, г-н Петков! Вижте какво правите!

Яни Янев (з): Не провокирайте!

Председателствуващ Петър Каменов: (Продължава да звъни)

Яни Янев (з): След това, другари, те ще вземат думата и ще кажат това, което искат.

Марин Шингаров (з): Убийци на Стамболийски.

Яни Янев (з): Цанкова гад!

Райко Дамјанов (к): (Към опозицията) Седнете по местата си, какво е това!

Владимир Арнаудов (р): Млъкнете, бе!

Председателствуващ Петър Каменов: (Звъни)

Яни Янев (з): Г-жи и г-да народни представители! Искат да скријат пред погледа на целият народ крвните, духовните врзки на Недялко „Лулчев“ със самия Лулчев!

Никола Петков (ЗНП): Ето го тук (Сочи позива) Това се казва провокатор!

Яни Янев (з): Седи там! Ше дојдеш тук да го прочетеш. Ти си провокатор! С диверсии няма да се избавите от пълкено и мръсно дело. Дърте фашисти!

Никола Петков (ЗНП): Ето, сега излизам.

Яни Янев (з): Като свърша, тогава.

Никола Петков (ЗНП): Ето го! (Сочи позива) Ше видиш какво пишеш тук до цар Борис! Мръсник! Агент на фашистката политика! (Пререканијата и шумът продолжават)

Председателствуващ Петър Каменов: (Непрекъснато и силно звъни) Г-да! Моля седнете по местата си!

Министър д-р Иван Стефанов: (Към опозицията) Стига провокации от тая страна! На какво прилика това! Вие искате да предизвикате скандали тук!

Петър Анастасов (сЛ): Провокациите — ето ги тук! (Показва един лист)

Яни Янев (з): Г-да народни представители! (Глъчката продължава)

Председателствуващ Петър Каменов: (Непрекъснато звъни) Моля, г-да народни представители, седнете по местата си!

Яни Янев (з): (Към народниот представител Стоян Божков) Ти поне се засрами! Ти си штакет шпаконин! (Шумът продолжава)

Председателствуващ Петър Каменов: (Звъни)

Яни Янев (з): Г-жи и г-да народни представители!

Живко Живков (к): (Към оратора) Прочетох позива. Касас се за БОНС. Това е то.

Яни Янев (з): Аз бях в БОНС, и в Дирекцията на полицията бях арестуван заедно с Лилјана Димитрова, а твоите студенти, Колю Петков, јадеа в „Юнион-клуб“ чужда валута.

Живко Живков (к): (Към Никола Петков) Не ме ли познавате Вие мене! Значи и аз съм агент-провокаатор! (Глъчката продолжава)

Председателствуващ Петър Каменов: Г-да! За последен път ви предупреждавам. Седнете всички по своите места! Не може така!

Министър д-р Иван Стефанов: Те искат скандали.

Председателствуващ Петър Каменов: (Към Бумбаров) Последно предупреждение. Вн права, г-н Бумбаров! Вие внесохте този смут.

Борис Бумбаров (ЗНП): Не е вярно това! Аз протестирам!

Министър д-р Иван Стефанов: Каково ще протестираш, ти го предизвика!

Борис Бумбаров (ЗНП): Искам да се прочете позивът. (Шумът продолжава)

Председателствуващ Петър Каменов: (Силно звъни) Г-да народни представители! Предлагам, народниот представител Борис Бумбаров да напусне Събранието. Който е изгласен, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля, г-н Бумбаров, напуснете заседанието.

Един от мнозинството: Квесторите да го поканят.

Борис Бумбаров (ЗНП): Сам ще изляза, без квестори, но той (Сочи Яни Янев) е мошеник и фашистки агент! (Напуска залата)

Председателствуващ Петър Каменов: (Звъни) Всички по местата си!

Яни Янев (з): Г-жи и г-да народни представители! Очевидно фактът, че тези господа така ревново реагират, показва, че таяната съвест не е съвсем чиста. Този ги смушава. Те можеха всякакъв документ да сложат сега в ръцете на своите оратори, но не сториха това. (Глъчката продолжава)

Председателствуващ Петър Каменов: (Звъни)

Яни Янев (з): Г-жи и г-да народни представители! Нямало да гласуват бюджета, защото државниот порјатък бил лош! Ами това демократија ли е, казват те: не ни дават да си разпащем појас! Пречели изключителните закони! Ами аз питам господа: от јасно: познават ли те наказателниот закон? Изключителен закон ли е тој? Когато майката по небрежност остави детето, си да биде отровено от неколку ханчета хинин, законодајател ја наказва, че умртвила собственото си дете. А те се мрчат да отроват целият български народ и искат слобода и безнаказаност! (Ръкоплесканија от мнозинството и възгласи „Вярно!“)

Петър Анастасов (сЛ): Срамно е, че ръкоплескаат на такъв човек!

Яни Янев (з): Не шат, не могат да трпјат ордените, които красјат гърдите на народните борци. Очевидно не могат, защото за тјх, за Недялко Атанасов и Димитър Цанков — пардон, Димитър Цветков, а не Цанков, макар че е правилна грешката на език — народът е одредил печата на позора и само него те заслужават. (Ръкоплесканија от мнозинството)

Йордан Русев (ЗНП): Това се казва провокатор!

Яни Янев (з): Да не се познавахме, бик те слушај, но познаваме се добре.

Никола Петков (ЗНП): Добре те познаваме и ние.

Яни Янев (з): Точно тјй, бай Колю, от „Юнион клуб“ те познавам!

Никола Петков (ЗНП): Аз съм ти плащам.

Яни Янев (з): Познавам и тебе и твојта банда, гдето само шампанско с чужди пари пиете. Познавам тебе и цялата ти банда.

Никола Петков (ЗНП): Мръсник такъв! Месечна заплата си получавал от мене! Аз съм ти ја давал! (Глъчка)

Председателствуващ Петър Каменов: (Звъни)

Яни Янев (з): У нас няма такива, които да са свикнали да јадат чужди пари. Те са околу тебе. (Ръкоплесканија от мнозинството)

Г-жи и г-да народни представители! Търновската конституција, казват, няма зашто да ја изменуваме, а хей тјй на — да ја полустросаме сјмо! И това те говорят от името на Стамболийски! (Шумът продолжава) Забрават ли те, господа, којто кошуствуваат с това име, че още на 1923 г. Стамболийски пречени, че търновската конституција не е дреха, ушита по мярката на българскиот народ. (Ръкоплесканија от мнозинството), и затова обеща след 23 април 1923 г. да направи избори за Велико народно събрание, којто да гласуват нова конституција на българскиот народ? (Ръкоплесканија от мнозинството) Но неговиот син, казват, не бил на сјщото мислење! Најди Дънов казваше, че хората се прераждаа, може би чрез устата на неговиот син говори Стамболийски! Ако от всеки гениален мјж се раждаа синове гении, нему подобни, светът нјамаше къде да побере гениите! Но често гениални хора како Стамболийски могат да дадат синове кјто неговиот син, крјчмари и само крјчмари, и никакви политики и общественици? (Ръкоплесканија от мнозинството) Даже, забележете, тој сам се откажа да отиде на погребението на костите на собствениот си баща! И това ако не значи, че тој се е отказал от него и от неговата намет, здраве му кажете!

Как може, г-жи и г-да народни представители, да објасните тој факт. На нас, казват, местото ни е в Отечествениот фронт, ама комунистите не држат на правилото: честност за честност! И, забележете, Недялко Атанасов говори в Бургас заедно с Добри Терпешев и последната му дума беше: „Имам, казва, малко да живея, но ше умира под крјстосаното оранжево и червено знаме!“ След

това напусна трибуната и отива към граничния пост, където търси приятели за конспирация, и казва: „Главатарите са с нас, елате по-мощните, с преврат да превземем властта!“ Лицеца им мина пътя! Знате, г-жи и г-да народни представители, къде е Коев, къде водят писките на „Неутрален офицер“, на Ванчо Михайлов и т. н., за да няма нужда да приказвам тук.

Един от мнозинството: И на Военния съюз.

Яни Янев (з): Но последните: в програмата на Колю Петков алъзаше сметката регентство да правим, но такова, каквото на него му се ще!

Г-жи и г-да народни представители! Много спекулират господата тук, че няма да гласуват бюджета, от който ще получат заплати двама девестоюци! Очевидно имат пред вид и министъра на външните работи Кимон Георгиев! Дали честно критикуват те, г-жи и г-да народни представители! Кой беше по главата Колю Петков да седя рамо до рамо с тях! Тогава бяха ли те, г-н Колю Петков, девестоюци! Очевидно, не бяха. Днес им се сърдят, защото не са при тях, при техните престъпни замисли, а не затова защото, някога са били солидарни с 9 юни! Ето за това съжаляват господата!

Г-жи и г-да народни представители! Двамата г-да оратори на опозицията измисляха такъв куп от помни, за да няма нужда да влизам в подробен анализ на всичко, да приказвам за техния морален лик, да приказвам за онова, което повтарят, колкото пъти са се качвали на трибуната. Смятам, че нито има време за това, нито има нужда. (Възгласи от опозицията)

Председателстващ Петър Каменов (Звъни) Г-н Янев! Моля Ви се за една минута.

Г-да народни представители! Часът е 9. Председателството предлага да се продължи заседанието до полунощ. Който са съгласни с това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема. — Продължавайте, г-н Янев!

Яни Янев (з): Аз пестя вашето време и заявявам от името на парламентарната група на Българския земеделски народен съюз, че ще гласуваме бюджетопроекта.

Как, г-да, искате да гласува за такъв държавен порядък, да речем, Лерински, за който сега разбрах защо пдаче за Пиринска Македония. До 9 септември той експлоатирал 20.000 декара от Пиринска Македония! (Ръкопляскания от мнозинството)

Как искате да гласува за такъв държавен порядък, да речем, Рангел Даскалов, който ограбваше цялото Беломорие!

Рангел Даскалов (зНП): Ти си мошеник! Мръсник!

Яни Янев (з): Как искате да гласува и Манчо Драндаревски, който се подложи на преглед за пенсия! Изкарват го пердесъс, не гледа! Ами че той политически е черноглед. Той никога не бържиде и няма да види действителността право в очите. И ако за това, че са конституирали неговата слепота, иска да му дадат пенсия, ние се съгласяваме да му изплащаме пенсията и да знае, че е сляп и няма да прогледне! (Ръкопляскания от мнозинството)

Г-жи и г-да народни представители! Аз завършвам, като очаквам след мене да вземе думата г-н Никола Петков, за да изясни тия паскилчетата, ...

Никола Петков (зНП): Ти ще се видиш във вестника!

Яни Янев (з): ... които никога няма да уязвят, защото Яни Янев познава само борба и нищо повече — и като студент, и в медия си живот — а Колю Петков познава само чужда валута.

Никола Петков (зНП): Ти ме креше да ходя при професорите ти, за да ти дадат добра бележка и диплома.

Яни Янев (з): Г-да народни представители! Ще свърша, без да се смята, че се подавам на тая провокация, че Колю Петков ме бил водил при професорите да ми дават диплома! Забележете, Яни Янев има най-голямата диплома в Университета през фашистско време и всяка година са му давали премия. А ако Колю Петков прави аргумент от това, че е ходил при фашистките професори и фашистките управници да ходатайства за мене, очевидно той е бил приятел на фашистите и приятел на фашистката власт. (Ръкопляскания от мнозинството)

Председателстващ Петър Каменов: Има думата народният представител Владимир Арнаудов.

Никола Петков (зНП): Г-н председателю! Дайте ми една минута време, за да прочета позива.

От мнозинството: Пали ще го напечатат във вестника си!

Яни Янев (з): Напиши го в зеленото плесенясало знаме!

Владимир Арнаудов (р): (От трибуната) Г-жи и г-да народни представители! Както по досега гласуваните бюджети, така и по бюджета на Върховното правителство, ораторите от опозицията си показва своята природа. В какво се очерта тя? Внимавайте! Тя се очерта в следното. От една страна наричат се отечественофронтовска опозиция, а от друга страна те посрещат с пълно отрицание всичко онова, което твори народният Парламент, Великото народно събрание.

Никола Петков (зНП): Не всичко. Само, което е лошото.

Владимир Арнаудов (р): Не само това, но те не гласуват и онова, което в разните комисии техните представители предлагат и острият народни представители от мнозинството го въсприемат. Те нямат куража в Парламента публично да вдигнат ръка оное заглавие да приемат или оное изменение, които те предлагат.

Една е целта. Тяхната цел е да бъдат верни последователи на истинската реакция — софийската, която е техният крепител, а не на ония заблудени един милион гласове, които те получиха в изборите. Техните истински гласове са около 150—200 хиляди в страната. Другото е отечественофронтовски заблудени гласове, които те измъкнаха поради неправилно раздаване на наградите по места. Това е истината.

И един ден този един милион народ ще ни докаже това в други избори, които са близо. (Оживление сред опозицията)

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Владимир Арнаудов (р): Целта на тия хора от опозицията е да служат върно на софийската реакция. Те провеждат систематически пълно отрицание на Отечествения фронт. Тика постъпиха и днес двамата техни оратори, особено вторият. С половината от речта си той се представи като отечественофронтовска опозиция, а другата половина от речта му беше пълно отрицание, едно жестоко отрицание, едно чернило, като че ли Отечественият фронт е най-реакционното уличение, най-изяваторското и най-тираническото. За този господин трябва да ви направя едно сравнение, което важи пък и за другите техни оратори. Има много професионалисти, има и една такава професия. Има хората които не могат да си изкарват хляба по друг начин, а служат в църква, като кюреви, като паписти. Не му се смее на човека, черно му е на душата, но трябва да разсимиа публиката. Отдават го с бол, изкарват го напълно и той казва на публиката: „Елате да видите, има змия бля, 10 метра дълъг от главата до опашката 5 метра, от опашката до главата 10 метра. (Смях сред мнозинството) Това са един лаяндржиски, циркаджийски отношения в техните речи. (Ръкопляскания от мнозинството)

Нито един от техните оратори досега не е говорил 2—3 минути по-малко от един час, а ще гледа минутата да прескара по-бързо, също да губи времето със своите празни речи. И говори не по бюджета, не по предмета на дневния ред, а чисто и просто — дайте купел, дайте отрова, дайте да унищожаваме този Отечествен фронт, за да можем да вземем властта. Ами млните се!

Димитър Цветков (зНП): Не се мамим.

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Владимир Арнаудов (р): (Към опозицията) Слушайте, аз вас се радвам само реакционните, черноробскаджийските софийски семейства, които всяка вечер ви приемат в техните къщи да ви доиздават как сте обругали този депутат, как сте обругали този министър, как сте влизали в републики с министър-председатели и т. н. и т. н. и оттам очаквате все наградите и медаите, а не от народ, от грамадното болшинство на българския трудещ се народ. (Ръкопляскания от мнозинството) Народът ще ви отрече в много скоро време. Вие се биете в гърдите, но мнозина от вас са прехвърлили по две и по три партии. Имате ги такива във вашата среда. (Възгласи от опозицията)

За да посоча каква е вашата лоялна, честна и добросъвестна опозиция, ще ви кажа, че вие обругахте в 1926 г. Петко Стоянов, с едно клеветническо писмо. Вие обругахте и един наш бивш приятел, който сега не е в нашите редове. Казвам тия неща, за да видите докъде стигат те в своята пропаганда, както вадят сега тук един паскил. Едно лице X от тяхната група, праща частно писмо на проф. Стоянов. Имам човекът доверие на професора и му пише. Е, писал нещо и против комунистите. И понеже този човек после дойде към нас, те сега, за да го унищожат — хайде, публикуват частното му писмо. Разправят, че тайната на кореспонденцията се нарушавала, а това частно писмо, което наш племенски приятел имал доверието да изпрати, на другия ден излиза във в. „Зелено знаме“. Защо? Дайте да унищожим този човек! Това почтено ли е, това борба ли е? Какво е това?

Никола Петков (зНП): Д-р Христофор Попов. От него има статия днес в „Народно земеделско знаме“.

Владимир Арнаудов (р): И за неговия менталитет ще кажа, той ми е много добър приятел. Но беше ли честно и почтено да изкарват това частно писмо във вашия вестник! Вие го провалихте. Както и да е. Точка. (Възгласи от опозицията)

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Владимир Арнаудов (р): Но имайте пред вид, че народът казва: език мой, враг мой. Пазете си езичите! Имайте мярка в това отношение към Отечествения фронт, защото преди малко хей този господин там (Сочи народния представител Рангел Даскалов) каза: „Аз ако бях мошеник, щях да бъда на тая маса“. (Сочи министерската маса). За него хората на тази маса са мошеници! И аз питам: как е възможно така да се говори?

Един от мнозинството: А, беломорският разбойник ли?

Владимир Арнаудов (р): Така не бива. И за онзи инцидент, който отна завчера и за който всички съжаляваме, вие сте единствените виновници с вашия лош език, който сее само отрова във Великото народно събрание. (Възгласи от опозицията)

Цола Драгойчева (к): Не лош език, а гнили глави!

Владимир Арнаудов (р): И гнили глави. — Но едно да знаете: каквото и да правите, колкото и да се мъчите да саботирате делото на Отечествения фронт, колкото и да се мъчите да саботирате работата на Великото народно събрание, ние ще вървим напред и все напред. И ще дойде ден, когато валикът ще ви смаже политически до един. (Подигравателни ръкоплескания от опозицията)

Г-да и г-жи народни представители! Ни нашето внимание се предлага да обсъдим и одобрим бюджетопроекта на Върховното правителство. Българската радикална партия от 1905 г. начело с народния трибун Найчо Цанов, започна борбата с личния режим на Кобургската династия и за установяването на народно-републиканска форма на управление. Днес ние с особена радост посрещаме първия бюджет на Върховното правителство на Народната ни република, установена благодарение на Отечествения фронт, в който от година и половина участвуваме като верен другар на останалите братски партии. Ние ще продължим да даваме нашите скромни сили за доизграждането на младата ни република.

Заявявам от името на парламентарната група на Българската радикална партия, ...

От опозицията: Ей-й-й!

Владимир Арнаудов (р): Ето една просташина! — ... че олобравяме кредитите, предвидени в бюджетопроекта на Върховното правителство, и ще ги гласуваме. (Ръкоплескания от мнозинството. Подигравателни ръкоплескания и от опозицията)

Председателстващ Петър Каменов: Има думата народният представител Ефрем Митев.

Ефрем Митев (с): (От трибуната) Уважаеми народни представители и представители! Бюджетът за разходите на Върховното правителство трябваше да предизвика един разисквания, които да се ограничат върху принципите, които след 9 септември 1944 г. се налагат във всички ресори на нашето управление. И аз съжалявам много, че някои от ораторите отклониха вниманието ни и времето ни с един въпрос, които може да са интересни като история, може да представляват интерес за нашето политическо минало и да имат даже известна поука за нас. Ще ми позволите много накъсо да спра вашето внимание върху следните въпроси.

Във Върховното правителство са концентрирани 11 института, четири от тях — Дирекцията на статистиката, Трудовата повинност, Върховният административен съд и Академията на науките — са институти, които са съществували и преди 9 септември 1944 г. Другите институти, които сега ги установихме, са: Дирекцията на въздушните съобщения, Дирекцията на цените, Върховният стопански съвет, както и досега съществувашите: Народно събрание, Министерски съвет и най-новият институт — Председателството на Народната република. На всичките тези 11 на брой институти трябваше, другари, да се отдели повече внимание. Именно тези 11 института трябваше да се разглеждат.

Например никой не говори за голямото значение на Дирекцията на статистиката — един институт, който от миналата година се отдели от Министерството на търговията и се причисли към Върховното правителство. Това се направи с цел, Дирекцията на статистиката да стане един институт, който да може да обслужва не само народното стопанство, но всички ресори на нашето управление. Старото отделение на статистиката, както виждате, се издига в дирекция, която чрез закона, който се създаде през 1946 г. от XXVI-то обикновено Народно събрание, трябва да обхваща всички обществени явления в нашия живот, за да може първото да се постави статистиката у нас на една първична основа. Не че не е имало статистика преди 9 септември 1944 г., имало е, но тя е била по-скоро формална или си е служила с органи, които недостатъчно са разбирали нейното значение.

Вие знаете, че от 1946 г. към всяка община се създаде една специална статистическа служба от цензовани хора, начело на които стои в околната един околийски представител на Дирекцията на статистиката, който ще унифицира работата. Вие всички си спомняте при събиране нарядите за храни, при събиране свинската мис, при събиране въобще всички наряди в нашето стопанство какви неприятности срещаме само затова, защото нямаме една истинска статистика, поставена на здрави основи. Като дойде земеделски стопанин в общината да даде сведения за своите посеви, писарят го пита колко декара жито и колко декара царевича има. Чичо не знае какво значение има тази статистика и казва: 50 декара царевича и 50 декара жито. А че между тези декари има гори, а че има лозя, че има овощни градини и т. н., той не взема това под внимание и не го казва, защото този, който му иска сведения, не знае да го осветли. И какво се получава по-нататък? Когато се запише в статистическите данни, че той има 50 декара жито, искат му от 50 декара жито да даде такъв и такъв наряд. А се оказва после, че селянинът е имал само 30 декара засети с жито. И ето ви недоразумение в низините, ето ви неприятности и недоразумения срещу нашата власт, които недоразумения се използват от някои.

Сега при новата основа, на която се поставя Дирекцията на статистиката, със своите помощни органи, които ще бъдат знаят със статистическия метод за изучаване на всички обществени и стопански явления, ние ще имаме за пръв път статистика, поставена на здрава основа, която ще позволи и на Дирекцията за хранопознание, и на всички институти при облаганията, при изследванията да имат върна база. Затова по бюджета, който се предлага за Дирекцията на статистиката, безспорно не би трябвало да има спор в Народното събрание. И от едната, и от другата страна не мо-

гат да отрекат нуждата от Дирекция на статистиката, нуждата от нейната реорганизация, за да бъде тя нагледена към човите условия на стопанството.

Не се засегна, уважаеми г-да народни представители, и друг един голям проблем в нашата страна — трудовата повинност. И аз се чудя, и отук (Сочи мнозинството) имаше говорители, от Земеделския съюз, и от опозицията имаше, обаче никой не се изказа по този въпрос. Това е един институт, който повече от 20 години съществува в нашата страна и който дава един полезен обществен резултат, които не се оспорват от никого.

По трудовата повинност, уважаеми слушатели, нашите избиратели повдигат много въпроси, било в предизборни събрания, било когато даваме отчет пред тях. Те повдигат например следния въпрос, който аз поднасям на вниманието на съответните органи: трудът на събираните трудоваци да бъде използван и за околната, и за областта, откъдето са трудовациите. Да речем, че от една околия излизат трудоваци, които се дават в разпоредба на Централната дирекция на трудовата повинност. Тя разпределя труда на тия трудоваци по разните обекти. Не би ли могло в бъдеще да се обмисли — разбира се, за тази година не може и дума да става, тъй като обектите се начертават предната година, както сега през 1947 г. се начертават обектите за 1948 г. — трудовациите, които дават безплатно своя труд, както това са вършили всички, които по-рано са били войници, а откакто е създаден този институт, всички са минали през него, да работят — една част от тях, 50% или, ако това е невъзможно, 30% — в съответната околия? Тия трудоваци работят за държавата, за държавни нужди. Не може ли една част от трудовациите, които биват изпращани по държавни обекти, от общодържавно значение, да бъдат отделени, да бъдат запазени за съответната околия, откъдето произхождат те и там да работят? Защото имаме такива парадоксални случаи: десетки години някои околии дават най-голямо число трудоваци, а в тях десетки години не се влага трудът на тия трудоваци.

Аз моля уредниците на трудовата повинност да разрешат този въпрос. За тия уредници аз получих много добри впечатления в края на 1946 г., когато слушахме във Военния клуб един отчет за извършената дейност от трудовациите през 1945 г. От този отчет се вижда, че действително трудовациите са влагали своя безплатен труд в известни обекти, които имат общодържавно значение. Би могло при сегашната реорганизация, която предстои в трудовата повинност, даже според мирния договор, ако се не лъжа, да се обмисли този въпрос. Бащите на трудовациите казват така: „Ние даваме трудоваци, но нека се запази една част от трудовациите за нашата околия.“ Някъде има да се правят канализации или други мероприятия от обществено значение, да се коригират води, да се направят шосета — защото знаете, че Министерството на благоустройството не може да смогне да направи навсякъде шосета, поради скъпата цена. Та ръководителите на трудовата повинност би трябвало да обмислят този въпрос каква част от трудовациите би могла да се остави в съответните околии.

Идвам до друг един стар институт, какъвто е Върховният административен съд. На мнозина от вас може би не е познато каква важна функция има да играе Административният съд, уважаеми слушатели! Върховният административен съд е една юрисдикция, създадена да контролира всички видове власти в нашата страна, които влизат често пъти в противоречие с известни интереси и права на гражданите. Върховният административен съд в миналото, преди 1944 г., беше една върховна инстанция, която според мене — мога да кажа откровено това — по-скоро идваше със своята формалистика да санкционира всички произволи на различните административни власти спрямо правата и интересите на гражданите. Аз съм имал случай лично да обжалвам едно постановление на министъра на вътрешните работи, който с една заповед ме отстрани през 1941 г.

(В залата влиза министър-председателят, посрещнат със ставане на крака и продължителни ръкоплескания от бюрото, министрите и народните представители от мнозинството)

Бившият министър на вътрешните работи генерал Недев издаде една заповед, с която ме отстрани като председател на управителния съвет на една популярна банка, като се внесе в заповедта му едно съдържание, което абсолютно не отговаряше на самата действителност. В тази заповед се предвиждаше правото ми да обжалвам пред Върховния административен съд този неправилен акт на един административен орган. Във Върховния административен съд имало разбирането, че ако на една жалба гербовата марка е залепена малко на криво, или някоя формалност най-минимална, не е извършена, трябва да оставят без разглеждане молбата. В моя случай всички формалности бяха извършени. Но се получи една друга формалистичност. Върховният административен съд проучва жалбата и казва: този въпрос, за интервенцията на Върховния административен съд в това отношение, защо министърът на вътрешните работи е издал тази заповед, е един въпрос по същество, по който Върховният административен съд няма право да се занимава. Значи в същност Върховният административен съд съществуваше по-рано, за да санкционира произволите на разните административни власти в нашата страна.

След 9 септември Върховният административен съд трябва да се превърне в един институт, който да направлява, да ръководи и обучава новите административни органи и власти, които са комплектовани безспорно от нови хора, които могат да извършват тук-там грешки. И аз трябва да ви кажа, за чест на Върховния административен съд, че преди известно време, когато един общински съвет е решил в един град нещо и не е спазил една форма, която има значение, Върховният административен съд е върнал обжалвания акт и е упътил общинския съвет по какъв начин трябва да постъпи, как трябва да съобщи на заинтересуваните лица за съществуването на имоти за обществено ползуване. И след като са

били изпълнени нужните формалности, работата е била свършена.

Значи Върховният административен съд не трябва да бъде една ниставция чисто формалистична, суха, която да бъде далеч от живота, а трябва, както всички институти след 9 септември 1944 г. се превършат в институти в служба на самия живот, да се превърне и той в един върховен орган, който да канализира, който да направлява, и решенията на който не само да се публикуват в „Държавен вестник“, а да се намери начин да се публикуват в пресата, за да се популяризират и да може тия съждения, които прави Върховният административен съд, да служат като една поука на всички административни органи.

Министър-председател Георги Димитров: Има ли да бъде по-добре, новата конституция да замени Върховния административен съд с един държавен контрол, ...

Ефрем Митев (с): То е все същото.

Министър-председател Георги Димитров: Не е все същото — или с Министерството на държавния контрол? Ще го направим. (Ръкопляскания от мнозинството)

Ефрем Митев (с): Разбира се, може.

Един от старите институти, който е придаден към Върховното правителство, това е Академията на науките. Вие чухте, когато се разискваше законът за Академията на науките, на какво е служила в миналото тя, какъв институт е била тя. Българският народ в своята широта не е знаел, че е съществувала Академия на науките, защото тя е била затворена в себе си. Както много други институти, както всички институти, днес Академията на науките се отдава в служба на народа; нейните изследвания, нейните изучавания няма да бъдат из областта на някакви сухи, схоластични, формалистични знания и познания, но нейните отрасли ще бъдат вързани в служба на разните ресурси на стопанството. И в този смисъл заслужава, всички кредити, които са предвидени за Академията на науките, да бъдат гласувани безспорно с аklamация.

Аз идвам, уважаеми народни представители и представителки, до новите институти, каквито са Дирекцията на цените и Върховният стопански съвет. Това са два института, които са сходни помежду си, защото и двата са предназначени да надникнат в производствените отношения, в стопанството на нашия народ и освен да дават направление на това, как да се рационализират начините на производството, как да се технизират, как да се улесни то така, че с по-малко труд, с по-малко напрежение да се получат повече блага и продукти, да служат така също и на това, да се намери кой е онзи път и начин, по който се образуват цените на различните произведени продукти и материали в нашата страна. Вие знаете какво е в излизните. Периферията на нашия народ ги интересува този въпрос. Често пъти долу ви поставят такива въпроси. Вие трябва, уважаеми представители и представителки, когато се задават такива въпроси от недоволни наши избиратели и избиратели, не да ги осъждате, а напротив, с внимание да ги изслушвате. Когато те проявяват интерес, вие да им отговаряте със същия интерес с помощта на местните органи в близкия град или в самото село. Например, поставят из един народен представител въпроса: защо живото тегло на една овца се плаща по 80 лв. — точно не мога да ви кажа цената — или по 100 лв., а чистото месо, добито от тази овца, се продава по 200 лв.? Безспорно всеки от нас в първия момент ще бъде затруднен, как може това нещо по 100 лв. живо тегло, а 200 лв. килограм месо! Но ако се върнете в самото село, където има практики, касани, те ще ви кажат от едно живо агне, измерено 10 кгр., колко чисто месо излиза, ще ви кажат и за овца и за пиле. Заведи тогава при касатия телатите, които мислят, че се прави някаква експлоатация, заколи в тяхно присъствие една овца, одери я и ще видите какво ще се получи. И ще им кажем тогава: ето, печалбата на този, който дава овцата, и на този, който дава месото, стига толкова, за да може да се покрий известни разходи. И хората ще разберат. На тази база, на тази почва може много да се експлоатира с недоволството на неогентирани хора, които не са отглеждали животни, но са купували месо и казват: как така купувате живото тегло по 100 лв., а продавате месото по 200 лв.!

Хората в Дирекцията на цените, които са изучавали нашето стопанско положение при нормални условия, ще правят своите сравнения. Преди известно време аз видях много интересни таблици, много интересни изчисления и изследвания един въпрос, по който съответните представители на Дирекцията на цените и специално хората от Върховния стопански съвет трябва да си вземат добра белешка. Всички изчисления на нашите специалисти за цените икономисти, написани популярно, трябва да се разпратят било с огръжно на Националния комитет, било чрез отечественофронтовската преса до самия работник, до самия селянин, за да прочете и този, който е производител на стоката, на животните, в този, който купува, и да разбере пътя, по който се образуват цените, да му се каже из един популярен език, че се купуват животни на такива и такива цени и т. н. — изобщо всичко това да се разясни.

По този начин ние ще извършим опази работа, която е задача на отечественофронтовската власт — да бъдем наясно с нашите граждани. Когато има един неблагоприятен резултат, да му кажем: да, имаме една изразбория, защото ние, които управляваме, сме имали вас, ние не сме управлявали по-рано, не сме манипулирали с цените, времето: бяха революционни, наложени се тази власт и ето, първата година се направиха така, втората се поправи, третата още повече се поправи в т. н. (Ръкопляскания от мнозинството. Възражения от опозицията)

Върховният стопански съвет, уважаеми народни представители и представителки, ще изучи най-вече нашето стопанство. Вие виждате какви трудности срещаме ние по един проблем, който в този момент е от жизнено значение за изхранването на нашия народ, един проблем, върху който също така много се прави експлоатация от недобросъвестни хора. Аз не искам да ги соча, не допускам, че всички от тук (Сочи опозицията) може да са употребявали тия прийоми, но има факти. Аз се натъкнах на такъв случай. Миналата 1946 г. бях по анкета в Южна България. Отивам в един тютюнопроизводителски край и тютюнопроизводителите ми се оплакват и казват: „Другарю народен представител! Къде е властта да ни даде храна, ето нашият добитък умира от глад!“ И аз действително видях на едно място една такава група добитък. Аз съм чел в романите на големи писатели за ужаса, който се изписва на човешкото лице, когато човек гладува, но аз трябва да ви засвидетелствувам, че видях добитък, който в своя поглед проявява ужаса на глада. И когато пристигна един влак, от вагоните на който сламата се изваждаше, те не можаха да удържат добитъка на ярема, дърпаха се да отиде към сламата, толкова беше изгладнял.

Та искам да ви кажа, че тютюнопроизводителите питаха къде е властта да им даде храна. И аз им казах: властта прави всички усилия и чрез изземване на храни от тези райони, които са житни, и чрез внос на храни, на жито отвън, и ние няма да останем гладни. И вярно е, уважаемо Народно събрание, че през 1946 г. никой човек не е останал гладен, никой не е умрял от глад. Може да се каже, че много малко случаи има добитък да е измрял тук-таме от глад в няком кримца отдалечени от центровете.

Отивам в Северна България, в житните райони. И докато в тютюнопроизводителните райони имаше хора, които казваха: казва е тази власт, къде е властта да ни даде хляб, в Северна България, в житните райони, имаше друго оплакване: каква е тази власт из Отечества фронт, че на нас фашистите не са ни пращали на вършачките по двама души проверители, а вие ни пращате по двама души на вършачка — това беше през 1945 г. — вие ни пращате комисии, вие ни въркате в кошчето, вие ни въркате в хамбарите, вие ни въркате в джобовите да ни вземете храната. Да, вярно е — обяснявам на тези селяни, които поставят този въпрос — но вие знаете ли, другари, че в Южна България има тютюнопроизводители, които са изложени на глад? Вие знаете ли, че държавата с тютюните на тия хора купува това, което вам е необходимо? И какво трябва да направи държавата, според вас?

Значи, има хора, на които тези работи не им са ясни. В Южна България казват: „Няма власт, която да ни даде храна!“, а в Северна България казват: „Каква е тази власт, която ни взема храната!“

Министър-председател Георги Димитров: Те (Сочи опозицията) използват депутатския си имунитет, за да правят такива агитации.

Ефрем Митев (с): Аз желая да не се намерят хора от Великото народно събрание, които да си позволяват за какво и да е цел да спекулират по този въпрос. Ние има да преживеем тежки месеци — май и юни. Аз съм уверен, че властта с мерките, които е взела, няма да остане да има гладни хора в България. (Ръкопляскания от мнозинството) Но затова трябва всички добросъвестно да не спекулираме с този въпрос, защото този въпрос не може да послужи на някоя партия да сваля друга партия от власт.

Петър Анастасов (сЛ): Никой не желае това!

Ефрем Митев (с): Още по-хубаво. Но тази декларация, която правите, да бъде не само думи, но дело. Има известен въпрос, по които ние можем да бъдем на едно мнение, както сега например бяхме при председателя на Народното събрание др Коларов и по един-два въпроса се оточихме с представителите на опозицията, че ще имаме едно становище, например по бюджетите на Военното министерство и по външната политика да манифестираме единство пред външния свят.

Министър-председател Георги Димитров: Съмнително е!

Ефрем Митев (с): Даде се обещание.

Министър-председател Георги Димитров: Трябваше да подлизат.

Никола Петков (зНП): Нашият представител е казал, че въпросът трябва да се реши от парламентарната група. Тук не зависи от един човек, а зависи от цялата група.

Ефрем Митев (с): Уважаеми г-жи и г-да народни представители! Аз идвам до последните институти, за да завърша. Ние имаме да гласуваме бюджет на Председателството на републиката, на Великото народно събрание и на Министерския съвет. Тук между нас има възрастни хора, които се изказаха. По тези работи, които се разправях тук от трибуната, добре е докато са живи и Недялко Атанасов, и Оббов, па и др. Георги Димитров, па и др. Васил Коларов, и Иван Андреев и Георги Михайлов, които са свидетели на събитията през 1923 г., да се изкажат, за да се изяснят тези въпроси и да се разберат, защото в решителните моменти, които е преживял нашият народ в своята история, често пъти се проявяват характерите, в такива решителни моменти, когато човек е на праг пред живот или смърт, се познава кои са с устойчиви характер и кои са се отгъвали. Нека се изясни това. Аз съм съгласен, когато има заблуждение за някого, че е предател, а той не е, да се изясни въпросът

Прави ми впечатление, че историята на тези събития, уважаемо Събрание, се предава по такъв начин, че с извода, който се прави от тях събития, се експлоатира, прави се един едностранчив извод. Направи ми тягостно впечатление този факт на мен, който съм бил иладеж в 1918 г., когато беше обявена Радомирската република, и по-късно, когато станаха септемврийските събития и когато еднам бях завършил средното си образование и бях студент Казан. прави ми впечатление, когато тук става въпрос за известни грешки в миналото. Безспорно е, уважаемо Събрание, че българският народ е вършил грешки в миналото — това го казва често пъти и др. Георги Димитров. Партияте, които представляват трудовия народ — и Земеделският съюз, и Комунистическата партия и социалистите — са правили грешки в своя живот, като всеки е мислил, че е на прав път, но по-късно животът доказва, че има известни грешки. И именно поуката от тия грешки е родила идеята за Отечественния фронт.

Сега какво става? Един от Земеделския съюз тук казва: вие, комунистите, грешите, вие, комунистите, искате да ни подчините, искате да ни асимилирате. Спомянете ли си, уважаемо Събрание, че през 1918 г. и преди тая година царският двор у нас и монархическата клика, която беше около този двор, изкуствено разделяха българския народ на партии и правеха всичко възможно чрез шпийнски клинове да настъкват Земеделския съюз срещу комунистите или социалистите срещу комунистите? Да ви изповядам и един мой грях. аз бях студент тогава и първите си политически речи съм се упражнявал да държа срещу тираните на Стамбулския. Такъв беше курсът тогава. Трябва да ви кажа, че имаше и нежелателни факти. В с. Горна Гюмница, край Лом, бяха отишли трима души комунистически оратори, нападна ги една гълба, кръстена с името „Злата муха“ в хората, адвокати бяха се завели по кочини и куршуми, за да се смислят. Имаше едно вавилонско стълпотворение, изградуваха помежду си хора, които са експлоатирани от чорбаджиите, от капиталистите, от монархистите, насъсквани един срещу други. Даже приемам това, че в 1918 г. когато се обяви Радомирската република, има грешка, че социалисти и комунисти не са се прикълбали тогава към земеделците, за да стане републиката. (Ръкопляскания от опозицията) Но Недялко Атанасов сам каза, че Францис д'Енере, един монархист, който дошъл от Солун, цял да влязох монархисти, даже и да е имало единство между тия партии. Значи имало е обективни причини.

Мислята ми е, да се направи друг извод, уважаемо Събрание. Вярно е, че нашият народ е враждувал много помежду си. Вярно е, че имаме политическа история с един сръбски тълкач и кюшета. Вярно е, че в някоя друга страна на Балканския полуостров не е имало избиване на толкова политически дейци, колкото в България.

Министър-председател Георги Димитров: В Гърция.

Ефрем Митев (с): Да, сега гърците искат може би да ни надминат.

Мислята ми е: не може ли да се намери един изход? Защо този Недялко Атанасов, на когото аз заради годините му съм готов да дам известно уважение — бил е емигрант толкова години, излязъл се, съвременник на Георги Димитров — защо този човек да сочи тук в лицето на Георги Михайлов един свой враг? А кой е Георги Михайлов? Георги Михайлов не е ли също така един стрдалец! аз имам тук бележки за него. Ще ме извиня, че ще направя цитат от неговата биография. Той е един човек, който 21 години е бил емигрант, далеч от България, изгубил, един син във войната срещу германците, има друг син осакатен във войната срещу германците, загубил своята другарка. И този човек бе наречен хулиган. Защо? Защото в неговата нервна система може да има нещо, което го прави по-избухлив. Не може ли да си обясните на шо се дължи всичко това? Защо трябва всеки, който говори от тая трибуна, непременно да търси нещо, което да разочарва раната и вместо балсам, да сипе в нея солна киселина? Защо трябва да приемим това, другари?

И аз, вземайки акт от всичко това, което се изнася и от Общия, и от Недялко Атанасов, и от Иван Андреев, които са били съвременници на това движение, искам да направя един извод: другари, дайте да изградим едно народно единство, което е необходимо в този момент за нашата държава. Вие виждате, в какво положение се намираме, вие виждате как се развива целият свят. И ако нашият народ бъде единен, ние в това единство има какво да си казваме. И аз не съм съгласен с опозицията, че ние тук в мнозинството сме подценявани. аз никога не съм се засягал от обидите, че сме сателитни партии и т. н. Не е вярно, че ние сме виждани подценявани. Напротив, аз виждам, че всеки път с комунистите се разбираме. Те мислят така, ние мислим иначе, но ще намерим една средна линия. Макар да сме малко представители тук, но когато имаме правилно становище, болшинството се е съгласявало с нас. Вие виждате, че като се внесе от министъра на финансите законопроект за безкисовите плащания и се изпрати в комисията, там се направи едно предложение от нас, друго от тук. (Сочи знаените) 4, 5, 6, 10 забележки се туриха, защото влякохме, че прите на теж, която на 7 и 8 март са продали всичките си стоки срещу пари, не са влог, който е замразен, както обикновените влогове. И така се коригираха тези работи.

Искам да направя един извод: дайте тези миниди борби, тези различия, тези сътресения, които са създавани в трудовите маси, да ги изживеем, да турим мостове на примирение, на разбирателство. Виждаме доброто желание тук на представителите на върховната власт. Един, два, три пъти казват условията. Условията не са неприемливи. Възрадите срещу някои от тях, намерете му средния път, но дайте другари, да издигнем престижа на Великото народно

събрание, да не се наблюдават в него сцени, които да излагат неговия престиж, и които според мен създават психологическа предпоставка едва ли не да се върнем към миналото, когато за това, че някой ми е противник, трябва да го унищожавам физически. аз заключавам.

Министър-председател Георги Димитров: Това беше възможно при цар Фердинанд и при цар Борис. Сега няма цар, няма монарх.

Ефрем Митев (с): аз съм уверен, че това нещо не може да стане сега, но ми е мъчно, че известни лица не си държат юздите. Централната власт държи доста здраво юздите на всички нейни подведомствени органи, но мене ме е страх от някои лица. И аз трябва да ви кажа нещо за инцидента, който преживяхме онзи ден във Велико народно събрание, когато стана сбиване. Другари! аз чувствавам двойна мъка. Първата мъка беше за следното. аз бях тук близо, слушах ораторката какво говори и влях кои жени дойдоха при нея. Познавам и нашата другарка, която хвана ораторката и си обяснявам като марксист и диалектик, без да оправдавам какво и да е нападение, защо стана това нещо. Вие знаете ли коя е Пръжка Димитрова, от гр. Лом?

Един от комунистите: От твоя град.

Ефрем Митев (с): От моя град. — Ето я тази другарка! аз не искам да говоря това, което ще бъде във вреда, но искам да ви кажа здравето й как е разклатено. Това момиче беше принудено да се обяви за нелегално. Полицията хваща баща й: „Ще кажеш къде е дъщеря ти!“ — „Не знам“. И бащата е принуден да посъва дъщеря си, за да ги убеди, че не знае къде е. Бият го, бият го, бият го в полицията, изкарват го в болницата, той там умрял и лекарят казва, че умрял от сърдечна болест.

Министър-председател Георги Димитров: А къде е била през това време попадната? (Силни ръкопляскания от мнозинството)

Ефрем Митев (с): Ако, значи, този, който говори, има известни принципи съображения да прави критика, нека да я направя по такъв начин, че тази другарка, че другата жена, че и жената на Христо Михайлов от Михайловград, че четвърта жена, че пета жена, че всички жени, които носят черни забрадки, да не се почувствуват провокирани. Може и др. Димитров, може и министърът на финансите, може и председателят да звъни и да иска да въведе ред, но има едно преливане на чашата на търпението и става инцидентът. Трябва да си обясним тези неща. И др. Васил Коларов осъди този начин и каза, че не трябва да се правят провокации.

Ако искаме да има мир, ако искаме да има разбирателство и уважение един към друг, нека всички, като почнем да говорим, да мислим. аз съжалявам и за думите на Димитър Цветков. Написал тук нещо и ни говори за 9 септември. А бе, другари! Цветков, вярно е, че след 9 септември и др. Тодор Павлов, и др. Васил Коларов, и др. Георги Димитров, и Трайчо Костов, и Вълко Червенков подчертават един, два, три пъти, че имало известни забележки и грешки. Това кой го отрича? Но не е ли факт, че от 1944 г. до 1945 г. и досега има грамадна разлика?

Министър-председател Георги Димитров: Не признават.

Ефрем Митев (с): Това трябва да се вижда, а не да се хваща единичният случай.

Никола Петков (ЗНП): На коя дата бяха пребити твоите приятели в Лом: Асен Бенев, Павел Филипов, Сеферия Митков и Николай Попов? На коя дата? Кажете де! На 27 октомври 1946 г. (Възражения от мнозинството)

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Ефрем Митев (с): През 1946 г. е станало това.

Никола Петков (ЗНП): 15 дни в Околийското управление са бити! Целият град го знае.

Ефрем Митев (с): Но трябва да ви кажа, че централната власт провери този случай и уволни 4 души от милицията.

Един от опозицията: Каква полза!

Ефрем Митев (с): Не наблюдавате ли тези факти, че хора винони са в затвора?

Министър-председател Георги Димитров: Те не искат да има ред и спокойствие в нашата страна. Там е работата.

Ефрем Митев (с): аз искам да ви кажа, че вие трябва да прецените тези факти. Как искате вие от един човек, който до вчера се е бил който е бил в гората. . . .

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни) Свършвайте.

Ефрем Митев (с): Свършвам. — . . . Борил се е срещу фашизма, бил в партизански — тук ги виждаме — как сега искате от него да бъде като вас, с вашия ум, с вашата психика? Вие искате да бъде като вас, които не сте били никога!

Един от опозицията: Как не сме били никога?

Ефрем Митев (с): Който не са като вас — не са. Може да има и такива.

Един от комунистите: От тях няма нито един бит. Ако е имало един шамар, казва, че е бит.

Ефрем Митев (с): Ако има такива, казвам. Аз познавам от вас няколко души, които са били в затвора, но аз казвам, че онези, които не са били бити, трябва да разберат психиката, манталитета, характера на тези хора, които са били под една пара в продължение на дълги месеци и години. Тези хора значи имат по-друг критерий при преценката на известни положения. И този психически прелом, за който ви говори др. Тодор Павлов, който иска тези елементи да прераснат в държавно-творчески елементи, не може да стигне бързо, изведнаж. Но дайте съдействие.

Владимир Арнаудов (р): А те провокират.

Ефрем Митев (с): Вместо да се правят провокации, идете при този човек, който виждате, че върши грешка, и му кажете: другарю, ти нарушаваш сф. законност, ти излагаш престижа на държавата! Това по-добре ще действа, отколкото ако му кажеш: ти си такъв, ти си такъв, ти си такъв.

Един от опозицията: Кажки за Яни Янев нещо. Ето кой провокира!

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Ефрем Митев (с): Аз заявявам от името на парламентарната група на Работническата социал-демократическа партия, че ще гласуваме всичките бюджети, защото намираме, че те са в основата на едно правилно изграждане на новата народна република. (Ръкоплескания от мнозинството)

Председателстващ Петър Каменов: Няма записани други оратори.

Пристъпваме към гласуване бюджетния проект за разходите на Върховното правителство параграф 14 параграф.

Който приемат § 1, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(§ § 2 и 3 се приемат без изменение и без разисквания)

Докладчик Черню Чендов (к): (Чете) „§ 4. Пътни и дневни пари, ж. п. карти, превоз на автомобили и за пътуване със салон-вагони по Б. д. железници — 4.300.000 лв.“

Думите „превоз на автомобили“ и пр. до края се заличават и кредитът се намалява на 500.000 лв.“

Председателстващ Петър Каменов: Който приемат § 4, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема. (§ 5 се приема без изменение и без разисквания)

Докладчик Черню Чендов (к): (Чете) „§ 6. Формено облекло и обука на служителите (и всички разходи за облекло) — 2.000.000 лв.“

Кредитът се намалява на 600.000 лв.

Председателстващ Петър Каменов: Който приемат § 6, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(§ 7 се приема без изменение и без разисквания)

Докладчик Черню Чендов (к): В „Б. Веществени разходи се предвижда нов

§ 8 — „Купуване и поддържане превозни средства — 7.000.000 лв.“

Председателстващ Петър Каменов: Който приемат новия § 8, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Черню Чендов (к): Номерацията на следващите параграфи се увеличава с единица.

(§ § 8—13, които стават параграфи 9—14, се приемат без изменение и без разисквания)

§ 14 става § 15. (Чете)

„§ 15. Разходи за посрещане на гости и отпразнуване народни и служебни тържества — 2.000.000 лв.“

Кредитът се увеличава на 4.000.000 лв.

Председателстващ Петър Каменов: Който приемат § 15, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(§ § 15 и 16, които стават 16 и 17, се приемат без изменение и без разисквания)

Докладчик Черню Чендов (к): (Чете)

„Глава II

Народно събрание

А. Лични разходи“

§ 17 става 18. (Чете) „Заплати на личния състав според обяснителната таблица към бюджета — 11.425.200 лв.“

Кредитът се увеличава на 11.601.600 лв. поради някои промени в обяснителната таблица, които ви докладвах в началото.

Председателстващ Петър Каменов: Който приемат § 18, заедно с обяснителната таблица и измененията в нея, както се докладва по-преди, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема. (§ § 18 и 19, които стават параграфи 19 и 20, се приемат без изменение и без разисквания)

Докладчик Черню Чендов (к): § 20 става § 21. (Чете го)

На четвъртия ред след думата „включително“ комисията прибави думите: „служителите от външната и вътрешната охрана и“, и увеличи кредита от 3.000.000 лв. на 3.481.600 лв.

Председателстващ Петър Каменов: Който приемат § 21, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Черню Чендов (к): § 21 става § 22. (Чете го)

Накрая, след думите „Министерството на вътрешните работи“, комисията прибави думите „и всички разходи за храна“.

Председателстващ Петър Каменов: Който приемат § 22, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(§ § 22 и 23, които стават параграфи 23 и 24, се приемат без изменение и без разисквания)

Докладчик Черню Чендов (к): § 24 става § 25. (Чете го)

Комисията заличи цифрата „1.000.000 лв.“ в края на текста на параграфа и прибави думите: „и безплатно на тези с основна месечна заплата до 6.000 лв.“

Председателстващ Петър Каменов: Който приемат § 25, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Черню Чендов (к): § 25 става § 26. (Чете)

„§ 26. Формено облекло и обука на служителите — 1.290.000 лв.“ Комисията намали кредита на 600.000 лв.

Председателстващ Петър Каменов: Който приемат § 26, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Черню Чендов (к): Комисията редактира § 26, който става § 27, така:

„Награди, поощрения и помощи на служителите:
а) награди и поощрения — 200.000 лв.
б) помощи за взаимоспомагателната и застрахователна каса — 300.000 лв.
в) за културни начинания — 150.000 лв.
г) за обзавеждане и издръжка почивни домове, станции и летовища за служителите и семействата им — 300.000 лв., а всичко 950.000 лв.“

Председателстващ Петър Каменов: Който приемат § 27, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(§ § 27—32, които стават параграфи 28—33, се приемат без изменение и без разисквания)

Докладчик Черню Чендов (к): Комисията редактира § 33, който става § 34, така: (Чете)

„§ 34. Канцеларски разходи: пощенски, телеграфни и телефонни разходи; библиотечни разходи. Стенографски дневници“. Кредитът се намалява от 8.000.000 лв. на 6.000.000 лв.

Председателстващ Петър Каменов: Който приемат § 34, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Черню Чендов (к): Предвижда се нов § 35. (Чете)

„§ 35. Безотчетен фонд — 240.000 лв.“

Председателстващ Петър Каменов: Който приемат новия § 35, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Черню Чендов (к): Номерацията на следващите параграфи се увеличава с две единици.

(§ § 34—38, които стават § § 36—40, се приемат без изменение и без разисквания)

§ 39 става § 41. (Чете)

„§ 41. Заплати за личния състав (виж обяснителната таблица) — 8.862.000 лв.“

Комисията увеличи кредита на 8.988.000 лв. поради промените в обяснителната таблица, които ви докладвах в началото.

Председателстващ Петър Каменов: Който приемат § 41, заедно с обяснителната таблица и измененията в нея, както се докладва по-рано, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Черню Чендов (к): Комисията редактира § 40, който става § 42, така: (Чете)

„§ 42. За извършен и пошен труд на служителите при Министерския съвет, по одобрение от Министерския съвет правилник, в размер до 3.000 лв. месечно на служител — 500.000 лв.“

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат § 42, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Черню Чендов (к): В началото на текста на § 41, който става § 43, комисията прибави думите: „Награди и“, след което следва старият текст: „Помощи за лекуване на служителите и за погребение на починали — 100.000 лв.“

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат § 43, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(§ § 42—45, които стават параграфи 44—47, се приемат без изменение и без разисквания)

Докладчик Черню Чендов (к): § 46 става § 48 (Чете)

„§ 48. Безотчетен фонд (чл. 38, алинея втора, от закона за б. о. п.) — 3.300.000 лв.“

Комисията увеличи кредита на 4.200.000 лв.

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат § 48, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(§ 47, който става § 49, се приема без изменение и без разисквания)

Докладчик Черню Чендов (к): § 48 става § 50. (Чете)

„§ 50. Заплати на личния състав, съгласно обяснителната таблица, одобрена от Министерския съвет — 19.000.000 лв.“

Комисията увеличи кредита на 24.200.000 лв.

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат § 50, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(§ § 49 и 50, които стават параграфи 51 и 52, се приемат без изменение и без разисквания)

Докладчик Черню Чендов (к): § 51 става § 53. (Чете)

„§ 53. Порционни пари на служителите и всички разходи за храна на същите — 2.200.000 лв.“

След думата „същите“ комисията прибави думите: „включително за стола на Министерския съвет“.

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат § 53, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(§ § 52—55, които стават параграфи 54—57, се приемат без изменение и без разисквания)

Докладчик Черню Чендов (к): § 56 става § 58. (Чете)

„§ 58. Поддържане на хигиената и помещенията — 4.000.000 лв.“

Комисията увеличи кредита на 6.000.000 лв.

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат § 58, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(§ § 57—59, които стават параграфи 59—61, се приемат без изменение и без разисквания)

Докладчик Черню Чендов (к): Комисията редактира § 60, който става § 62, така:

„§ 62. Кулване и поддържане на превозни средства — 5.500.000 лв.“

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат § 62, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(§ 61, който става § 63, се приема без изменение и без разисквания)

Докладчик Черню Чендов (к): § 62 става § 64. (Чете)

„§ 64. Кулване и поддържане сваряжението на конете и другия джбитък — 1.300.000 лв.“

Комисията увеличи кредита на 1.500.000 лв.

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат § 64, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(§ § 63—67, които стават параграфи 65—69, се приемат без изменение и без разисквания)

Докладчик Черню Чендов (к): § 68 става § 70. (Чете)

В края на текста комисията прибави думите: „без всякакви удържки и данъци“ и увеличи кредита от 26.716.000 лв. на 28.716.000 лв.

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат § 70, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(§ § 69—94, които стават параграфи 71—96, се приемат без изменение и без разисквания)

Докладчик Черню Чендов (к): § 96 става § 97. (Чете)

„§ 97. Строеж и ремонт на сгради — 6.660.000 лв.“

Комисията намали кредита по този параграф на 1.660.000 лв.

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат § 97, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

§ 96, който става § 98, се приема без изменение и без разисквания)

Докладчик Черню Чендов (к): (Чете)

„Глава VI

Върховен стопански съвет

А. Лични разходи.“

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат прочетеното заглавие, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Черню Чендов (к): § 97 става § 99. (Чете)

„Заплати на личния състав, виж обяснителна таблица — 26.606.400 лв.“

Кредитът по този параграф комисията увеличи на 26.654.400 лв. поради измененията, направени в обяснителната таблица, които ви докладвах в началото.

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат § 99, както се докладва, заедно с обяснителната таблица и измененията в нея, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Черню Чендов (к): § 98 става § 100. (Чете)

„Изпълнение възнагръждения на надничари, привлечени в помощ на служителите при ВСС, проявили се като стопански дейтели — 400.000 лв.“

Комисията промени думата „служителите“ на „службите“.

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат § 100, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(§ § 99—113, които стават § § 101—115, се приемат без изменение и без разисквания)

Докладчик Черню Чендов (к): § 114 става § 116. (Чете)

„Запасен фонд — 418.500 лв.“

Комисията намали кредита по този параграф на 370.500 лв.

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат § 116, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(§ § 115—118, които стават § § 117—120, се приемат без изменение и без разисквания)

Докладчик Черню Чендов (к): (Чете)

„Главна дирекция на цените

А. Лични разходи.“

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат прочетеното заглавие, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(§ § 119—132, които стават § § 121—134, се приемат без изменение и без разисквания заедно с обяснителната таблица и § § 119, който става § 121)

Докладчик Черню Чендов (к): (Чете)

„Глава VII

Върховен административен съд

А. Лични разходи.“

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат прочетеното заглавие, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Черню Чендов (к): § 133 става § 135. (Чете)

„Заплати на личния състав според обяснителната таблица — 7.711.200 лв.“

Комисията увеличи кредита по този параграф на 7.726.800 лв. поради измененията, направени в обяснителната таблица, които ви докладвах в началото.

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат § 135, заедно с обяснителната таблица и измененията в нея, както се докладваха по-рано, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(§ § 134—137, които стават § § 136—139, се приемат без изменение и без разисквания)

Докладчик Черню Чендов (к): § 138 става § 140. (Чете)

„Формено облекло и обувки на служителите (всички разходи по облеклото) — 1.400.000 лв.“

Комисията намали кредита по този параграф на 400.000 лв.

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат § 140, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема. (§ § 139—149, които стават § § 141—151, се приемат без изменение и без разисквания)

Докладчик Черню Чендов (к): § 150 става § 152. (Чете)

„Помощи на сдружения и частни лица — 4.000 лв.“

Комисията увеличи кредита по този параграф на 4.400 лв.

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат § 152, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема. (§ § 151 и 152, които стават § § 153 и 154, се приемат без изменение и без разисквания)

Докладчик Черню Чендов (к): Всичко по бюджета на Върховното правителство 569.200.000 лв.

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат общия разход по бюджета на Върховното правителство на сума 569.200.000 лв., моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към бюджетния проект за разходите по Върховното правителство:

Главна дирекция на трудовата повинност за 1947 бюджетна година.

Моля г-на докладчика да го докладва.

Докладчик Черню Чендов (к): (Чете)

„Б Ю Д Ж Е Т“

за разходите на Главната дирекция на трудовата повинност за 1947 бюджетна година“.

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат прочетеното заглавие, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Черню Чендов (к): (Чете)

„Глава I

A. Лични разходи

„§ 1. Заплати на личния състав, според обяснителната таблица към бюджета:

а) заплати	229.736.000 лв.
б) представителни пари	264.000 „
	300.000.000 лв.“

В обяснителната таблица към този параграф комисията направи следните изменения:

На страница 7, в „Технически началници“ след думите „Пом. началници на трудови строителни области и приравнени“ комисията прибави в скоби думите „Главен фабричен инженер — началници на отделения“; след думите „Началници на групи — младши и старши и приравнени“ комисията прибави в скоби думите „Старши инженери — главен фабричен химик — началници служби инженери“; след думите „Началник на ядро до началник на чети младши и старши и приравнени“ комисията прибави в скоби думите „Техници — главни техници — инженери — архитекти“.

В „Трудови началници“ 5 музикантски кандидат подначалници стават 11; 551 уредници на ядра и пр. стават 557; 150 управници на чети и пр. стават 152; 585 младши уредници на ядра и пр. стават 599

В таблицата „Чинovníци“ след „Аптекари“ в наименованието „Секретари (степенуване)“ думата „степенуване“ в скобите се заличава. Броят на майсторите-специалисти от 296 се намалява на 268 със съответното намаление на кредита.

На стр. 8 накрая на забележка втора се прибавят думите: „Същите получават заплатите, предвидени в общите таблици на чиновниците“.

Прибавя се нова забележка IV: „На всички санитарни и ветеринарни лекари, аптекари и зъболекари, които имат чин в трудовата повинност, им се зачитат прослужените години в гражданското ведомство по специалността и получават заплатата на заеманата от тях длъжност“.

(Чете параграфи 2 и 3, без изменение) (Чете)

§ 4. Пътни, дневни и др. пари на държавните служители и частни лица, повикани за експертизи и консултации по служебни въпроси; за абонаментни трамвайни карти и такива по Б. Д. Ж.

Станови пари по правилник, одобрен от Министерския съвет.

Възнаграждение в размер на една основна месечна заплата за семейните и половин за несемейните, съгласно чл. 65, буква „г“ на преместените от едно в друго тр. поделение тр. началници, подначалници и чиновници при промяна на местожителството им; възнаграждение по чл. 68 от наредбата за устройството и задачите на тр. повинност — 24.000.000 лв.“

В края на текста на този параграф комисията прибави думите: „и по чл. 21 от закона за щатните таблици на държавните служители“.

(Чете параграфи 6 и 7, без изменение)

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат параграфи 1—7 от глава I, заедно с обяснителната таблица към § 1 и изменението в нея, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Черню Чендов (к): (Чете параграфи 8—24, без изменение)

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат параграфи 8—24 от глава II, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Черню Чендов (к): (Чете параграфи 25 и 26, без изменение)

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат параграфи 25 и 26 от глава III, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Черню Чендов (к): (Чете § 27, без изменение)

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат § 27 от глава IV, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Черню Чендов (к): (Чете параграфи 28—32, без изменение)

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат параграфи 28—32 от глава V, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Черню Чендов (к): Чете параграфи 33 и 34, без изменение)

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат параграфи 33 и 34 от глава VI, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Черню Чендов (к): (Чете забележки 1—6, без изменение)

Комисията прибави нова забележка 7 със следния текст:

„7. Главният директор на трудовата повинност разпорежда с разпоречените по бюджета на Главната дирекция кредити, съгласно чл. 38, алинея първа, от закона за б. о. п.“

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат забележки 1—7, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към бюджетния проект за разходите по Върховното правителство — Главна дирекция на статистиката за 1947 бюджетна година.

Моля г-н докладчика да го докладва.

Докладчик Черню Чендов (к): (Чете)

„Б Ю Д Ж Е Т“

за разходите на Главната дирекция на статистиката за 1947 бюджетна година“.

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат прочетеното заглавие, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Черню Чендов (к): (Чете)

„Гл. I. Лични разходи

§ 1. Заплати на личния състав, според обяснителната таблица към бюджета:

а. Заплати — 222.874.800 — 222.874.800 лв.“

В обяснителната таблица към този параграф няма промени. В края на таблицата се прибавя следната забележка:

„Забележка. При липса на кандидати за статистик-проверители във външни служби с изисквания служебен ценз могат да се назначават на такива места статистици, респективно стажант-статистици, с предвидените за тях последните длъжности заплати“.

(Чете параграфи 2—6, без изменение)

§ 7. Възнаграждения на помощниците на статистик-проверители към общините за извършената работа (чл. 15 от закона за организиране статистиката в България) — 5.000.000 лв.“

Комисията прибави в текста на този параграф след „статистик-проверителите“ думите „и статистиците“.

§ 8. Лекторско възнаграждение на ръководителите на статистически курсове към дирекцията — 100.000 лв.“

Комисията увеличи кредита по този параграф на 200.000 лв. (Чете)

§ 9. Възнаграждение по 1.000 лв. месечно за обиколките на общинските статистик-проверители, чийто райони се състоят от повече от едно населено място — 15.600.000 лв.“

Комисията прибави в текста на този параграф след „статистик-проверителите“ думите „и статистиците“.

(Чете параграфи 10—13, без изменение)

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат параграфи 1—13 от глава I, заедно с обяснителната таблица към § 1 и измененията в нея, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Черню Чендов (к): (Чете) „Гл. II. Веществени разходи

§ 14. Наеми (на движими и недвижими имоти) — 8.754.200 лв.
Комисията намали кредита на 8.654.200 лв.
(Чете параграфи 15—30, без изменение)

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат параграфи 14—30 от глава II, както се докладваха, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Черню Чендов (к): (Чете параграфи 31 и 32, без изменение)

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат параграфи 31 и 32 от глава III, както се докладваха, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Черню Чендов (к): (Чете § 33, без изменение)

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат § 33 от глава IV, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Черню Чендов (к): (Чете параграфи 34 и 35, без изменение)

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат параграфи 34 и 35 от глава V, както се докладваха, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Черню Чендов (к): (Чете таблицата за разпределение кредита по § 34 — разходи по сключени бюджетни упражнения, без изменение)

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат прочетената таблица, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.
Пристъпваме към бюджетопроекта за разходите по Върховното правителство — Дирекция на въздушните съобщения за 1947 бюджетна година.

Моля г-н докладчика да го докладва.

Докладчик Черню Чендов (к): (Чете)

„Б Ю Д Ж Е Т

за разходите на Дирекцията на въздушните съобщения за 1947 бюджетна година.“

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат прочетеното заглавие, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Черню Чендов (к): (Чете параграфи 1—3, без изменение в параграфите и в обяснителната таблица към § 1)

„§ 4. Позиционни пари или храна в натура на служителите при дирекцията и всички разходи, свързани с храната. Специална храна на летателния персонал. Вноски в фонд „Обществени осигуровки“ — 10.800.000 лв.“

В текста на този параграф комисията заличи думите: „Специална храна за летателния персонал“.

„§ 5. Пътни и лични пари на служители и частни лица и превоз на пощияна — 12.000.000 лв.“

В текста на този параграф комисията заличи думите „и частни лица“ и намали кредита на 7.500.000 лв.

(Чете параграфи 6—9, без изменение)

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат параграфи 1—9 от глава I, както се докладваха, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Черню Чендов (к): (Чете)

„§ 10. Наем на помещения и места — 600.000 лв.“

Комисията увеличи кредита на 1.000.000 лв.

(Чете параграфи 11—17, без изменение)

„§ 18. Набавяне, поправка и поддържане на летателни уреди, мотори самолетни строителни материали и всякакъв вид бордна екипировка. Запасни части, бордно и земно снаряжение. Вноски фонд „Обществени осигуровки“ — 19.000.000 лв.“

Комисията прибави в началото на текста на този параграф думите: „Набавяне през настоящата и минали години на самолети“ и увеличи кредита от 19.000.000 лв. на 168.546.000 лв.

„§ 19. Набавяне горивни, смазочни и охладителни материали за летателни уреди и всички съдове и инсталации за тяхното съхранение — 49.000.000 лв.“

Комисията увеличи кредита на 53.000.000 лв.

(Чете параграфи 20—23, без изменение)

„§ 24. Непредвидени вещевени разходи — 100.000 лв.“

Комисията намали кредита на 10.000 лв.

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат параграфи 10—24 от глава II, както се докладваха, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Черню Чендов (к): (Чете § 25, без изменение)

Подпредседатели: **ПЕТЪР КАМЕНОВ**
АТАНАС ДРАГИЕВ

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат § 25 от глава III, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Черню Чендов (к): (Чете параграфи 26 и 27, без изменение)

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат параграфи 26 и 27 от глава IV, както се докладваха, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Председателството предлага да се пререда бюджетопроектът на Върховната и областните сметни палати и да се пристъпи към бюджетопроекта на Министерството на войната. Които са съгласни с това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към разглеждане на бюджетопроекта за разходите по Министерството на войната за 1947 бюджетна година.

Моля г-н докладчика да го докладва.

Докладчик Тодор Живков (к): Г-да народни представители! Ще ви докладвам бюджетопроекта за разходите по Министерството на войната за 1947 бюджетна година.

В комисията, по предложение на г-н министъра на войната, се направиха следните изменения и допълнения в бюджетопроекта:

Кредитът по § 3 се увеличи от 2.300.000.000 лв. на 2.400.000.000 лв.

В § 6 — „Обучение на войската“ — думата „мобилизационната“ се замени с думата „военната“; в края на текста „Музеи и паметници“ се прибавиха думите „и 10.000.000 лв. за довършване „Дом-паметник на Общия съюз за подпомагане пострадалите от войните“, като кредитът по този параграф се увеличи от 210.000.000 лв. на 220.000.000 лв.

С тия поправки се получава обща сума по Министерството на войната 7.418.000.000 лв.

В края на пункт 3 от прибавения към бюджетопроекта текст се прибавиха думите „а тия от въздушните войски — и по закона за въздухоплаването“ и се прибавиха следните два пункта:

„6. Всестранното снабдяване и поддържане на Разузнавателния отдел при Генералния щаб — за лични и вещевени разходи, става от разрешените кредити по съответните параграфи от бюджета на Министерството на войната, по штат, домакински план и наредба за отчитане на разходите, одобрени от министъра на войната, а оправдаването им става по доклад на министъра на войната пред министър-председателя.

7. Приходите, събрани от политическото управление на войската от: печатни издания, давани под наем филми, услуги от филмовата фото и радио служби, както и от изложби, забави, концерти и др., се изразходват по специален правилник, одобрен от министъра на войната в съгласие с Министерството на финансите.“

Това са, г-жи и г-да народни представители, добавките и измененията, които се направиха в комисията.

Комисията предлага, бюджетопроектът за разходите по Министерството на войната за 1947 бюджетна година да се гласува от пленума на Великото народно събрание без разисквания и с аклакации. (Бюрото, министрите и народните представители от мнозинството стават прави. Бурно и продължително ръкоплескание и мощни и продължителни възгласи „Ура!“)

Председателстващ Петър Каменов: Които приемат изцяло бюджетопроекта за разходите по Министерството на войната за 1947 бюджетна година, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. (Бюрото, министрите и народните представители от мнозинството отново стават прави и бурно и продължително ръкоплескат) Мнозинство, Събранието приема.

Г-да народни представители! Председателството предлага следващото заседание да стане утре в 9 ч. сутринта със следния дневен ред:

1. Доклад на бюджетарната комисия по бюджетопроекта за разходите през 1947 бюджетна година на министерствата: държавните дългове и пенсии; б) Върховна и областни сметни палати; в) Външните работи и изповеданията.

2. Доклад на бюджетарната комисия по бюджетопроекта за приходите на държавата за 1947 бюджетна година.

3. Второ четене законопроекта за бюджета на държавата за 1947 бюджетна година.

Първо четене на законопроектите:

4. За връщане имотите на преселниците от Беломорската област.

5. За оценяване на недвижимите имоти, отчуждени за държавна и обществена полза.

6. За изменение и допълнение на закона за подпомагане и финансиране възстановяването на столицата.

7. Одобрение решенията на прощатарната комисия от 13 март 1947 г., протокол № 5.

Които приемат този дневен ред, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Обявявам заседанието за закрито.

(Закрито в 23 ч. 15 м.)

Секретари: **ДИМИТЪР ГЕОРГИЕВ**
ДИМИТЪР ЧОРБАДЖИЕВ

Началник на Стенографското отделение: **ТОДОР АНГЕЛИЕВ**